

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra ruského jazyka a literatury

Skotsko jako turistická destinace

Bakalářská práce

Autor: Pavla Pavlasová
Studijní program: B7310 Filologie
Studijní obor: Cizí jazyky pro cestovní ruch – anglický jazyk,
Cizí jazyky pro cestovní ruch – francouzský jazyk
Vedoucí práce: Ing. Daniela Mandáková
Oponent práce: PaedDr. Zdeněk Novotný

Zadání bakalářské práce

Autor: Pavla Pavlasová

Studium: P18P0351

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Cizí jazyky pro cestovní ruch - anglický jazyk, Cizí jazyky pro cestovní ruch - francouzský jazyk

Název bakalářské práce: Skotsko jako turistická destinace

Název bakalářské práce AJ: Scotland as a tourist destination

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce je zaměřena na charakteristiku Skotska jako turistické destinace. Popíše předpoklady pro cestovní ruch ve Skotsku a zdejší atraktivitu. V praktické části vytvořím modelový zájezd a následně využiji dotazníkového šetření, ve kterém budu zjišťovat, jaký je zájem o tuto zemi a jaký na ni mají občané ČR názor.

Zdroje: Oriška J. - Služby v cestovním ruchu

Zelenka J., Pásková M. - Výkladový slovník cestovního ruchu

Stewartová J. - Skotsko

Garantující pracoviště: Katedra ruského jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Ing. Daniela Mandáková

Oponent: PaedDr. Zdenek Novotný

Datum zadání závěrečné práce: 19.12.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Skotsko jako turistická destinace vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce Ing. Daniele Mandřákové za pomoc a cenné rady během zpracování práce. Dále děkuji všem respondentům, kteří věnovali čas mému dotazníkovému šetření a nakonec chci poděkovat mé rodině a mým nejbližším za jejich neúnavnou podporu.

Anotace

PAVLASOVÁ, Pavla. *Skotsko jako turistická destinace*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2021. 114 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zaměřuje na charakteristiku Skotska jako turistické destinace. Nejprve obecně charakterizují Skotsko. Dále se zaměřím na zdejší památky UNESCO a podrobněji popíši předpoklady pro cestovní ruch v této zemi. V praktické části vytvořím modelový zájezd a následně využiji dotazníkového šetření, ve kterém budu zjišťovat, jaký je zájem o tuto zemi a jaký na ni mají občané ČR názor.

Klíčová slova: Skotsko, destinace, turismus, předpoklady, UNESCO

Annotation

PAVLASOVÁ, Pavla. Scotland as a tourist destination. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Faculty of Education, 2021. 114 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis focuses on the characterization of Scotland as a tourist destination. First, I will characterize Scotland in general. Then I will focus on the local UNESCO monuments and describe in more detail the prerequisites for tourism in this country. In the practical part, I will create a model trip and then use a questionnaire survey, in which I will try to find out how big is the interest in this country and how do the citizens of Czech Republic view it.

Key words: Scotland, destination, tourism, prerequisites, UNESCO

Obsah

Úvod.....	9
Teoretická část.....	10
1. Charakteristika Skotska.....	10
1.1. Geografie.....	10
1.2. Stručná historie.....	12
1.2.1. Megalitická kultura.....	12
1.2.2. Boje Piktů s Římany.....	12
1.2.3. Raný Středověk.....	13
1.2.4. Dynastie Canmorů.....	14
1.2.5. Spory o trůn a boje za nezávislost.....	14
1.2.6. Stuartovci.....	15
1.2.7. Sjednocení s Anglií a Jakobínské povstání.....	17
1.2.8. Vyčištění Vysočiny.....	17
1.2.9. Průmyslová revoluce.....	18
1.2.10. Skotsko ve 20. a 21. století.....	18
2. Památky UNESCO.....	20
2.1. Staré a Nové město Edinburgh.....	20
2.2. Srdce Neolitických Orknejí.....	22
2.3. New Lanark.....	24
2.4. St. Kilda.....	25
2.5. Antonínův Val.....	26
2.6. Forth Bridge.....	27
3. Cestovní ruch Skotska.....	29
3.1. Domácí cestovní ruch.....	30
3.2. Příjezdový cestovní ruch.....	31
3.3. Předpokládaný vývoj.....	32
4. Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu.....	34
4.1. Lokalizační předpoklady.....	34
4.1.1. Reliéf.....	34
4.1.2. Hydrosféra.....	36
4.1.3. Flora a fauna.....	37
4.1.4. Podnebí.....	40

4.1.5.	Přírodní atraktivita	40
4.1.6.	Kulturně-historické atraktivita	44
4.2.	Realizační předpoklady	60
4.2.1.	Silniční doprava	60
4.2.2.	Železniční doprava	61
4.2.3.	Letecká doprava	63
4.2.4.	Lodní doprava	64
4.2.5.	Ubytovací a stravovací zařízení	65
4.2.6.	Informační centra	66
4.3.	Selektivní předpoklady	68
	Praktická část	70
5.	Dotazníkové šetření	70
5.1.	Vyhodnocení odpovědí	71
6.	Modelový zájezd	87
6.1.	Program zájezdu	87
6.2.	Kalkulace ceny	91
6.3.	Zhodnocení zájezdu	93
	Závěr	94
	Tištěné zdroje	95
	Internetové zdroje	96
	Zdroje použitých obrázků	102
	Příloha A: Dotazník	107
	Příloha B: Seznam obrázků	111
	Příloha C: Seznam grafů	111
	Příloha D: Seznam tabulek	113

Úvod

Skotsko je unikátní země, která zaujme svou různorodostí. Je plná přírodních krás od světoznámých jezer po majestátní hory a malebná údolí. Vyniká množstvím hradů a další starobylé architektury, ze které přímo dýchá dávná a napínavá historie počátků civilizace i urputných bojů za nezávislost. Nabízí návštěvníkům mnoho možností a každý si zde najde to své, ať už je milovníkem klidné pěší turistiky, nebo raději volí adrenalinový způsob trávení volného času. Skotsko je proslulé přívětivými a pohostinnými lidmi, dechberoucí krajinou i bohatou místní kulturou, která si udržuje tradice, jejichž mnoho prvků zůstává nepozměněných navzdory svému dávnému původu. Není ojedinělé potkat při procházce na ulici místní v tradičních oděvech pochodující za tajemného zvuku dud. Tajemno ostatně Skotsko vystihuje. Země je opředená množstvím legend a lidových příběhů, které přitahují záhadology ze všech koutů světa. Oplývá také několika místy, která jsou téměř nedotčená lidmi, a dávají tak člověku ojedinělou možnost zažít pocit návratu do minulých dob, kdy ještě neexistovala moderní civilizace. Toto všechno a mnohem víc se dá ve Skotsku zažít a je opravdu velká škoda, že na tuto zemi zahraničními turisté často zapomínají a nedostává se jí takového ohlasu, jaký si právem zaslouží. Cílem práce je proto především ukázat často opomíjenou atraktivitu této destinace a případně inspirovat k jejímu navštívení.

První část práce stručně charakterizuje Skotsko a mapuje jeho historický vývoj od nejstarších obyvatel, až po současnost. Dále jsou postupně představovány památky, kterým byl udělen punc UNESCO. Práce se dále zaměřuje na zdejší sektor turismu, přičemž nejdříve bude zhodnocena současná situace a následně dle aktuálních informací formulovaný předpokládaný vývoj cestovního ruchu. Dalším tématem jsou předpoklady pro cestovní ruch, které budou sepsány tak, aby případnému zájemci o vycestování do Skotska zprostředkovaly tipy na cestu i užitečné informace týkající se možností dopravy, ubytování či bezpečnosti v zemi.

Praktická část se bude skládat z dotazníkového šetření, jehož cílem bude zjišťovat, jaký je pohled občanů České republiky na tuto zemi a jaké jsou jejich preference při výběru zájezdu a při cestování jako takovém. Výsledky šetření budou poté využity pro tvorbu desetidenního modelového zájezdu. Původní anotace nejprve zmiňovala zájezd a pak až dotazníkové šetření, nicméně, po domluvě s vedoucí práce, bylo nakonec rozhodnuto pořadí prohodit. Pro účel práce to bude lepší, jelikož názory respondentů následně pomohou naplánovat co nejlákavější zájezd.

Teoretická část

1. Charakteristika Skotska

1.1. Geografie

Skotsko je součástí Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, které utváří čtyři země. Největší z nich je Anglie, dále pak Skotsko, Wales a Severní Irsko. Skotsko se rozkládá na ploše 78 772 km²¹, což znamená, že je svou velikostí podobné České republice. Ze všech čtyř zemí Britských ostrovů leží nejseverněji, díky čemuž má velice specifickou scenérii. Je domovem přibližně pro pět milionů obyvatel, což je zhruba 10 % ze souhrnného součtu obyvatel Spojeného Království.² Z těchto údajů vyplývá, že hustota zalidnění je zde poměrně nízká. V porovnání Českou republikou je až dvakrát nižší. To nejspíše souvisí se zdejšími, často nepředvídatelnými, přírodními podmínkami a chladným podnebím.

Skotsko má pouze jednu suchozemskou hranici, a to s Anglií. Je dlouhá 96 km a je ohraničená zálivem Solway Firth na západě a řekou Tweed na východě. Zbytek hranic tvoří vodní plochy. Na východě se jedná o Severní moře, na jihozápadě o Severní průliv a Irské moře, na západě a severu o Atlantský oceán.³

K pevnině Skotska náleží ještě přibližně 790 ostrovů. Obydleno je však pouze 130 z nich. Dá se na ně dostat letecky nebo trajektem a často patří mezi populární turistické cíle.⁴ Mezi hlavní souostroví patří Shetlandské ostrovy, Orkneje a Hebridy, které se dělí ještě na Vnitřní a Vnější.

Hlavní město je Edinburgh, i přesto, že je v pořadí až druhým městem, co se týče velikosti. Největší a obdobně významné město je Glasgow. Obě metropole oplývají kulturním bohatstvím a jsou zároveň centry hospodářství a průmyslu celé země.⁵

Přestože je Skotsko již přes 300 let součástí Velké Británie, dosud se mu daří zachovávat svou originální kulturu, kterou mimo jiné reprezentují různé symboly. Jedním z těch nejstarších

¹ Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>

² LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 6. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

³ Skotsko – obecné informace. *Infoglobe.cz* [online]. © 2021 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.infoglobe.cz/skotsko-obecne-informace/>

⁴ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 6. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

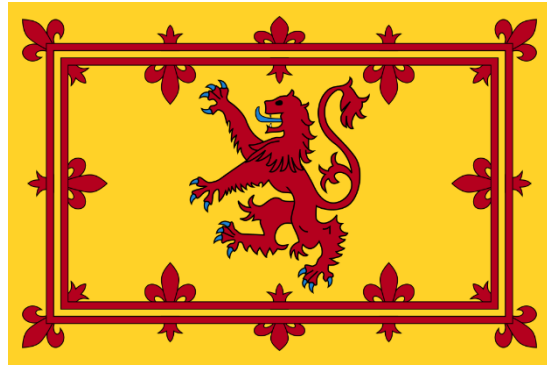
⁵ Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>

je skotská vlajka s bílým svatoondřejským křížem na modrém poli. Země má také vlastní královskou vlajku, na které je zobrazen červený lev ve žlutém poli.⁶ „Plnohodnotným symbolem země je rovněž bodlák, který se objevuje i na oficiálním znaku skotských králů a ve Skotsku je prakticky všudypřítomný. Tradičním skotským heraldickým zvířetem je jednorožec, symbol klidu a harmonie, jako protíváha divokému a útočnému lvu Angličanů.“⁷

Skotsko nemá oficiální státní hymnu, jelikož není samostatným státem. Existuje však neoficiální hymna, za kterou se pokládá píseň Flower of Scotland.⁸

Obrázek 1: Skotská vlajka, Public domain via Wikimedia Commons

Obrázek 2: Královská standarta, By: Government of Scotland CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons

⁶ Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>

⁷ Tamtéž

⁸ Tamtéž

1.2. Stručná historie

Pro celkové poznání jakékoli země nesmíme zapomenout na její historii, která nám prozradí, co vše předcházelo současné podobě země, jakým vývojem si v průběhu let prošla a co utvořilo její kulturní osobitost.

První stopy lidského osídlení pocházejí cca z roku 8000 př. n. l., kdy se na dnešním území Skotska usadili osadníci, kteří byli původem ze severu Anglie a z provincie Ulster. Lovili zde ryby a divokou zvěř.⁹

1.2.1. Megalitická kultura

Kolem roku 4000 př. n. l. nastal nový příliv přistěhovalců pocházejících z Irska, různých koutů Británie a z oblasti západní Evropy. Byli už o něco vyspělejší než jejich předchůdci. Zabývali se zemědělstvím, chovali dobytek a přinesli s sebou také umění hrnčířství. Vytvářeli kamenné hrobky, do jejichž útrob pohřbívali své mrtvé. O jejich vyspělosti vypovídá také to, že si stavěli vlastní dřevěná obydlí. Nejstarší dochovanou dřevěnou stavbou z tohoto období je Ballbridie Hall, která je údajně až o tisíc let starší než proslulý monument Stonehenge.¹⁰

Z této doby pochází slavné megalitické památky, jako jsou the Standing Stones na ostrově Lewis nebo kamenný kruh the Ring of Brodgar na ostrově Mainland, které nám umožňují nahlédnout do životů tehdejších obyvatel.¹¹

1.2.2. Boje Piktů s Římany

Postupem času přicházely do Skotska nové kmeny. „*Během doby bronzové a železné se ve Skotsku usídlovaly různé kmeny, které hovořily některou podobou keltštiny (která dodnes přežívá v Británii jako gaelština a velština).*“¹²

Od dřívějšího obyvatelstva se odlišovaly především znalostí železa.

Roku 43 n. l. se Římané poprvé pokusili o okupaci Británie. Vedl je císař Claudius. Jeho tažení bylo úspěšné a brzy si podmanil Anglii i Wales¹³, kde byla postupně prosazována římská kultura a vzdělanost. Zbývalo dobýt už jen severní území, kterému dali název Kaledonie.

⁹ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 6. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž, s. 10

¹³ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 6. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Členy keltských kmenů, které se zde usadily, nazývali Piktové.¹⁴ I přesto, že byli tito severané v porovnání s Římany velmi primitivní, znali svou drsnou zemi a rozhodně jim nechyběla kuráž.

Překvapivě odolná rezistence donutila Římany postupně postavit dvě obranné linie, které tvořila řada pevností a jejichž úkolem bylo udržet keltské kmeny na severu. Šlo o Hadriánův val, jehož stavbu nařídil římský císař Hadriánus v roce 122 n. l. a o dvacet let později postavený Antonínův val. Zbytky obou valů můžeme dodnes vidět napříč severní Anglií.¹⁵

Na konci 2. století vyvolali Piktové svými nájezdy přes obranné linie další útok Římanů. Ten byl tentokrát pod vedením Septima Severuse. Je považován za konečný útok na území Skotska. V 5. století nakonec po skoro 500 letech odešli z Británie, protože museli chránit zbytek římské říše před napadením germánskými kmeny.¹⁶

1.2.3. Raný Středověk

Po odchodu Římanů přichází z Irska keltský kmen Scoti. Jeho členové postupně osidlují západní ostrovy, zatímco sever a východ je osídlen Pikty a jihozápad Britony, což byl romanizovaný keltský kmen.¹⁷

Kmeny fungovaly odděleně a měly nesjednocený charakter. To se začalo měnit až po roce 536 n. l., kdy z Irska přišel svatý Columba, který po dobu třiceti let šířil křesťanskou víru z ostrova Ion, která postupně vybudovala základ pro jednotné Skotsko. Na ostrově založil klášter. Ion je dodnes velice uznávaná křesťanská památka.¹⁸

V 8. století čelilo Skotsko četným nájezdům Vikingských kmenů, které mířily do Evropy. Tyto kmeny si postupně na severních ostrovech založily trvalá opevnění. Piktové i ostatní kmeny byly velmi ohrožovány Vikingy. Tato kolektivní hrozba i společné náboženství kmenů odstartovalo sjednocování Piktů s kmenem Scoti. V roce 843 se gaelský náčelník Kenneth MacAlpin, který byl vůdcem království Dalriada náležícímu kmenu Scoti,

¹⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 6. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 6. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

¹⁷ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 6. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁸ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 6. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

stal jejich společným králem. Království, které tímto vzniklo, dostalo název Alba a zahrnovalo převážnou část současného Skotska.¹⁹

1.2.4. Dynastie Canmorů

Na začátku 11. století stál v čele tohoto království Malcolm II. a dosáhl značného úspěchu. „V roce 1018 porazil (...) v bitvě u Carhamu Northumbriany z jihu a rozšířil tak svoji říši až k současné jižní hranici Skotska.“²⁰

Jeho vnuka a zvoleného nástupce Duncana II. chladnokrevně zavraždil Macbeth, jež se stal inspirací pro známou Shakespearovskou tragédii. Duncan byl pomstěn jeho synem Malcolmem III. Ten si v roce 1069 vzal anglickou princeznu Markétu, což do Skotska přineslo silný anglický vliv. I díky tomu se tu začal po anglickém vzoru rozvíjet feudalismus. Jeho vláda započala dynastii Canmorů.²¹

Významným králem této dynastie byl jejich syn David I. Zasloužil se o veliký rozkvět Skotska. Zakládal opatství, nová města, budoval hrady a podporoval šíření normanské kultury.²² Ovšem tento vývoj se týkal převážně jižní oblasti, Vysočina a přilehlé ostrovy si stále zachovávaly svou nespoutanou a osobitou keltskou kulturu i tradiční jazyk.²³

1.2.5. Spory o trůn a boje za nezávislost

Na konci 13. století zemřel při pádu z koně král Alexandr III., což zapříčinilo následnickou krizi, jelikož neměl žádné potomky, kteří by se mohli stát jeho nástupci. O trůn se ucházelo třináct uchazečů²⁴ a v zemi zavládl chaos. Aby se nepokoje uklidnily, byl anglický král Edward I. vyzván, aby rozhodl, kdo se posadí na prázdný trůn. Král za nástupce zvolil Johna Balliola. Jeho plánem bylo z něj vytvořit svého vazalského krále, aby tak mohl mít moc nad Skotským územím. Balliol s tímto plánem ale nesouhlasil, a tak se v roce 1295 spojil s Francií, která zrovna vedla válku proti Anglii a založil tradici tzv. Auld Alliance.²⁵

Edwarda toto jednání velmi rozzlobilo a později na to konto přepadl Skotsko.

¹⁹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 9. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

²⁰ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. s. 12 – 13 [cit. 9. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

²¹ Tamtéž

²² Tamtéž

²³ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 9. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

²⁴ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 10. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

²⁵ Tamtéž

„Jako odvetu nechal anglický král vydrancovat město Berwick, porazil Skoty u Dunbaru, přehnal se se svým vojskem na sever a cestou se zmocnil velkých hradů. Nakonec dal z paláce Scone odvézt Posvátný kámen osudu (Sacred Stone of Destiny), na němž byli korunováni všichni skotští monarchové.“²⁶

Běsnění anglického krále vyprovokovalo vlnu odporu a touhu po nezávislosti. V čele jakéhosi odboje stál William Wallace. Mezi vojsky Wallace a Edwarda proběhlo několik bitev. Roku 1296 skotský odboj dosáhl euforického vítězství nad Edwardovou armádou v bitvě u Stirling Bridge. O devět let později byl však vůdce králových odpůrců zajat a v Londýně nelítostně popraven. Části jeho těla byly umístěny v různých koutech Skotska jako varování pro další případné povstalce.²⁷

Do středu pozornosti se po smrti Wallace dostal Robert Bruce, který byl rovněž nacionalistou. Prohlásil se skotským králem a v roce 1306 se dal korunovat. O rok později zemřel Edward I., takže se mu už nemohl postavit on sám, ale musel tuto zodpovědnost převzít jeho syn Edward II. Nebyl tak schopný jako jeho otec, a tak ho Bruce roku 1314 porazil v rozhodující bitvě u Bannockburnu poblíž Stirlingu.²⁸

Bruce neusnul na vavřínech a dál neúnavně bojoval s Angličany. V roce 1328 nakonec byla Edwardem III. podepsána smlouva, která uznala skotskou nezávislost. Po dosažení jeho cíle Bruce rok nato zemřel. Dodnes je velice uznávanou postavou národní historie.²⁹

1.2.6. Stuartovci

Dynastie Stuartovců započala roku 1371, kdy na trůn nastoupil Robert II. Nejznámější postavou této dynastie je nepochybně Marie Stuartovna. Její otec Jakub V. zemřel ani ne týden poté, co se narodila, a tak se jako jediná dědička stala velice brzy královnou Skotska a tím pádem i žádanou nevěstou.³⁰

O její ruku usiloval Jindřich VIII., který ji chtěl zajistit pro svého syna. Tento plán nevyšel. Zahořklý Jindřich na to konto vyslal do Skotska armádu, která způsobila značné škody. Kvůli její bezpečnosti byla Marie v pěti letech poslána do Francie, kde byla vychována v katolickém duchu. Vzala si následníka francouzské koruny. Ten ale brzy zemřel, a tak se rozhodla vrátit se zpět do rodné země, kde nastoupila na trůn. V té době zrovna probíhala ve

²⁶ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. s. 14 [cit. 10. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

²⁷ Tamtéž

²⁸ Tamtéž

²⁹ Tamtéž

³⁰ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 10. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Skotsku protestantská reformace, kterou vedl John Knox a královnino katolické vyznání bylo proto velmi kritizováno.³¹

Její víra, milostné skandály a údajné zapletení do vraždy manžela Lorda Darnleyho ji nakonec kvůli nenávisti ze strany občanů donutily v roce 1567 odstoupit z funkce a opustit Skotsko. Hledala azyl u svojí sestřenice královny Anglie Alžběty I., která měla ale strach, že by ji mohla připravit o trůn, a tak ji uvěznila, a nakonec ji roku 1587 nechala popravit.³²

Nástupcem Marie se stal její syn Jakub VI., který po smrti Alžběty I., získal jako jediný právoplatný dědic i Anglický trůn (pod jménem Jakub I.), čímž bylo Skotsko a Anglie sjednoceno pod jednou korunou.³³ To se však neobešlo bez nepokojů.

Hlavní problémy se týkaly církve a parlamentu. Skotská církev je známá tím, že funguje na principu presbyteriánského systému, což znamená, že není vedena biskupy. To se novému panovníkovi Karlu I. moc nehodilo, protože to znamenalo, že nemůže církev plně ovládat, a proto chtěl dvě odlišné církve sjednotit.

Jako reakce vznikla Národní úmluva, která měla hájit presbyteriánské zájmy. Všechno toto napětí vyústilo ve válku mezi příznivci úmluvy a příznivci krále.³⁴

Karel I. měl také spory s parlamentem, který dokonce na několik let rozpustil. To vše nakonec vedlo k sérii tří občanských válek. Během těchto válek byl Karel I. popraven a k moci se dostala parlamentaristická vláda Olivera Cromwella. Fungovala až do roku 1660³⁵, kdy byla obnovena monarchie a na trůn se vrátil syn Karla I. Karel II.

Po něm se stal králem Jakub VII., který byl však velice nepopulární za své katolické cítění, a tak byl v roce 1689 poslán do exilu. Moci se chopil Vilém Oranžský, protestant a manžel jeho dcery Marie.³⁶

³¹ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 10. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

³² Tamtéž

³³ Tamtéž

³⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 15. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

³⁵ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 15. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

³⁶ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 15. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

1.2.7. Sjednocení s Anglií a Jakobínské povstání

Poté vládla královna Anna, sestra Marie. Během její vlády byl „(...) v roce 1707 podepsán mezi Skotskem a Anglií Zákon o unii, který obě země spojil do jednoho království Velké Británie se stejným parlamentem a stejnou vlajkou.“³⁷

Stalo se tak i přes značný nesouhlas ze strany Skotska, a to převážně z ekonomických a také bezpečnostních důvodů.³⁸

Královna Anna neměla potomky, a tak se parlament rozhodl od roku 1714 trůn předat protestantskému rodu Hannoverů, přestože by měl právem náležet synu Jamese II., který byl však stejně jako jeho otec katolíkem. Vznikla skupina, která si říkala Jakobité. Ti se snažili o obnovení stuartovské dynastie. Celkem uspořádali dvě Jakobínská povstání. První se uskutečnilo roku 1715 a skončilo neúspěchem.

Druhé povstání začalo roku 1745 a bylo vedeno vnukem Jamese II. přezdívaným princ Bonnie Charlie. Jeho armáda vítězně dosáhla až města Derby, ale nakonec byla brutálně poražena armádou vévody Cumberlanda, který byl synem Jiřího II. Hanoverského, v bitvě u Cullodenu.³⁹

1.2.8. Vyčištění Vysočiny

Na Charlieho prohru doplatili nejvíce obyvatelé Skotské vysočiny, z nichž valná část podporovala Jakobity v jejich snaze o převrat. Tato kolaborace jim nebyla odpuštěna a nesla s sebou drsné následky. Začalo období vyvražďování, utlačování a vyhošťování severských občanů.⁴⁰ „Britská vláda učinila opatření, aby oblast pacifikovala. Dala zkonfiskovat zbraně, umístila zde vojenské posádky, omezila pravomoc klanů, potlačovala gealštinu a na několik desetiletí dokonce zakázala nosit kilt.“⁴¹

Byl zaveden feudální systém, kvůli kterému muselo velké množství lidí opustit své obydlí i zemědělské nebo jiné pozemky, aby je nuceně zanechali novým a bohatším majitelům z Anglie. Někteří se přesunuli na malá, neúrodná pole, která však nemohla zajistit běžné potřeby, a tak se většina rozhodla opustit rodnou zem, aby mohla zkusit své štěstí někde jinde,

³⁷ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. s. 19 [cit. 15. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

³⁸ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 15. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. s. 21 [cit. 15. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

⁴¹ Tamtéž, s. 21

a tak začala hromadná vlna emigrací. Událostem této doby se nechvalně říká Vyčistění Vysočiny.⁴²

1.2.9. Průmyslová revoluce

Období od 18. do 19. století je ve znamení rapidního hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje, za který je zodpovědná především průmyslová revoluce. Ta začala ve Spojeném království Velké Británie a týkala se všech jeho částí.

Skotsko mělo na celkovém rozkvětu nemalý podíl. „*Díky bohatým přírodním zdrojům, především uhlí a železa, mělo Skotsko všechny předpoklady k růstu během průmyslové revoluce.*“⁴³

Zásadní postavení získalo město Glasgow, které se díky své poloze stalo ideálním místem pro vyplouvání lodí, které se svými obchodními produkty mířily do Ameriky. Město díky tomu zbohatlo a masy lidí se sem postupně stěhovaly za práci. Trend urbanizace se ostatně týkal všech velkých britských měst.⁴⁴

1.2.10. Skotsko ve 20. a 21. století

20. století bylo nejen pro Skotsko velmi náročné. Je to století dvou světových válek, jejichž krutě ničivým následkům neunikl snad žádný stát. Podle předpokladů během první světové války bylo až 20 % britských obětí skotské národnosti. Po válce následovala enormní hospodářská krize. Ekonomickou situaci na krátkou dobu zlepšila druhá světová válka, protože bylo potřeba vyrábět zbraně, munici a jiné produkty, které byly ve válce nepostradatelné. Toto zlepšení bylo ovšem jen dočasné a po skončení války přišla další krize.⁴⁵

Bylo jasné, že bude nutné, aby zasáhla vláda a dostala zemi z těžké situace. Vznikly různé podpůrné programy, týkající se nezaměstnanosti a byly vytvořeny finanční příspěvky na děti a na důchod. Postupně začala celková regenerace a nový rozvoj průmyslu. Velké zásluhy měl v tomto směru tehdejší ministr Tom Johnston. V 70. letech 20. století bylo ve Skotsku objeveno velké množství nerostného bohatství, což opravdu hodně podpořilo jeho ekonomiku a vytvořilo mnoho nových pracovních míst.⁴⁶

⁴² MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 16. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁴³ Tamtéž, s. 45

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ BBC. 20th Century Scotland – An Introduction (II). In: *bbc.co.uk* [online]. 19. 09. 2014

[cit. 16. 04. 2021]. Dostupné z:

https://www.bbc.co.uk/history/scottishhistory/modern/intro_modern2.shtml

Problém však byl, že Skotská ekonomika byla postavena jen na sektoru těžkého průmyslu a jiné sektory se příliš nevyvíjely. Změna přišla až s drastickými ekonomickými reformami v období vlády Margaret Thatcher. Jejím hlavním cílem bylo snížit inflaci, čehož dosáhla škrty ve veřejných výdajích, privatizací a snížením vlivu odborů. Tyto změny velice zasáhly průmyslový sektor Británie, a tak byla nutná diversifikace ekonomického sektoru. Rozvinul se elektronický průmysl, sektor služeb a finanční instituce.⁴⁷

V dnešní době je hospodářství země velmi různorodé. Skládá se z potravinářství a zemědělství, těžby ropy a zemního plynu, finančních služeb, technologií a samozřejmě i turismu, který je momentálně v důsledku světové pandemie v ohrožení. Nezaměstnanost ve Skotsku je velmi nízká a HDP se vyrovná zbytku Británie, takže můžeme říci, že Skotsko je ve 21. století prosperující zemí.⁴⁸

⁴⁷ BBC. 20th Century Scotland - An Introduction (II). In: *bbc.co.uk* [online]. 19. 09. 2014 [cit. 16. 04. 2021]. Dostupné z:

https://www.bbc.co.uk/history/scottishhistory/modern/intro_modern3.shtml

⁴⁸ European Commission. Scotland. In: *europa.eu* [online]. 19. 09. 2014 [cit. 16. 04. 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/scotland>

2. Památky UNESCO

Díky velice bohaté a rozmanité historii Skotka se na území přirozeně nachází několik památek zapsaných do světového dědictví UNESCO. Pojem světové dědictví vznikl na základě Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví z roku 1972. Hlavním cílem této úmluvy je ochrana a zachování stále více ohrožených míst, která mají mimořádný význam pro lidstvo.⁴⁹

Ve Skotsku je takových míst šest. Každé je svým charakterem něčím jedinečné.

2.1. Staré a Nové město Edinburgh

Jako první zmíním světoznámé a současné hlavní město Edinburgh. Podle historiků je město staré přibližně 1500 let a bylo jmenováno hlavním městem již v roce 1437.⁵⁰ Stejně jako Prahu ho můžeme dělit na Staré a Nové město. Obě tyto části patří do světového dědictví.

Dominantou starého města je Edinburský hrad, jehož opevnění vzniklo již v 7. století. Samotný hrad byl pak budován v 11. století. Tento středověký monument se tyčí vysoko na kamenné skále a shlíží tak na zbytek města. V útrobách hradu nalezneme korunovační klenoty a unikátní „Stone of Destiny“, který se dříve používal při korunovaci starých skotských králů.⁵¹

Obrázek 3: Edinburský hrad, By: Craigyc CC BY 2..0 via Creative Commons

⁴⁹ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009. [cit. 18. 04. 2021]. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). ISBN 978-80-87104-52-1.

⁵⁰ LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 18. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.

⁵¹ ZERVE, Edinburgh. In: *cestyposvetě.cz* [online]. [cit. 18. 04. 2021]. Dostupné z: <http://www.cestyposvete.cz/edinburg.html>

Na jih od tohoto pomyslného středu města se rozprostírá úchvatná změť ulic pocházejících ze středověku, ze kterých je přímo cítit atmosféra minulosti. Ne nadarmo se této změti říká Královská Míle. Přesně v těchto místech kráčeli před stovkami let bývalí skotští šlechtici. Nachází se zde mnoho obchodů, restaurací, kaváren a různých turistických atrakcí, jako je například komentovaná ochutnávka proslulé skotské whiskey. Není žádným překvapením, že je tato část města velice populární mezi zahraničními i domácími turisty. Královská Míle se táhne od hradu až po park Holyrood, kde můžete spatřit královské sídlo, jímž je palác Holyroodhouse. Během procházky narazíte na několik dalších turisticky zajímavých a významných staveb, a to například na katedrálu sv. Jiljí, která spatřila světlo světa již v roce 1120 nebo dům reformního kněze Johna Knoxe. Za zmínku rozhodně stojí i moderní budova Skotského Parlamentu, která byla otevřena v roce 2004 a je veřejně přístupná návštěvníkům. Je dokonce povoleno vstoupit i do zasedacího sálu.⁵²

Obrázek 4: Zasedací sál Parlamentu, Foto autor

To ovšem není vše, co Staré město nabízí. Další středověkou uličkou je malebná Victoria Street, která vede k náměstí Grassmarket. Dříve se zde pořádaly trhy, z čehož plyne jeho název. Má však i temnou minulost. V dávných dobách lákalo obyvatele především pořádáním nemilosrdných poprav. Dnes je náměstí rušným místem plným různých restaurací a obchůdků. Návštěvník by si dále neměl nechat ujít Národní skotské muzeum.⁵³ Budova muzea je sama o sobě nádherným uměleckým dílem jak z venku, tak i zevnitř. Je zde vystaveno hned několik expozic, které často zahrnují interaktivní prvky, které dojem z návštěvy ještě umocňují.

⁵² MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 20. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁵³ Tamtéž

Na sever od Edinburského hradu se rozprostírá tzv. Nové město, které s tím starým existuje v pozoruhodném kontrastu. Počátky výstavby se datují do 18. století. Nové město je plně především zachovalé novoklasicistní architektury, což mu dává specifické vzezření.⁵⁴

Pomyslnou hranici mezi severní a jižní částí města tvoří Princes street, která je známá hlavně pro své množství různorodých obchodů. Podél této rušné ulice leží zahrady Princes Gardens, které mohou být rozděleny na západní a východní zahradu. V té západní je k vidění kostel sv. Jana nebo Skotsko-americký válečný památník. Dělí je kopec zvaný The Mound.⁵⁵ „(...) jde doslova o haldu země, která vznikla poté, co bylo odvodněno jezero Nor Loch, aby se spojila nová čtvrť se Starým Městem.“⁵⁶

Na jeho vrcholu leží Národní skotská Galerie a Královská skotská Akademie. Dohromady shromažďují úžasné sbírky jak starého, tak i moderního výtvarného umění.⁵⁷ Jsou zde například originály od velikanů jako je Sandro Botticelli, Paul Cézanne nebo Edgar Degas. Na konci Princes street se tyčí Scott Monument postavený na počest velkého básníka a spisovatele Sira Waltera Scotta.⁵⁸

Dalším vyvýšeným místem, které je součástí moderního města je Calton Hill. Na něm je například Národní památník nebo Hvězdárna⁵⁹, ale především je navštěvovaný kvůli krásnému výhledu na město, který návštěvníky rozhodně uchvátí.

2.2. Srdce Neolitických Orknejí

Orkneje neboli Orknejské ostrovy se skládají přibližně ze 70 ostrovů. Pouze 20 je v současné době trvale osídleno, jelikož mnoho z nich tvoří výhradně ostré skalní výběžky, které netvoří zrovna nejlepší podmínky pro život člověka. Bydlí zde jen něco kolem 20 000 Orknejanů, kteří jsou známí svou přátelskou, vstřícnou povahou a dobrým smyslem pro humor. Ostrovy nalezneme několik km severně od Skotského pobřeží. Jejich poloha by mohla naznačovat, že zde bude velmi chladno, ovšem to není tak úplně pravda. Golský proud celé souostroví otepluje, a tak se zdejší teploty tolik neliší od těch ve zbytku Skotska.⁶⁰ Největším, nejobydenějším a také turisty nejvíce navštěvovaným ostrovem je Mainland.

⁵⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 20. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ LOEW, Martin. Orknejské ostrovy. *Země Světa*. Skotsko. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 23. 4. 2021]. s. 30-31. ISSN 1213-8193.

Žije zde většina Orknejské populace. „*Srdce Neolitických Orknejí je skupina Neolitických památek, která se skládá z velké komorové hrobky Maes Howe, dvou ceremonálních kamenných kruhů Stenesských kamenů a Brodgarského kruhu a z osady Scara Brae, spolu s několika nevykopanými pohřebními, ceremonálními a sídelními místy.*“⁶¹

Tyto památky nám dávají jedinečnou možnost nahlédnout do minulosti a představit si tehdejší život dávných skotských předků, jejich hodnoty a způsob stavby.

Hrobka Maeshowe byla pravděpodobně postavena kolem roku 3000 př. n. l. Údajně jí později vyrabovali Vikingové, po nichž zde zbylo několik symbolů a run.⁶²

Stenesské kameny jsou čtyři nedaleko od sebe stojící kamenné desky. Byly vztyčeny ve stejném období, jako byla postavena zmíněná hrobka. Původně jich bylo dvanáct a vytvářely kruh.⁶³ Nejspíše sloužily k rituálním účelům.

Brodgarský kruh je kamenný kruh, který byl odhadem postaven 4500 let př. n. l. a skládal se z 60 vysokých kamenů. Nyní ho tvoří ani ne polovina.⁶⁴

Skara Brae jsou pozůstatky vesnické osady, jejíž původ je datován až do 5000 př. n. l. Osada byla objevena roku 1850, kdy silný vítr odhalil to, co se do té doby skrývalo pod haldou písku.⁶⁵ Díky několika dochovaným domům máme přímý náhled toho, jak se ve vesnici dříve žilo. „*Z kamenných bloků jsou vytesány stolky, skříně, police, ohniště a dokonce postele, což dává jedinečný pohled na prehistorický život, který se od našeho neliší tak moc, jak bychom se mohli domnívat.*“⁶⁶

⁶¹ UNESCO. Heart of Neolithic Orkney. In: *UNESCO's World Heritage Centre* [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 23. 4. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/514/>

⁶² STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live!. [cit. 26. 4. 2021] ISBN 80-7236-199-6.

⁶³ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 26. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Tamtéž, s. 261

Obrázek 5: Ring of Brodgar, By: djwtwo CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

2.3. New Lanark

New Lanark je vesnice z 18. století postavena podél řeky Clyde. Není to však běžná vesnice. Dříve sloužila jako přádelna pro zpracovávání bavlny. Založil ji obchodník David Dale společně s Richardem Arkwrightem. Využili sílu proudu řeky k pohonu automatických doprácacích strojů, jež byly vynálezem Arkwrighta. Mimo továrny byly součástí komplexu také ubytovací jednotky pro pracovníky. Velkou část pracovní síly zajišťovaly děti⁶⁷, což bylo v době industrialismu velmi běžné.

Svou slávu však místo získalo až po tom, co se moci chopil Dalův zeť Robert Owen. Začal se více zajímat o potřeby a blaho svých zaměstnanců. Jeho vedení přineslo mnoho nových reforem.⁶⁸ „Pracovní dobu zkrátil na deset a půl hodiny, dělníkům poskytoval bezplatnou zdravotní péči (...) Zakázal práci dětem mladším deseti let a zřídil pro ně školu, v níž se mohly věnovat i hudbě, tanci a umění. Založil dokonce první mateřskou školu na světě.“⁶⁹

Jeho revoluční přístup a zájem o blaho dělníků přispěl k vývoji moderní průmyslové společnosti. Avšak po odchodu Owena do USA, kde se snažil neúspěšně prosadit své myšlenky, začala ideologie v New Lanarku postupně upadat a v roce 1968 byla funkce továren nadobro ukončena, budovy průmyslové vesnice začaly pomalu degenerovat. Byly zachráněny až v polovině 70. let díky nově vzniklé organizaci New Lanark Conservation Trust, která celou oblast zrekonstruovala.⁷⁰

⁶⁷ SKALICKÝ, Jaroslav. Svět utopisty Owena. *Země Světa*. Skotsko 2. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 28. 04. 2021]. s. 62-63. ISSN 1213-8193.

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Tamtéž, s. 63

⁷⁰ Tamtéž

Dnes jsou zde pořádány expozice, které návštěvníky seznamují se zdejší historií. Některé byty byly dokonce zmodernizovány a jsou pronajímány pro osobní účely nájemníků.⁷¹

Obrázek 6: New Lanark, By: marsupium photography CC BY-SA 2.0 via Creative Commons

2.4. St. Kilda

St. Kilda je název pro souostroví ležící v severním Atlantiku na západ od Skotské pevniny. Skládá se z ostrovů Hirta, Soay, Boreray a Dun. Do světového dědictví UNESCO bylo zapsáno v roce 1986. Má sopečný původ, díky němuž je jeho krajina velice atypická a unikátní. Vzniklo odhadem před 65-52 miliony lety. Jeho dramatičnost umocňují mohutné a vysoké útesy, které člověka uhranou hned při příjezdu.⁷² Ovšem dostat se sem není zrovna jednoduché a cesta není moc vhodná pro slabé žaludky. Musíte být ochotni podstoupit buď „16-18hodinovou plavbu z Obanu či 4-6hodinovou jízdu z Vnějších Hebrid.“⁷³ Za odměnu na vás však bude čekat zcela jedinečný zážitek.

Lidská činnost je téměř výhradně omezená na hlavní ostrov Hirta. Můžete tu spatřit starou dochovanou kamennou ulici Village Bay s několika původními domy nebo polorozpadlé pozůstatky dalších obydlí původem z devatenáctého a dvacátého století.⁷⁴

⁷¹ SKALICKÝ, Jaroslav. Svět utopisty Owena. *Země Světa*. Skotsko 2. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 3. 05. 2021]. s. 62-63. ISSN 1213-8193.

⁷² UNESCO. St Kilda. In: *UNESCO's World Heritage Centre* [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 3. 05. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/387>

⁷³ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. s. 248 [cit. 3. 05. 2021], Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁷⁴ UNESCO. St Kilda. In: *UNESCO's World Heritage Centre* [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 3. 05. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/387>

Dále tu můžete vidět „(...) vojenská zařízení a významnou výzkumnou stanicí organizací *National Trust for Scotland a Scottish National Heritage*.“⁷⁵

Od roku 1930, kdy ostrovy opustilo posledních 36 trvalých obyvatelů, byly ostrovy z velké části izolovány, což vedlo k značnému úspěchu zdejšího ekosystému. Hlavními rezidenty jsou tak dnes různé druhy fauny a flory. Zvláště působivá je enormní populace mořských ptáků.⁷⁶

Obrázek 7: St Kilda, By: IrenicRhonda CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

2.5. Antonínův Val

Antonínův val je jeden ze dvou systémů opevnění, které byly vybudovány, aby udržely kmeny Piktů na severu Anglie a zabránily tak jejich vpádům do oblasti podmaněné Římany. Prvním takovým opevněním byl níže položený Hadriánův Val, který však po nějaké době přestal stačit potřebám Římanů, kteří chtěli stále zvětšovat své území a posunout se dále na sever země. Z tohoto důvodu bylo nutné postavit nový val, aby ochránil nově dobyté území za prvním valem. Ten začal být stavěn roku 142 n. l. na příkaz císaře Antonina Pia.⁷⁷ „Val byl budován od zálivu Forth k zálivu Clyde v celkové délce téměř 59 km, nejednalo se ovšem o kamennou zed', ale o val navržený z drnů, pokrytý neopracovanými kameny a opatřený palisádou.“⁷⁸

⁷⁵ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. s. 249 [cit. 3. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Mgr. Jan Hrdina. Antonínův Val, nejsevernější hranice Říma. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/antoninuv-val-nejsevernejsi-hranice-rima>

⁷⁸ Mgr. Jan Hrdina. Antonínův Val, nejsevernější hranice Říma. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/antoninuv-val-nejsevernejsi-hranice-rima>

Jeho zdi měřily až 3 m. Součástí valu byl také příkop, který dosahoval hloubky až 5 m. Po celé jeho délce leželo asi sedmnáct větších a několik menších pevností, které byly umístěny vždy pár km od sebe. V těchto pevnostech žili římsí vojáci. Na stavbě pracovalo přibližně 7 tisíc vojáků ze tří různých legií.⁷⁹

Roku 158 n. l. nařídil císař ústup ze Skotska, jelikož byl nátlak severanů až moc silný a situace se začala vymykat kontrole. Pevnosti byly opuštěny, budovy byly zničeny a vojáci se stáhli dál na jih.⁸⁰ V roce 411 n. l. Římané nadobro opustili Británii, aby bránili zbytek své říše před nájezdy germánských kmenů, a tak byl napospas osudu zanechán i slavný Val.

Obrázek 8: Antoninův Val, By: orientalizing CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

2.6. Forth Bridge

Forth Bridge je železniční most postaven ve Viktoriánském stylu. Jeho funkce byla zahájena roku 1890. Tenkrát ho slavnostně otevřel princ a pozdější král Edward VII. V té době byl největším mostem svého druhu na světě.⁸¹

Jako první přišel s konceptem stavby Thomas Bouch, ale jeho návrh byl rychle zavrhnut, jelikož jeho jméno bylo spojeno s ještě poměrně čerstvou katastrofou.⁸² „V roce 1879, za bouřlivé prosincové noci, se pod edinburským rychlíkem zřítíl most před zátoku Tay, jehož konstrukci navrhl právě Bouch. Při neštěstí zahynulo 75 lidí.“⁸³

⁷⁹ Antonine Wall. Building the Wall. In: *Antoninewall.org* [online]. [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.antoninewall.org/about-the-wall/building-the-wall>

⁸⁰ Antonine Wall. The Wall After the Romans. In: *Antoninewall.org* [online]. [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.antoninewall.org/about-wall/wall-after-romans>

⁸¹ BERÁNEK, Jaroslav. Forth Bridge je prostě most. Země Světa. Skotsko. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 12. 05. 2021]. s. 52-53. ISSN 1213-8193.

⁸² BERÁNEK, Jaroslav. Forth Bridge je prostě most. Země Světa. Skotsko. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 12. 05. 2021]. s. 52-53. ISSN 1213-8193.

⁸³ Tamtéž, 53

Nakonec zakázku získali železniční inženýři Sir John Fowler a Sir Benjamin Baker. Měří dlouhých 2,5 tisíc m. Množství použitého materiálu je také ohromující. „(...) 60 tisíc tun oceli, 18 tisíc metrů krychlových žuly a více než osm milionů nýtů.“⁸⁴

Je zřejmé, že na takto kolosální stavbu bylo zapotřebí velkého množství stavebního úsilí.⁸⁵ Údajně během stavby zemřelo 57 dělníků, i když některé zdroje uvádí, že jich mohlo být klidně mnohem více. Další stovky dělníků utrpěly četná zranění různé vážnosti.⁸⁶

Most je typický svou sytě červenou barvou a je velice oblíbený jak mezi turisty, tak i mezi trvalými obyvateli, kteří mu dnes neřeknou jinak než prostě „most“. Každý Skot hned ví, o kterém mostu je řeč. Až tak je tato stále hojně využívaná stavba známá.⁸⁷

Na Seznam UNESCO se dostal až v roce 2015⁸⁸, což z něj dělá ze všech zmíněných památek nejpozději zapsanou památku Skotska.

Obrázek 9: Forth Bridge, By: M McBey CC BY 2.0 via Creative Commons

⁸⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. s. 78 [cit. 12. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ BERÁNEK, Jaroslav. Forth Bridge je prostě most. Země Světa. Skotsko. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 12. 05. 2021]. s. 52-53. ISSN 1213-8193.

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ UNESCO. The Forth Bridge. In: *UNESCO's World Heritage Centre* [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 12. 05. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/1485/>

3. Cestovní ruch Skotska

Skotsko je destinace, která má z pohledu cestovního ruchu rozhodně co nabídnout. Jeho dramatická přírodní scenérie, architektura, ze které přímo dýchá historie a neobyčejně osobitá kultura láká jak zahraniční, tak i domácí turisty.

Cestovní ruch je pro skotskou ekonomiku velice důležitý. Tvoří až 5 % celkového HDP země⁸⁹. V roce 2019 zaměstnával přibližně 229 000 lidí a tvořil tak 8,8 % zaměstnanosti v celé zemi.

Avšak, stejně tak jako většina zemí, Skotsko momentálně čelí velké krizi, která vznikla důsledkem globální pandemie viru Covid-19. Tato krize se dotkla všech ekonomických sektorů a jedním z nejvíce zasažených je právě turismus. Ve snaze zmírnit šíření viru vzniklo celosvětově obrovské množství různých opatření, která měla omezit pohyb občanů, a to hlavně mimo hranice rodné země. Kvůli tomu terciální sektor přišel o značné množství devizových prostředků.

Před pandemií Skotsko přilákalo ročně přibližně 17,5 milionů návštěvníků, kteří zde strávili alespoň jednu noc. Ohromné bylo také číslo jednodenních výletů. To dosáhlo až 134 milionů. Dohromady za rok 2019 turisté utratili za zprostředkované služby 11,5 bilionů liber.⁹⁰

Tato čísla ovšem od vypuknutí krize rapidně klesla, což ovlivnilo celkové výnosy jednotlivých služeb a mnoho firem bylo nuceno propustit své zaměstnance ve snaze o přežití. Nejvíce postihnuty byly ubytovací a stravovací služby, které dle průzkumů v prosinci 2020 zaznamenaly pokles HDP o 60 % v porovnání s únorem 2020.⁹¹

Průzkum dále odhalil, že 76 % z dotazovaných turistických společností bylo nuceno propustit 35 % zaměstnanců a dalším 69 % dát nucenou dovolenou. Nejvíce propuštěných hlásily hotely a jiná ubytovací zařízení.⁹²

⁸⁹ INSIDER. Scottish tourism industry. In: *Insider.co.uk* [online]. Glasgow: © 2021 Insider Publications Ltd [cit. 15. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.insider.co.uk/all-about/scottish-tourism-industry>

⁹⁰ O'CONNOR, Alison. Scottish tourism and COVID-19. In: *digitalpublications.parliament.scot* [online]. Edinburgh, 8. 05. 2021. [cit. 15. 05. 2021]. Dostupné z: <https://digitalpublications.parliament.scot/ResearchBriefings/Report/2021/3/8/2700b49a-ae5d-4973-a149-88b7b5144d70#ca3e8c33-ace7-40f8-8a83-d8c576bca8c7.dita>

⁹¹ O'CONNOR, Alison. Scottish tourism and COVID-19. In: *digitalpublications.parliament.scot* [online]. Edinburgh, 8. 05. 2021. [cit. 15. 05. 2021]. Dostupné z: <https://digitalpublications.parliament.scot/ResearchBriefings/Report/2021/3/8/2700b49a-ae5d-4973-a149-88b7b5144d70>

⁹² Progressive partnership. Covid impact tourism industry survey. Wave 3. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, leden 2021 [cit. 15. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers/coronavirus-insights/sterg-industry-survey/final-report-27.1.21.pdf>

„Údaje pracovních míst ONS ukazují, že v období od března do září 2020 se pracovní místa ve skotském sektoru ubytování a stravovacích služeb snížila přibližně o 18 400 nebo -8,4 %.“⁹³

Chvilkové zlepšení mohlo být viděno během letní sezóny, i když se výnosy stále nemohly vyrovnat těm za běžných okolností. Ze všech dotazovaných 78 % hlásilo nižší obrát, než byl v roce 2019. Bohužel hned nato přišla další vlna nákazy, takže jiskra naděje rychle zase zhasla. Velká část podniků se musela nějakým způsobem přizpůsobit této krizi např. přijetím různých hygienických opatření nebo snížením rozsahu nabízených služeb a produktů. „Tři čtvrtiny podniků očekávají, že krizi přežijí, i když se změnami v jejich podnikání, avšak jeden z deseti očekává trvalé ukončení funkce. Hotely a penziony se nejvíce obávají, že krizi nemusí přežít.“⁹⁴

Z důvodu pandemie bylo ovlivněno také mnoho studií portálu Visitscotland.org, který každý rok zprostředkovává statistiky z oblasti turismu. Proto v následujících textech týkajících se domácího a příjezdového cestovního ruchu, budu nucena použít data z období před pandemií, tzn. z roku 2019. Bude to tedy obrázek toho, jak turismus ve Skotsku fungoval za běžných okolností.

3.1. Domácí cestovní ruch

Domácím cestovním ruchem rozumíme cestovní ruch, který je omezen hranicemi jednoho státu tzn., že jde o „pohyb a pobyt obyvatel daného státu v rámci jeho území, bez překročení státních hranic“⁹⁵

Z dat, která můžeme najít na serveru visitscotland.org vyplývá, že nejvíce cest podnikají samotní občané země.

V roce 2019 uskutečnili rezidenti Velké Británie 14,1 miliónů cest s přenocováním, což je 80 % všech cest s přenocováním za tento rok. Průměrně nejčastěji zůstali ve Skotsku 1-3 noci.⁹⁶

⁹³ O'CONNOR, Alison. Scottish tourism and COVID-19. In: *digitalpublications.parliament.scot* [online]. Edinburgh, 8. 05. 2021. [cit. 15. 05. 2021]. Dostupné z: <https://digitalpublications.parliament.scot/ResearchBriefings/Report/2021/3/8/2700b49a-ae5d-4973-a149-88b7b5144d70>

⁹⁴ Progressive partnership. Covid impact tourism industry survey. Wave 3. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, leden 2021. s. 61 [cit. 15. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers/coronavirus-insights/sterg-industry-survey/final-report-27.1.21.pdf> (vlastní překlad)

⁹⁵ KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. s. 14 [cit. 17. 05. 2021]. ISBN 978-80-244-5189-3.

⁹⁶ VisitScotland. Key facts on tourism in Scotland | 2019. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, listopad 2020 [cit. 17. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers-2/key-facts-on-tourism-in-scotland-2019.pdf>

Co se týče počtu jednodenních návštěv, bylo jich v ten stejný rok 134 miliónů a útrata během těchto cest byla vyčíslena na 5,8 bilionů liber. Motivem domácího turismu byly mimo dovolenou (56 %) také pracovní záležitosti (13 %) nebo návštěvy přátel a rodiny (29 %).⁹⁷

V celkovém počtu cest občanů VB na území Skotska mohl být do roku 2019 pozorován příznivý růst. Tento pozitivní trend ovšem přerušila pandemie.⁹⁸

3.2. Příjezdový cestovní ruch

Příjezdový cestovní ruch „(...) představuje příchod zahraničních účastníků cestovního ruchu a jejich pobyt na území daného státu.“⁹⁹

Skotsko je pro zahraniční turisty velice lákavou zemí. Je zajímavá svou tajemností a specifickou atmosférou. Nejvíce si zde přijdou na své milovníci přírody a historie.

Za rok 2019 navštívilo Skotsko 3,5 miliónů lidí různé národnosti. Na prvním místě v počtu cest se umístili návštěvníci z USA. Následovalo Německo, Francie, Nizozemí, Čína atd. Z toho 61 % podniklo cestu za účelem dovolené.¹⁰⁰

Číslo jednodenních výletů se zmenšilo v porovnání s předešlými roky. Na druhou stranu vzrostl počet cest, které trvaly více jak jeden týden. Takové delší návštěvy tvořily celých 44 % všech cest uskutečněných zahraničními turisty.¹⁰¹

Cizinci podnikli v zemi méně cest s přenocováním než domácí turisté (20 % z celkového počtu). Je ale nutné říci, že i přesto jejich celková útrata za tyto cesty byla 2,5 bilionů liber, což je 44 % všech příjmů za tento druh cestování.

Zahraníční turisté mají celkově tendenci během pobytu v jiné zemi, utrácet více peněz. Toto číslo bylo ale rozhodně podpořeno také trendem dlouhodobých pobytů.¹⁰²

⁹⁷ VisitScotland. Key facts on tourism in Scotland | 2019. In. *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, listopad 2020 [cit. 17. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers-2/key-facts-on-tourism-in-scotland-2019.pdf>

⁹⁸ Tamtéž

⁹⁹ KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. s. 14 [cit. 19. 05. 2021]. ISBN 978-80-244-5189-3.

¹⁰⁰ VisitScotland. Key facts on tourism in Scotland | 2019. In. *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, listopad 2020 [cit. 19. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers-2/key-facts-on-tourism-in-scotland-2019.pdf>

¹⁰¹ Tamtéž

¹⁰² Tamtéž

3.3. Předpokládaný vývoj

V nynější situaci je velmi těžké odhadovat, jaké vyhlídky do budoucna má turismus ve Skotsku. Bude určitě několik let trvat, než se turismus dostane do stavu, v jakém byl před pandemií. Ekonomické ztráty jsou enormní a stále se zvyšují. Je ale pravda, že s blížícím se létem se postupně uvolňují restriktivní opatření. Stále ale panuje obava, aby hlavní sezóna nebyla znovu jedinou příznivější chvilkou v roce a na podzim zase nepřišla další vlna nález, která by pohřbila veškeré naděje na normální funkci služeb.

Země světa jsou vládou momentálně rozděleny na zelené, žluté a červené podle zasaženosti koronavirem. Dle aktualizovaných informací z 25.května 2021 je Česká republika žlutá. Znamená to, že pokud chceme jet do Skotska, musíme vyplnit příjezdový formulář (passenger locator form), ve kterém musí být naše identifikační údaje, detaily naší cesty a také v jaké zemi jsme se pohybovali během dvou týdnů před plánovanou cestou. Musíte se také prokázat negativním testem. Po příjezdu budete pak nuceni zůstat deset dní v karanténě, během které podstoupíte dva PCR testy (druhý a osmý den). Teprve potom můžete cestovat po území země.¹⁰³ Taková omezení rozhodně odradí většinu českých cestovatelů, protože platit deset dní za hotel bez možnosti jít ven, se nikomu nebude chtít. V karanténě nemusí být pouze turisté ze zelených zemí a těch je v současné době stále málo. Dokud tomu tak bude, příjezdový cestovní ruch nebude mít pozitivní čísla.

Očekává se, že v počtu cest tedy povede domácí cestovní ruch, který však bohužel není tak výnosný, protože občané země mají tendenci obětovat menší výdaje při cestování po vlastním území než zahraniční turisté. Nejspíše ještě mnoho podniků ukončí svoji činnost, neboť i přes vládní finanční podporu ne jeden z nich krizi nedokáže ustát. Pravděpodobně bude rovněž pokračovat udržování určitých hygienických a bezpečnostních opatření.

S tím souvisí i zvýšené využívání moderních technologií pro rezervaci a platbu různých služeb.¹⁰⁴ Myslím si, že bezkontaktní organizování cest, z těchto důvodů i z důvodu praktičnosti, v budoucnu vystřídá to kontaktní.

¹⁰³ Scottish Government. Corona virus (COVID-19): international travel and managed isolation (quarantine). In: *gov.scot* [online]. Edinburgh: 30. 03. 2021 [cit. 20. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/corona-virus-covid-19-international-travel-quarantine/pages/red-amber-and-green-list-countries/>

¹⁰⁴ O'CONNOR, Alison. Scottish tourism and COVID-19. In: *digitalpublications.parliament.scot* [online]. Edinburgh, 8. 05. 2021. [cit. 20. 05. 2021]. Dostupné z: <https://digitalpublications.parliament.scot/ResearchBriefings/Report/2021/3/8/2700b49a-ae5d-4973-a149-88b7b5144d70>

Největší naděje je aktuálně vkládána do očkování. Podle květnové zprávy jsou již ve Skotsku naočkovány 2 miliony lidí¹⁰⁵, což je velmi pozitivní, protože čím více lidí bude očkovaných, tím rychlejší bude zotavení terciálního sektoru. Stále se však s jistotou nedá konstatovat, na jak dlouho vakcína zajistí naočkovanému imunitu proti viru a zda bude účinná i proti stále zvyšujícímu se počtu různých mutací. Nezbyvá než doufat, že se vytvoří tzv. kolektivní imunita.

Kvůli dlouhodobě nízké poptávce bude dále nutné, aby se spojily síly veřejných orgánů a kolektivně pracovali na tom, aby se tato poptávka postupně zase zvyšovala a aby sektor získával potřebné finance. Skotská vláda si uvědomuje katastrofické dopady, které s sebou pandemie přinesla, a tak v souvislosti s tím přišla s pětiletým plánem na zotavení. Součástí je zajištění potřebné podpory businessům, například v podobě vytváření nových pracovních míst. Na krizi se dívají zároveň jako na příležitost k vytvoření infrastruktury, která bude podporovat udržitelnost životního prostředí.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Scottish Government. Corona virus (COVID-19): vaccine deployment plan. In: *gov.scot* [online]. Edinburgh: 30. 03. 2021 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z:

<https://www.gov.scot/publications/coronavirus-covid-19-vaccine-deployment-plan-update-march-2021/>

¹⁰⁶ Scottish Government. Corona virus (COVID-19): Economic Recovery Implementation Plan: Scottish Government response to the Advisory Group on Economic Recovery. In: *gov.scot* [online]. Edinburgh: 30. 03. 2021 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/economic-recovery-implementation-plan-scottish-government-response-to-the-advisory-group-on-economic-recovery/pages/2/>

4. Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu

Předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu jsou faktory, které cestovní ruch v dané destinaci ovlivňují a díky kterým se může realizovat a rozvíjet. Dělíme je na lokalizační, realizační a selektivní předpoklady.

4.1. Lokalizační předpoklady

Lokalizační předpoklady seskupují to, co může destinace potenciálním návštěvníkům nabídnout, tzn., že reprezentují primární nabídku. Dělíme je na přírodní a kulturně-historické předpoklady. Přírodní se zabývají povrchem a jeho tvárností, vodstvem, faunou a florou, podnebnými podmínkami a s nimi spojeným klimatem. Kulturně-historické zkoumají architektonické i nehmotné památky, tradice a lidovou kulturu, nebo také různé festivaly a jiné společenské akce.

4.1.1. Reliéf

Z pohledu geologie můžeme pevninské Skotsko členit na tři segmenty. Konkrétně na Jižní vrchovinu, Centrální nížinu a Vysočinu.

Jižní vrchovina má kopcovitý charakter. Nalezneme zde dlouhý pás nižších pahorků, který měří necelých 200 km. Vrcholky střídají úrodná údolí, která nalezneme hlavně na okrajích oblasti. Zde také můžeme spatřit vysoká skaliska, která dělí pevninu od studených oceánských vod.¹⁰⁷

Centrální nížina má sopečný původ¹⁰⁸ a je to nejrovnější část Skotska. Je také plná nerostných surovin a má nejvíce úrodnou půdu. Díky tomu se stala centrem zemědělské činnosti a je tím pádem i nejobydenější ze všech geologických regionů. Je domovem pro přibližně 80 % skotské populace a vyrostla zde většina velkých měst.¹⁰⁹

. Oblast Vysočiny je, co se reliéfu týče, nejvíce pozoruhodná. Její scénérie je velice dramatická a osobitá.

¹⁰⁷ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 22. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁰⁸ Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>

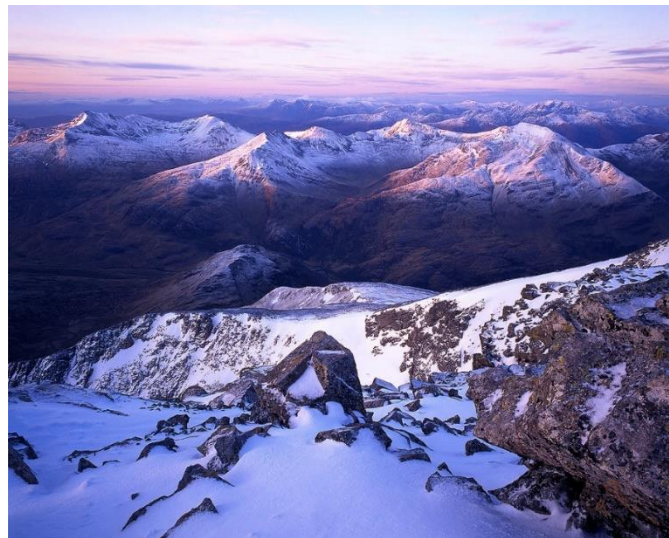
¹⁰⁹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 22. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

„V této oblasti se rozkládají nejmohutnější pohoří Skotska i celé Británie - Grampian Mountains, Cairngorms a Cuillins. Poslední doba ledová v pohořích vytvořila dlouhá hluboká údolí (glen), v řadě z nich se nacházejí jezera (loch).“¹¹⁰

Není žádným překvapením, že tato rozmanitost láká mnoho turistů z různých koutů planety. Valnou část z nich sem táhne vidina zdolávání starobyklých vrcholů, ať už v rámci pěší turistiky nebo fyzicky náročnějšího horolezectví.¹¹¹ Milovníci čisté a divoké přírody si tu jistě přijdou na své.

Na Vysočině se nachází i nejvyšší hora Skotka a Spojeného Království Ben Nevis tyčící se 1344 m nad mořem.¹¹²

Obrázek 10: Krásný pohled z nejvyšší skotské hory, By: Ben Kreunen
CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

¹¹⁰ Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>

¹¹¹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 22. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹¹² Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>

4.1.2. Hydrosféra

Skotsko má na svou rozlohu poměrně bohatou říční síť. Nejdélší z řek je Tay, která napříč zemí a její délka dosahuje 193 km. Další dlouhou a významnou řekou je Clyde, která je přibližně o dvacet km kratší. Protéká centrem Glasgow a je velice důležitá pro zdejší průmysl.¹¹³ Dále pak řeka Spey, která se vlévá do Severního moře. Za zmínku stojí také řeky Forth a Tweed. Všechny jsou důležité pro rybolov.¹¹⁴

Nejvíce charakteristickými vodními plochami jsou však početná jezera. Staly se jednou z prvních věcí, na kterou si člověk vzpomene, když se řekne Skotsko. Název všech z nich začíná stejným slovem, a to slovem loch. Toto slovo pochází ze staré gaelštiny a jeho význam je právě jezero.¹¹⁵ Je jich tu přes 30 000¹¹⁶, což je v ohledu na velikost země velmi pozoruhodné.

Rozlohou neobjemnější je Loch Lomond a toto prvenství mu patří v rámci celé Británie. Měří 71 km² a najdeme ho v národním parku Trossachs. Leží na něm desítky ostrůvků, z nichž některé vznikly přírodně a jiné byly uměle vytvořeny.¹¹⁷

Světově známé a zdaleka nejpopulárnější je jezero Loch Ness. Jeho sláva plyne hlavně z tajemné legendy, která se k s ním pojí. Podle ní se v hlubinách jezera ukrývá neznámý tvor, kterému se neřekne jinak než Nessie. První zmínky o této příšeře pocházejí už z druhé poloviny šestého století. Od té doby bylo zaznamenáno několik tvrzení o spatření tohoto záhadného stvoření, ale doposud nebyla s jistotou prokázána jeho reálná existence, i když mnozí tvrdí, že ji zachytily na fotce či videu. Avšak jezero měří 56 km² a je místy hluboké více jak 300 m, takže nemůže být ani úplně vyloučena.¹¹⁸

Když hovoříme o hloubce, tu největší má Loch Morar. Nachází se na západě země a jeho hloubka dosahuje až 310 m.¹¹⁹ Je obklopeno vysokými vrcholky, které jsou často cílem návštěvníků. Ti se často nezapomenou zastavit u tohoto krásného jezera.

¹¹³ Scotland – an informational source. The Major Rivers of Scotland. *Scottishportal* [online].

[cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <http://www.scottishportal.com/general/the-major-rivers-of-scotland/>

¹¹⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 22. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹¹⁵ Mgr. Jan Hrdina. Patero skotských jezerních nej. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 22. 05. 2021].

Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/patero-skotskych-jezemich-nej>

¹¹⁶ NatureScot. Freshwater lochs. In: *NatureScot, Scotland'd Nature Agency*. [online]. Invernes: ©

NatureScot 2020. [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.nature.scot/landscapes-and-habitats/habitat-types/lochs-rivers-and-wetlands/freshwater-lochs>

¹¹⁷ Mgr. Jan Hrdina. Patero skotských jezerních nej. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 23. 05. 2021].

Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/patero-skotskych-jezemich-nej>

¹¹⁸ JURCZYGOVÁ, Magdaléna. Jezero Loch Ness: Tajemná krása z ledu a netvor z hlubin. Co o nich

vlastně víme?. In: *Radyna cestu* [online]. 23. 01. 2017. 2011-2021 © Radynacestu, s.r.o 2019

[cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/jezero-loch-ness/>

¹¹⁹ Mgr. Jan Hrdina. Patero skotských jezerních nej. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 23. 05. 2021].

Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/patero-skotskych-jezemich-nej>

Morar má stejně jako Loch Ness svou vlastní příšeru. Říká se jí Morag a má vypadat jako mořská panna nebo stvoření podobné velikému hadovi. Její existence je rovněž opředená záhadou.¹²⁰

Jako poslední zmíním Loch Awe. Jeho důležitost spočívá v jeho délce. S délkou 41 km je nejdelším jezerem celé Británie. Je to populární místo pro rybaření. Má však i praktické využití. S jeho pomocí je vyráběna elektřina. Jezero má několik ostrovů. Na jednom z nich se nachází ikonický Hrad Kilchurn, který je názornou ukázkou toho, jak kouzelné může být spojení přírodní a kulturně-historické atraktivity.¹²¹

Obrázek 11: Nádherný hrad Kilchurn, By: ebygomm CC BY-NC 2.0 via Creative Commons

4.1.3. Flora a fauna

Často ničím nerušené a udržované přírodní bohatství Skotska má skvělé předpoklady pro život a rozvoj různých druhů zvířat i rostlin. Největším zvířetem žijícím v divočině je jelen. Jeleni obývají celou zemi, ale nejvíce jich uvidíte na severu nebo na přilehlých ostrovech. Na ostrově Jura je jich dokonce více než zdejších obyvatel.¹²²

Zajímavostí je, že tu nejsou žádní větší suchozemští predátoři. V dřívějších dobách v lesích bývali vlci. Ti ale byli postupně vyvražďeni farmáři, kteří před nimi ochraňovali svou chovnou zvěř. Nejspíš i proto se tu jelenům tak daří, jelikož tu nemají žádného přirozeného nepřitele. Žijí tu pouze menší dravci. Mezi ty nejvíce známé patří kuny, vydry¹²³ nebo také lišky.

¹²⁰ Lakelubbers LLC. Loch Morar, Scotland, United Kingdom. *Lakelubbers* [online]. © 2007-2021 [cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.lakelubbers.com/loch-morar-1757/>

¹²¹ Mgr. Jan Hrdina. Patero skotských jezerních nej. In: *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/patero-skotskych-jezernich-nej>

¹²² MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 23. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (ComputerPress). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹²³ Tamtéž

Co se týče hospodářských zvířat, vůbec nejpočetnější z nich jsou ovce. Podle oficiálních dat skotské vlády jich tu žije téměř 7 milionů, což je více než všech obyvatel dohromady.¹²⁴ Můžete je spatřit, jak se pasou na zelené trávě téměř všude tam, kam se vydáte. Dalším početným a také velmi oblíbeným hospodářským zvířetem jsou krávy. Nejedná se však o běžný druh. Jde o tzv. Highland cow, která je typická svou dlouhou oranžovou srstí a velkými rohy. Je velice populárním objektem fotografií turistů.¹²⁵ Možná i proto, že vypadá, jako by si nechala ostříhat ofinu.

Obrázek 13: Highland Cow, By: ashley98lee CC BY 2.0 via Creative Commons

Důležitou součástí zvířectva jsou také ptáci, kterých je tu opravdu mnoho. Velkými a také vzácnými dravci jsou orel skalní a orel mořský. Častěji se však setkáme s kánětem lesním. V přímořských oblastech zajišťují racci všední a občas i trochu otravnou podívanou kvůli jejich hlasitým skřekům a zlovyku krást kolemjdoucím jídlo.

Obrázek 12: Roztomilý Papučálek, By: naggobot CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

¹²⁴ Scottish Government. Scottish sheep flock continues to recover. In: *gov.scot* [online]. Edinburgh: 6. 10. 2020 [cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/provisional-results-scottish-agricultural-census-june-2020/pages/10/>

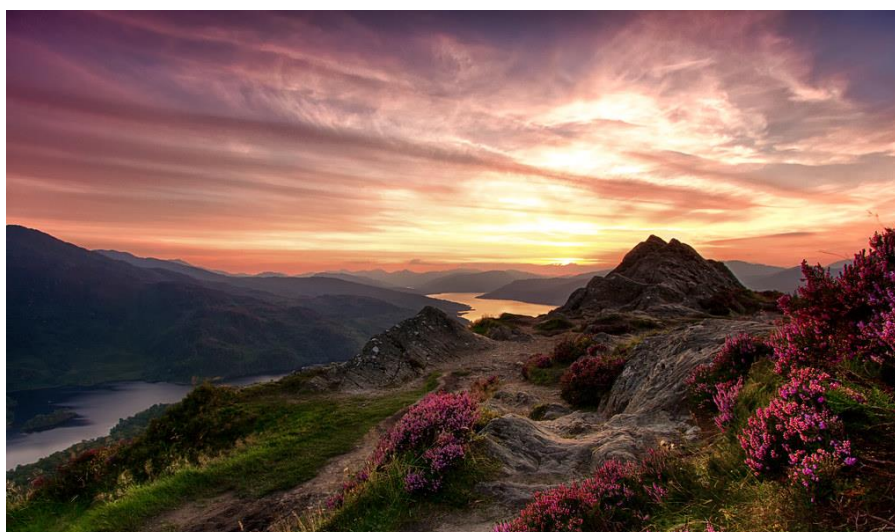
¹²⁵ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 23. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Neobyčejné je ale setkání s komicky vypadajícími papuchalky, jejichž barevný vzhled obličej a zobáku na první pohled zaujme.¹²⁶

Mimo ptáků v některých částech země u vody odpočívají tuleni. Mnoho lidí si zde také plní svůj sen o spatření velryby v divoké přírodě. Dalšími vodními živočichy, které můžeme vidět například při plavbě na vyhlídkové lodi, jsou delfini a žraloci.

Skotsko je také domovem mnoha druhů rostlin. Národní rostlinou je bodlák. Roste tu hned několik druhů, z nichž některé jsou původní a jiné pochází odjinud. Je vidět všude, a to nejen v jeho živé rostoucí formě, ale také jako symbol, který je využíván pro mnoho různých účelů.¹²⁷ Další typickou rostlinou je vřes. Pokrývá skotské kopce a dává jim nádhernou fialovou barvu, když zrovna kvete.¹²⁸ Při procházce v horách se nedá přehlédnout. V krajině se dále hojně vyskytuje kapradí, které je i nám Čechům velmi známé. Pastvou pro oči jsou orchideje, jejichž barevné květy vyčnívají v na pohled pusté krajině.¹²⁹

Původní skotské stromy se podobají těm našim. Jsou to ty stromy, které se přirozeně bez zásahu člověka rozšířily v zemi. Mezi nejvíce běžné patří Kaledonská borovice, břízy, duby, olše, vrby a divoké třešně.¹³⁰

Obrázek 14: Vřes kvetoucí v divoké skotské krajině, By: ABel-Photo CC BY 2.0 via Creative Commons

¹²⁶ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012.

[cit. 22. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹²⁷ VisitScotland. Scotland's national flower. In: *VisitScotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z:

<https://www.visitscotland.com/about/uniquely-scottish/thistle/>

¹²⁸ Scottish Plants. In: *historicscottishgardens.co.uk* [online]. [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z:

<http://www.historicscottishgardens.co.uk/scottish-plants>

¹²⁹ Flora. In: *doskotska.webnode.cz* [online]. 2013. [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z:

<https://doskotska.webnode.cz/flora/>

¹³⁰ Scottish forestry. What are Scotland's native woodlands?. In: *forestry.gov.scot* [online]. Edinburgh: Scottish forestry [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z: <https://forestry.gov.scot/forests-environment/biodiversity/native-woodlands/scotlands-native-woodlands>

4.1.4. Podnebí

Ve Skotsku panuje oceánské podnebí, které je ovlivněno Atlantským oceánem a jeho teplým Golským proudem na západě a Severním mořem na východě. Velmi proto záleží na tom, kde ve Skotsku se zrovna nacházíte. Západ bývá v létě teplejší, ale zase má tužší zimy než východ.¹³¹

Typická je nepředvídatelnost počasí. Místní tvrdí, že je v jeden den možné zažít všechna roční období.¹³² Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že to není daleko od pravdy. Místní počasí je opravdu velice proměnlivé. Během jednoho odpoledne můžete zažít silný déšť, následně krupobití se sněhem a o pár minut později sluneční paprsky a čisté nebe bez větších známek předchozích neduhů.

Zdejší klima má studenější ráz a je vlhké. Nejvíce srážek si užijete v oblasti Vysočiny (až 3000 mm za rok) a nejméně pak na západním pobřeží¹³³, kde za rok naprší průměrně podobně jako u nás v ČR. Velké rozdíly jsou také pozorovány v množství slunečního svitu. V zimě může klidně slunce svítit pouhých 5 hodin denně!¹³⁴ Ovšem v létě jsou dny zase velmi dlouhé a na některých místech na severu ani přes noc není kompletní tma.¹³⁵

Nejnižší teploty bývají zaznamenány v zimních měsících a pohybují se od 5 °C do 7 °C. Zajímavé je, že tu, mimo horské oblasti, zase tolik nesněží, průměrně jen 15-20 dní. Nejvyšší teploty jsou zase naměřeny v létě. Průměr je však pouhých 19 °C¹³⁶, takže plavky nechte raději doma.

4.1.5. Přírodní atraktivita

Skotsko oplývá nespočtem přírodních krás, které vám jistě uçarují. Je velmi těžké vybrat z nich ty nejzajímavější, protože jich je tu tolik, že by to vydalo na celou knihu. Ovšem je několik proslulých míst v této fascinující zemi, které nepochybně uchvátí každého milovníka přírody.

¹³¹ Scotland.com. Scottish weather and climate. In: *scotland.com* [online]. 2021. [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.com/travel/climate/>

¹³² VisitScotland. Scotland's weather & climate. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/practical-information/weather/>

¹³³ Scotland.com. Scottish weather and climate. In: *scotland.com* [online]. 2021. [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.com/travel/climate/>

¹³⁴ ARFIN, Ferne. Weather in Scotland: Climate, Seasons and Average Monthly Temperature. In: *tripsavvy.com*. [online]. New York: TripSavvy, 14. 11. 2020 [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.tripsavvy.com/the-weather-and-climate-in-scotland-4771741>

¹³⁵ Scotland.com. Scottish weather and climate. In: *scotland.com* [online]. 2021. [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.com/travel/climate/>

¹³⁶ Tamtéž

Začnu národními parky, protože věřím, že v tomto výběru nesmí chybět. Oblast Trossachs byla vyhlášena společně s Loch Lomond v roce 2002 národním parkem a stala se tak prvním národním parkem Skotska.¹³⁷ Je to oblast plná jezer, kopců a lesnatých údolí. Je tu vlastně vše, co byste od skotské přírody mohli chtít. Kromě známého jezera Lomond můžete navštívit třeba jezero Menteith. Je sladkovodní, což není pro skotská jezera moc obvyklé a na jednom z jeho ostrůvků leží zřícenina kláštera Ichmahome pocházející ze 13. století. Je tu také několik menších vrcholů, které jsou oblíbené mezi milovníky pěší turistiky. Jde například o Ben A'an nebo Ben Ledi. V oblasti je i pár měst a vesniček. Turisticky nejznámější je Callander, kde se můžete stavět na jídlo nebo si koupit nějaký suvenýr.¹³⁸ Oblast se proslavila i díky dílům Sira Waltera Scotta nebo Williama Wordswortha, kteří si zdejší krajinou nechali inspirovat.¹³⁹

Dalším významným parkem je Cairngorms. Byl vytvořen o rok později než přechází zmíněný park. Rozprostírá se na ploše 4,528 km², což z něj dělá vůbec největší národní park Skotska. Nachází se na Vysočině kolem pohoří Cairngorm. Jsou zde čtyři z pěti nejvyšších hor Skotska, z nichž největší je hora Ben Macdui (1309 m. n. m.). Je tu mnoho jezer obklopených borovicovými lesy a také řek. Mezi nimi je i řeka Spey, která je druhou nejdélší řekou v zemi. Nejen, že je park lákavým místem pro turisty, ale je také velmi důležitý pro ochranu zdejší flóry a fauny. Původní stromy vytváří až 79 % všech lesů v parku. Velké mokřady zajišťují ideální prostředí pro různé druhy hmyzu a ptactva. Cairngorms je domovem pro 25 % ohrožených druhů zvířat, hub a rostlin ve Spojeném království, z nichž některé najdete pouze právě zde.¹⁴⁰

Dalším pozoruhodným místem je údolí Glencoe. Nachází se na Vysočině nedaleko města Fort William. Je obklopeno vysokými kopci a horami a je proto oblíbené mezi milovníky horské turistiky. Jsou tu trasy pro běžné turisty, ale i pro pokročilé horolezce. Zdejší příroda je opravdu dechberoucí. Uprostřed ledovcové rokle si člověk vedle majestátních vrcholů připadá skoro jako mravenec.¹⁴¹

¹³⁷ JENKINS, Jitka. Kouzelná oblast Trossachs. *Země Světa*. Skotsko 2. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 25. 05. 2021]. s. 15-22. ISSN 1213-8193.

¹³⁸ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 25. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹³⁹ JENKINS, Jitka. Kouzelná oblast Trossachs. *Země Světa*. Skotsko 2. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 25. 05. 2021]. s. 15-22. ISSN 1213-8193.

¹⁴⁰ Cairngorms National Park Authority. Facts & Figures. *Cairngorms National Park* [online]. Grantown on Spey: © Cairngorms National Park Authority 2021 [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://cairngorms.co.uk/discover-explore/facts-figures/>

¹⁴¹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 26. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Obrázek 15: Pohled na údolí Glencoe, By: Jonathan Combe CC BY 2.0 via Creative Commons

Nedaleko se tyčí Ben Nevis, nejvyšší skotská hora. Měří 1344 m. n. m. a je součástí pohorí Grampian. Má vulkanický původ a místní mu neřeknou jinak než “the Ben“. Ročně přiláká přibližně 125 tisíc návštěvníků. K vrcholu vedou dvě hlavní cesty, z čehož jedna je vhodná pro začátečníky a druhá vyžaduje více zkušeností a fyzické zdatnosti. Hora má několik strmých částí, které si užijí hlavně horolezci.¹⁴²

Nesmíme zapomenout na ostrovy. Ostrov Skye je skutečný skvost. Je to největší ostrov, který patří k souostroví Vnitřních Hebrid a jeho severní poloha z ho dělá poměrně dobře přístupným pro turisty. Dříve se sem dalo dostat pouze trajektem, ale od roku 1995 spojuje ostrov s pevninou most, přes který se dá jednoduše přejet autem. Dominantou je pohorí Cuillin, které bývá často zahaleno mlhou, která je pro ostrov charakteristická.

¹⁴² VisitScotland. The mountain with its head in the clouds. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/see-do/iconic-scotland/ben-nevis/#article-page-2>

Obrázek 16: Pohled na pohoří Cuillin z oblasti Sligachan, By: Lauri Sten CC BY-NC 2.0 via Creative Commons

Je tu dvanáct takzvaných munro¹⁴³, tak se ve Skotsku označují hory, které přesahují výšku 914,4 m.¹⁴⁴ Pohoří se mezi horolezci považuje za svatý grál. Zajímavá je také oblast Quiraing, která má sopečný původ.¹⁴⁵ Vulkanická činnost zde během let vytvořila zajímavé skalní útvary.

Unikátní podívanou zajistí také Orkneje a Shetlandy. Z orknejských ostrovů je, co se krajiny týče zajímavý ostrov Hoy, který oplývá vysokými skalními útesy. Jedinečný je útvar ve tvaru pilíře zvaný Old Man of Hoy, který se tyčí vedle pobřeží. Reliéf ostatních ostrovů je spíše kopcovitého rázu. Všechny jsou poměrně úrodné, a tak se tu dobře daří i flóře a fauně. Shetlandská příroda je ještě o něco dramatictější. Sopečná činnost zde zanechala svou stopu. To je zřejmé na poloostrově Esha Ness, jehož krajina je plná mohutných a Atlantikem tvarovaných sopečných skalisek. Ekologicky udržované prostředí ostrovů je rájem pro zvěř. Například na ostrově Yell můžeme pozorovat vydry. Ostrov Noss je zase chráněnou rezervací a bydlištěm množství ptáků, mezi nimiž vyniká roztomilý papuchalek.¹⁴⁶

Součástí přírodního bohatství jsou samozřejmě také proslulá jezera, zvláště pak tajemné Loch Ness (viz Hydrosféra)

¹⁴³ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 26. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁴⁴ VisitScotland. Scottish munros and munro bagging. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/see-do/active/walking/munro-bagging/>

¹⁴⁵ HÖGER, Jana. Přiblížení ostrova Skye. In: *lp-life.cz* [online]. Praha: © Luxury Prague Life, 2.7.2017. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.lp-life.cz/ostrov-skye>

¹⁴⁶ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 26. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Obrázek 17: Old Man Of Hoy, By: Rab CC BY 2.0 via Creative Commons

4.1.6. Kulturně-historické atraktivity

Příroda bývá kolikrát první věcí, která se nám při pomyslení na Skotsko vybaví. Avšak historický vývoj země a silné propojení s dřívější kulturou nám tu zanechalo mnoho hmotných i nehmotných památek kulturně-historického charakteru.

Jako první zmíním některé architektonické památky. Stejně jako u přírodních atraktivit není možné vyjmenovat vše, ale je pár takových, které mezi ostatními vyčnívají. Aby byl výčet přehlednější, rozdělím je podle toho, v jakém geologickém segmentu se nacházejí. Tuto kapitolu zakončím textem zabývajícím se skotskými tradicemi.

4.1.6.1. Centrální nížina

Centrální nížina má nejvíce obyvatel, což přímo souvisí s tím, že jsou tu i největší města v zemi. Určitě nás jako první napadne metropolitní hlavní město Edinburgh, kde je možná nejvýraznější stavbou středověký hrad (viz. Staré a Nové město Edinburgh). Sláva města ale neplyne jen z jeho architektonických památek. Každý rok v létě se mění v celosvětově vyhledávané umělecké centrum díky množství festivalů. Edinburský festival je souhrnný název několika festivalů, které probíhají nezávisle na sobě. Ty nejpopulárnější jsou Edinburský mezinárodní festival a Edinburgh Festival Fringe. Edinburský mezinárodní festival organizuje obrovské množství divadelních her, hudby a tanečních představení. Finge vznikl vedle tohoto hlavního festivalu jako neoficiální program, který postupem let nabyl na oblíbenosti. Je to festival pouličních umělců, amatérských herců, komiků, ale i letitých profesionálů z uměleckého průmyslu.¹⁴⁷

¹⁴⁷ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 26. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Obrázek 18: Ohňostroj při Royal Military Tattoo, By: Chairman of the Joint Chiefs of Staff CC BY 2.0 via Creative Commons

Vyvrcholením všeho je tzv. The Royal Edinburgh Military Tattoo. Jde o velkolepé představení britských ozbrojených sil, vojenských kapel a Commonwealthu, které se koná před Edinburským hradem. Součástí je i ohňostroj a prolet vojenských triskáčů.¹⁴⁸ Něco takto velkolepého hned tak jinde nespatříte.

Další velké město je Glasgow. Dříve hlavně průmyslové město prošlo v průběhu let velkou rekonstrukcí a stalo se z něj turistické lákadlo. Dnes je to živé místo, které vyniká nejen moderní, ale také viktoriánskou architekturou.

Obrázek 19: budova Galerie moderního umění, By: Jim_Nix CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

Roku 1990 získalo titul města kultury.¹⁴⁹ Glasgow má tradici hudebních scén, takže tu najdeme například Královskou koncertní síň. Je tu také mnoho galerií a muzeí jako třeba Hunterovo muzeum a výtvarná galerie, kde jsou vystaveny originály slavného malíře Whistlera nebo Galerie moderního umění, která je nejvíce navštěvovanou galerií ve Skotsku.

¹⁴⁸ Forever Edinburgh. Royal Edinburgh Military Tattoo. In: *Edinburgh.co* [online]. Edinburgh: © City of Edinburgh Council. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://edinburgh.org/discover/edinburgh-festivals/royal-edinburgh-military-tattoo/>

¹⁴⁹ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 26. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

Milovníci starých staveb si zamilují Katedrálu sv. Munga. Některé její části se datují až do 12. století.¹⁵⁰

Ti, co v zahraničí rádi nakupují, by si neměli nechat ujít návštěvu Bucharan street, která je plná obchodů a nákupních center. Jedno z těch nejstylovějších je Princes square, které disponuje mimo jiné nádherným proskleným stropem.¹⁵¹

Důležitým městem pro historii je Stirling. Díky jeho strategické poloze se stalo místem, kde se odehrálo mnoho bojů. Dva z nich byly obzvláště klíčové pro skotskou snahu o nezávislost. Roku 1297 zde velitel odboje William Wallace porazil anglické vojsko.

Obrázek 20: Hrad Stirling, Foto autor

Na jeho počest byl postaven památník v podobě věže. O sedmnáct let později roku 1314 následník Wallace Robert Bruce slavně zvítězil nad početnější královou armádou u Bannockburnu nedaleko Stirlingu. Dominantou města je Hrad Stirling, který býval sídlem skotských panovníků. Leží vysoko na kopci, odkud je moc hezký výhled.¹⁵²

Studentským městem je St. Andrews. Je to domov nejstarší skotské univerzity, která funguje již od roku 1412.¹⁵³ Hlavní atrakcí města je katedrála, která je zasvěcena svatému Ondřeji (anglicky St. Andrew). Bohužel je dnes už pouhou zříceninou stejně tak, jako místní hrad. Město se proslavilo jako rodiště slavného golfu, takže je tu mnoho hřišť určených pro tento sport.¹⁵⁴

¹⁵⁰ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 27. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁵¹ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 27. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

¹⁵² MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 27. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁵³ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 27. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

¹⁵⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 27. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Když vás omrzí historická architektura, můžete navštívit The Kelpies. Je to sousoší dvou obrovských koňských hlav. Jsou vysoké 30 m a nachází se v parku Helix. Byly dostavěny roku 2014 a jsou zajímavou ukázkou moderního umění. Ve skutečnosti nejde tak úplně o koně, ale o hlavy mýtických bytostí, kterým se říká kelpie. Údajně žijí pod vodou, kam s oblibou stahují své lidské oběti.¹⁵⁵

V Centrální nížině se dále nachází dvě památky UNESCO – New Lanark a Forth Bridge. (viz Památky UNESCO)

Obrázek 21: The Kelpies, By: Graeme Pow CC BY-NC-SA 2.0, via Creative Commons

4.1.6.2. Jižní vrchovina

Turisté většinou přijíždějí do dvou největších měst Skotska a pak míří směrem na sever, a tak se na Jižní Skotsko mnohdy zapomíná a je to škoda, protože i zde najdeme mnoho krásných míst.

Správní oblast Dumfries a Galloway návštěvníkům nabízí krásnou přírodu, ale i města plná historie, hrady a romantické pobřežní oblasti. Hlavním městem regionu je Dumfries, které je především zajímavé svou spojitostí se skotským národním básníkem Robertem Burnsem. Můžete navštívit Burnsův dům, kde básník zemřel nebo Mauzoleum, kde leží jeho ostatky. Pokud vás zajímá více detailů o jeho životě, Centrum Roberta Burnse je tím pravým místem pro vás.¹⁵⁶ Typickou místní architekturou jsou domy z červeného pískovce.¹⁵⁷

¹⁵⁵ JOHNSON, Ben. The Kelpie. In: *historic-uk.com* [online]. Devon: © Historic UK Ltd. [cit. 27. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.historic-uk.com/CultureUK/The-Kelpie/>

¹⁵⁶ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 27. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁵⁷ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 27. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

Jedním z menších měst v oblasti je sympatický Kirkcudbright, který je oblíbeným cílem umělců. Ty přitahuje rybářský přístav, okolní příroda a celkově klidná atmosféra tohoto místa. Nachází se tu také hrad MacLellan nebo dům Broughton House pocházející z 18.století. Nedaleko je další nádherná zřícenina, Hrad Threave. Na pobřeží byste neměli minout městečko Portpatrick, které oplývá malebnými barevnými domky a vlastním přístavem. Můžete si tu pochutnat na čerstvých mořských plodech a ubytovat se v některém z hotelů. Leží na poloostrově Rhins of Galloway, kde se nachází mnoho dalších atraktivit jako třeba věž hradu Dunskey ze 14. století, záliv Sandeel s vodopády a jeskyněmi nebo stále fungující maják Killantringan, který je jako vystřížený z nějakého filmu.¹⁵⁸

Obrázek 22: Maják Killantringan, By: Santa Cruiser CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

V okolí je také množství hradů a opatství. Mnoho z nich jsou zříceniny, jelikož oblasti nedaleko hranic čelily v minulosti krutým vpádům anglických vojsk. Takovou historii má například hrad Caerlaverock, který si i přes očividné poničení zachovává svůj půvab. Západně od hradu se nacházejí tři zříceniny bývalých klášterů. Nejzachovalejší z nich je opatství Sweethaeart. Dalším je opatství Dundrennan, kde přenocovala Marie Stuartovna před opuštěním Skotska a posledním je opatství Glenluce, které bylo postaveno ve 12. století.¹⁵⁹

¹⁵⁸ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 27. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (ComputerPress). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁵⁹ Tamtéž

Obrázek 23: Opatství Sweetheart, By: rockabilly_girl CC BY 2.0 via Creative Commons

Dalším regionem na východ od Dumfries a Galloway je oblast Borders (v překladu hranice). Jak z názvu vyplývá, je to hraniční oblast sousedící s Anglií. Má za sebou nemilosrdnou historii válek a utlačování. Dnes už jsou tyto dny minulostí a zajistily místu velkou spoustu památek, které jsou jejich němými svědky.¹⁶⁰

Největším městem je Peebles vedle kterého teče řeka Tweed. Z dálky se můžete zadívat na hrad Neidpath, který poničila Cromwellská armáda. Pár km od města naleznete Traquair House. „Podle některých lidí jde o nejstarší obydlí ve Skotsku.“¹⁶¹

Co je ale nejtypičtější pro tuto oblast, jsou pozůstatky několika opatství, které zažily ten největší nápor ozbrojených protivníků. Velmi romanticky vzhlížející je opatství Melrose ve stejnojmenném historickém městečku.¹⁶² Ze stavby dýchá určité tajemno. „Podle některých obyvatel žije v melroském opatství duch největšího skotského válečníka – údajně je zde pohřbeno srdce Roberta Bruce.“¹⁶³

Dále se tu nachází mohutné opatství Kelso, opatství Jedburgh nebo z nich nejméně dochované opatství Dryburgh.¹⁶⁴

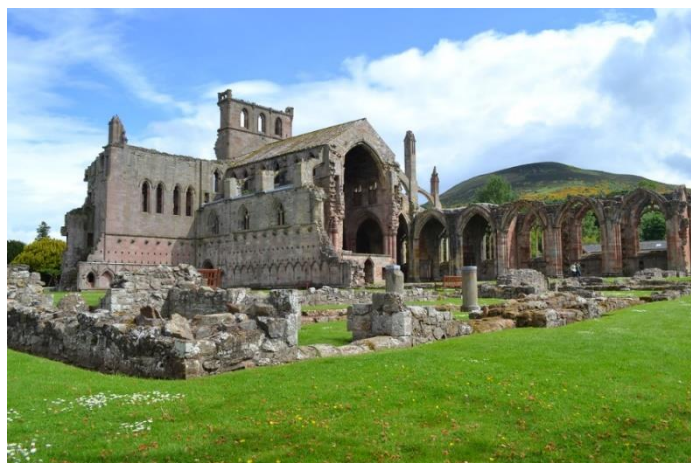
¹⁶⁰ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 28. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 117

¹⁶² Tamtéž, s. 119

¹⁶³ Tamtéž

¹⁶⁴ Tamtéž

Obrázek 24: Opatství Melrose, By: daniel0685 CC BY 2.0 via Creative Commons

Zajímavá je také vila Abbotsford, která je dílem spisovatele Sira Waltera Scotta. Strávil zde poslední chvíle svého života. Dnes je tu působivá vnitřní expozice. Podobných venkovských sídel tu nalezneme více. Dalším takovým je hrad Floors ve městě Kelso, jehož název může některé výletníky klamat nebo ještě Mellerstain House.¹⁶⁵

Na pobřeží jsou malé půvabné vesnice. V Eymouth je muzeum a mořské centrum, které popisuje zdejší historii rybolovu. Další malou vesničkou je St. Abbs, kde se můžete u břehu kochat pohledem na maják.¹⁶⁶

4.1.6.3. Skotská Vysočina

Vysočina je známá především svými přírodními skvosty. To ale neznamená, že zde nejsou žádné jiné než přírodní atraktivity.

Největším centrem dění je město Iverness ležící na řece Ness. Architektonicky výrazný je Invernesský hrad, který má funkci soudního dvora, takže není veřejně přístupný, ale pohled na něj je pěkný. Kousek od něj je Ivernesské muzeum, jehož součástí je i galerie. Výstava přibližuje dějiny města i zbytku severské oblasti. Nedaleko je také gotická radnice pocházející z 19. století. Nejvíce stará budova města je překvapivě dům. Nese název Abertarff a byl postaven na konci 16. století. Dojem na vás určitě udělá návštěva Skotského centra výroby kiltů, kde zjistíte, jak výroba probíhá a dozvíte se spoustu dalších zajímavých faktů. Iverness má dokonce svou vlastní divadelní scénu v podobě divadla Eden Court.¹⁶⁷

¹⁶⁵ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 28. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ Tamtéž

Na východ od města leží Culloden, kde proběhla významná bitva znamenající drastickou porážku Vysočiny. Pro obyvatele poté nastalo období doslova pekla, kdy byli vyvražďováni a sužováni. Dnes tuto událost připomínají náhrobní kameny.¹⁶⁸

Obrázek 25: Náhrobní kameny v Cullodenu, By: kylewagaman CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

Pár desítek km od Iverness nalezneme město Aviemore, které je významné hlavně jako lyžařské letovisko. Mimo lyžování si tu můžete zahrát golf nebo vyrazit na procházku po Národním parku Cairngorms, vně kterého se toto outdoorové městečko nachází. Jižně od města je jezero Loch Insh, kde malá firma půjčuje kajaky, kola nebo menší lodi. Kolo je skvělá volba pro rychlejší objevování okolí. Po cestě můžete vidět jezero Loch en Eilein, v jehož prostředku je na ostrůvku osamocená zřícenina hradu. Na několika místech se dá i rybařit¹⁶⁹, pokud tomuto sportu holdujete.

Pokud si rádi dáte sklenku whiskey, měli byste rozhodně zavítat do Speysade. Je tu nejvíce palíren tohoto alkoholu ve Skotsku. Městem protéká řeka Spey, jejíž voda je používána právě pro výrobu oblíbeného moku. Speyside i města v jeho okolí (Charlestown of Aberlour, Dufftown, Keith)¹⁷⁰ nedají na nápoj dopustit a zdejší kultura se v podstatě točí kolem něj.

¹⁶⁸ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 28. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁶⁹ Tamtéž

¹⁷⁰ Tamtéž

Obrázek 26: Zřícenina hradu Urquhart, By: peterjcoughlan CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

Vysočina je také domovem již zmiňovaného jezera Loch Ness. Vedle něj se nachází zřícenina Hradu Urquhart ze 13. století.¹⁷¹ Zelená tráva kolem ní krásně kontrastuje se sytě modrou hladinou.

V západní části Vysočiny je jedním z pro turisty důležitých měst Fort William. Důležité je z toho důvodu, že se nad ním tyčí nejvyšší hora Ben Nevis, a tak si zde mnoho dobrodruhů kupuje zásoby a vybavení potřebné pro cestu na vrchol. Ve městě je také Muzeum Západní Vysočiny, které se zabývá historií oblasti.¹⁷²

V severní Vysočině stojí za návštěvu město Dornoch. Ze všech měst má prý nejvíce slunných dnů. Krásnou historickou památkou ze 13. století je zdejší katedrála. Lákavá je i místní písčitá pláž. Nedaleko se tyčí hrad Dunrobin, který má dodnes své obyvatele. Nejsevernějším bodem pevninské Británie je poloostrov Dunnet Head. Nabízí nádherný výhled z vysokých útesů a má také svůj vlastní maják, který můžete navštívit. Sympatickými městy severu jsou Ullapool, Gairloch a Plockton, která ovšem mimo přírodní krásy, pohostinnosti místních obyvatel a možnosti venkovních aktivit či plaveb po moři, nemají tolik co nabídnout.¹⁷³

Celkově je severní část Vysočiny asi tou nejklidnější oblastí a mnoho turistů tu spíše jen projede, aby se dostalo k přístavům, odkud mohou vyrazit třeba na Orknejské ostrovy.

¹⁷¹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 28. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁷² Tamtéž

¹⁷³ Tamtéž

Obrázek 27: Hrad Dunrobin, By: foxypar4 CC BY 2.0 via Creative Commons

4.1.6.4. Skotské ostrovy

V kapitole o památkách UNESCO jsem již zmiňovala neolitické pamětihodnosti, které se v Orknejích uchovaly. Není to však jediná atrakce tohoto souostroví. Na ostrově Mainland leží dvě větší města Stromness a hlavní město Kirkwall. Poskytují nejen kulturní zážitek v podobě prohlídky muzeí, galerií nebo třeba obrovské katedrály sv. Magnuse. Mimo Mainland můžete navštívit několik dalších ostrovů například neobydlený Lamb Holm, jehož Italská kaple připomíná Churchillovi zajatce z druhé světové války, kteří ji zde na jeho příkaz postavili.¹⁷⁴

Obrázek 28: kaple na ostrově Lamb Holm, By: I like CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

¹⁷⁴ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 29. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Shetlandy leží ještě dál na sever, než Orkneje. Obydlených ostrovů je tu dvanáct a mají dohromady pouze 22 000 obyvatel. Nejvíce jich žije na Mainlandu, kde se nachází i hlavní město souostroví Lerwick. Funguje jako takové turistické centrum. Nejsnadněji se tu ubytujete i najíte.¹⁷⁵ Pokud vás zajímá historie, můžete navštívit Shetlandské muzeum. Dozvíte se třeba, že v 70. letech bylo na území ostrovů objeveno značné množství fosilních paliv, které přineslo bohatství a prosperitu. Díky tomu tu vznikl obrovský terminál Sullom Voe a rybářský průmysl tak vystřídal ten ropný. Z dřívější doby se dochovaly stavby, kterým se říká bōd, což jsou typické rybářské příbytky. Jedním takovým je například Bōd of Gremista. Za návštěvu stojí také stará kamenná věž Clickimin Broch.¹⁷⁶ Shetlandy jsou z pohledu kultury jedinečné tím, jak se tu podařilo zachovat vikingskou tradici. To je vidět jak na zdejší mluvě, tak na zdejší největší každoroční události v podobě festivalu Up Helly Aa. Tento festival se koná v lednu a je oslavou slunovratu. Je plný tance, ohně, vikingských převleků, hudby a samozřejmě i whisky¹⁷⁷, která při takové slávě nesmí chybět.

Obrázek 29: Průvod s pochodněmi na festivalu Up Helly Aa, By: Mike Pennington CC BY-SA 2.0 via Wikimedia Commons

¹⁷⁵ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 29. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

¹⁷⁶ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 29. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

¹⁷⁷ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 29. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

Z Hebridských ostrovů je největší již zmiňovaný ostrov Skye. Jeho hlavním městem je Portree. Přístav města lemují malebné domy, jejichž fasády hrají různými barvami. Můžete si tu dát typický britský pokrm Fish and Chips nebo si sjednat plavbu lodí, během které při troše štěstí spatříte třeba majestátní velrybu. Na ostrově žije pouze 10 tisíc rezidentů¹⁷⁸, takže málokdy potkáte větší skupiny lidí, což znamená, že si tu opravdu užijete příjemného klidu.

Obrázek 30: Přístav Portree, By: Bert Kaufmann CC BY 2.0 via Creative Commons

Z Vnějších Hebrid je turisticky poutavý ostrov Lewis. Zdejší nejživější město je Stronoway, jehož kulturním středobodem je Umělecké centrum An Lanntair, kde se konají koncerty, exhibice atd. Můžete zavítat i do muzea, kde se dozvíte více o minulosti tohoto ostrova nebo se podívat do hradu Lews. Ostrov Lewis se také pyšní kameny v Callanish, které zřejmě pochází z neolitického období. Říká se jim Calanaiské stojící kameny. Z dávné minulosti také pochází tzv. černé domy, kterých je tu opravdu dost. Jsou to typické kamenné domky, ve kterých se běžně dříve žilo. Dalším velkým ostrovem je ostrov Harris, který vlastně ani není samostatný ostrov. Od Lewisu je oddělen pouze mohutnými horami. Turismem je téměř nedotčen, a tak tu ani nenalezneme mnoho kulturně-historických atraktivit. Jeho chloubou jsou hory a čisté bílé pláže.¹⁷⁹

¹⁷⁸ STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 29. 05. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

¹⁷⁹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 29. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Obrázek 31: Callanaiské stojící kameny, By: image_less_ordinary CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

4.1.6.5. Skotské tradice a svátky

Skotsko se pyšní bohatým dědictvím plným jedinečných zvyků a tradic, které jinde na světě nenajdeme. Většinu z nás se zajisté hned vybaví typický skotský oděv, kterému dominuje sukně zvaná kilt. Kilty se vyrábějí z tartanu, což je tradiční kostkovaná látka. Každý klan dříve pro své kilty používal jiné vzorování a kombinaci barev, podle čehož se pak vzájemně poznali. Nosí se kolem pasu a dva konce dlouhé látky spojuje spona. Součástí tradičního oděvu je sporan, což je malá kulatá kožená kabelka a dýka s názvem sgian dubh. Kilt pochází z 16. století, ale jeho nynější podoba se objevila až během 18. století. Původně byl nošen jen na Vysočině, kde vznikl, ale brzy si získal oblibu v celé zemi. Dával nositeli svobodu pohybu, která byla velice praktická pro boj a dal se využít i jako pohodlná příkrývka během chladných nocí. Dnes je nošen na svatbách, během Skotských her nebo jiných významných událostí.¹⁸⁰

Skotské hry jsou tradicí sportovního charakteru. Konají se každý rok od května do září napříč celým Skotskem. Tato tradice má kořeny na Vysočině. Hry se vyvinuly z dřívějších vojenských výcviků, dnes se jedná o oblíbenou společenskou akci. Hlavním programem her jsou různé sportovní disciplíny, ve kterých si účastníci dokazují svou fyzickou zdatnost. Nejtypičtější jsou soutěže v hodů velkých a těžkých objektů, jako jsou kameny, klády nebo kladiva. Samozřejmě nesmí chybět ani spousta hudby, pití a tance.¹⁸¹

¹⁸⁰ JOE. Unique Scottish customs to experience. In: *Cottages-and-castles.co* [online]. Cottages & Castles. 20. 12. 2019. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.cottages-and-castles.co.uk/guides/unique-scottish-customs>

¹⁸¹ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 30. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

Obrázek 32: Jedna z disciplín na Skotských hrách, By: Jamie McCaffrey CC BY-NC 2.0 via Creative Commons

Hudba je nedílnou součástí skotské kultury. Národním nástrojem jsou dudy. Jejich silný zvuk během návštěvy země nemůžete přeslechnout. Dudy se skládají z vaku, který je obvykle vyroben z ovčí kůže. Vak je naplněn vzduchem a je stlačován tak, aby vyšel trubkami, které následně produkují ikonickou hudbu.¹⁸² Setkáme se s nimi během všemožných festivalů a průvodů nebo při běžné procházce v ulicích skotských měst, kde dotvářejí místní atmosféru. Mimo jiné často zaslechneme i housle, bubny nebo třeba akordeon. K hudbě samozřejmě patří i různé druhy tance. Ty tradiční můžeme na vlastní kůži vyzkoušet během společenských setkání zvaných ceilidhs. Jedná se v podstatě o plesy, během kterých se všichni účastníci zapojují do společného tance za zvuku zmiňovaných nástrojů. Přítomni jsou často i instruktoři, kteří vám ukáží všechny potřebné kroky. Bývají velmi jednoduché, takže se může připojit opravdu každý a užít si večer plný pozitivní energie.¹⁸³

¹⁸² JOE. Unique Scottish customs to experience. In: *Cottages-and-castles.co* [online]. Cottages & Castles. 20. 12. 2019. [cit. 30. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.cottages-and-castles.co.uk/guides/unique-scottish-customs>

¹⁸³ VisitScotland. Bagpipes, traditional music and ceilidhs. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/uniquely-scottish/bagpipes-traditional-music-ceilidhs/>

Obrázek 33: Dudák v tradičním oděvu, By: jpellgen (@1179_jp) CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons

Důležitou součástí kulturního života Skotů jsou také svátky. Oslava nového roku se nazývá Hogmanay. Po odbití půlnoci se všichni přítomní chytí za ruce a společně venku zpívají písničku Auld Lang Syne. Zpět do domu má tradičně nejdřív vstoupit tmavovlasý muž, který by s sebou měl nést symbolický dar jako třeba trochu uhlí nebo chléb. To má rodině zajistit štěstí během následujícího roku.¹⁸⁴ Nejhonosnější oslavy jsou v Edinburghu a Glasgow, které vždy trvají až do brzkého rána. Následuje Burns Night, která se každoročně koná 25. ledna a oslavuje narození a dílo skotského básníka Roberta Burnse. Slaví se formou vydatné večeře, která se skládá z tradičních jídel a je zakončena zpěvem stejné písně, jako se zpívá při Hogmanay.¹⁸⁵

Mezi tradiční jídla patří nechvalně známý haggis, který je často odsuzován i přesto, že se o moc neliší například od naší jitrnice. Je to ovčí žaludek naplněný ovčími vnitřnostmi, vločkami a kořením. Oblíbeným sladkým pokrmem jsou sušenky shortbread, které se skvěle hodí ke kávě. Typické jsou také polévky, jako vydatný masový vývar nebo tzv. Cullen Skink, která je dělaná z tresky. Populární jsou také jídla z čerstvých mořských plodů nebo zvěřiny.

¹⁸⁴ JOE. Unique Scottish customs to experience. In: *Cottages-and-castles.co* [online]. Cottages & Castles. 20. 12. 2019. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.cottages-and-castles.co.uk/guides/unique-scottish-customs>

¹⁸⁵ Tamtéž

Většina tradičních pokrmů je poměrně vydatná a tučná, protože dřívější obyvatelé potřebovali hodně síly, aby zvládly přežít v náročných skotských podmínkách. Z nápojů je rozhodně nejproslulejší skotská whiskey vyráběná z ječmene, kvasnic a vody. Ve Skotsku je mnoho palíren, které nabízejí i vnitřní prohlídky nebo ochutnávky tohoto světově známého zlatavého nápoje.¹⁸⁶

Dalšími důležitými a velkolepými událostmi jsou Up Helly Aa, Military Tattoo a Fringe, o kterých jsem se již zmiňovala v přechozích částech práce.

Obrázek 34: Haggis, By: Tess Watson CC BY 2.0 via Wikimedia commons

¹⁸⁶ MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 30. 05. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.

4.2. Realizační předpoklady

Realizační předpoklady poskytují prostředky pro uskutečnění a rozvoj cestovního ruchu v dané destinaci. Představují sekundární nabídku, což je „(...) *souhrn materiálních předpokladů, které umožňují uspokojení potřeb účastníka cestovního ruchu a rozvoj cestovního ruchu v daném území.*“¹⁸⁷

Jedná se především o dopravní předpoklady a materiálně-technickou základnu. Dopravními předpoklady je myšlena infrastruktura s tím související tzn. silnice, železnice, letiště, ale i MHD, možnost dopravního spojení atp. Do materiálně-technických předpokladů spadá ubytovací a stravovací zařízení, rekreační služby, informační služby a jiné služby spojené se sekundární nabídkou.

4.2.1. Silniční doprava

Skotsko má v celku udržovanou a hustou silniční síť. Existuje zde několik dálkových silnic, které spojují velká i menší města. V průběhu let byly některé hlavní trasy předělány na dálnice a mnoho jednoproudých silnic, zvláště na Vysočině, bylo rozšířeno na víceproudé.¹⁸⁸ Součástí sítě je i mnoho mostů, které napomáhají plynulosti dopravy.

Celková délka silnic je přibližně 55 000 km. „Z tohoto celkového počtu je asi polovina „nezařazená“, tj. Jsou to menší městské nebo venkovské silnice. Asi dvě třetiny všech skotských silnic jsou venkovské. Síť dálnic tvoří jen 6 % z celkové délky skotských silnic, ale nese přibližně třetinu veškerého provozu.“¹⁸⁹

Z toho důvodu může být na některých místech doprava celkem hustá, a to hlavně v oblasti Centrálních nížin, kde žije nejvíce lidí a jsou tu velká města. Na druhou stranu na Vysočině občas máte silnici úplně pro sebe.

Do silniční dopravy spadá také pro turismus velmi důležitá autobusová doprava. Funguje zde několik provozovatelů dálkových autobusových služeb. Mezi ty nejoblíbenější patří například Citylink, Megabus nebo National Express. Lístky si můžete objednat online nebo po telefonu a zajistit si tak místo předem.¹⁹⁰

¹⁸⁷ KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. s. 56 [cit. 30. 05. 2021]. ISBN 978-80-244-5189-3.

¹⁸⁸ MOULTON, Matthew. Scotland. In: *Britannica* [online]. 12. 05. 2021. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Scotland>

¹⁸⁹ Undiscovered Scotland. Driving & Roads. In: *undiscoveredscotland.co.uk* [online]. Livingston: © Undiscovered Scotland. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.undiscoveredscotland.co.uk/usscotfax/travel/driving.html>

¹⁹⁰ VisitScotland. Getting around scotland by bus or coach. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/see-do/active/walking/munro-bagging/>

Rozhodla jsem se porovnat ceny těchto společností za jeden lístek. Zvolila jsem cestu z Edinburghu do Glasgow, kterou mnoho turistů během pobytu ve Skotsku podstupuje. Ceny jízdenek jsem hledala na oficiálních stránkách zmíněných společností. Nejlevnější variantou je Megabus s cenou 3,75 liber. Nejdraž by vyšla cesta s Citylink, a to na 8,50 liber. Za jízdu s National Express byste zaplatili 7 liber.

Nejvíce se však plácnete přes kapsu, pokud se rozhodnete využít zdejší městskou dopravu. Nejrozšířenější firmou v oblasti veřejné dopravy je Stagecoach. Působí po celé Británii a funguje i v rámci dálkových cest. Stará se o spoje ve velkých, ale i v menších městech na venkově.¹⁹¹ Cesta s touto společností z letiště v Edinburghu na autobusové nádraží vyjde na 13,50 liber. Mají ale nabídku různých výhodných tarifů. Za podobnou cenu si můžete například zajistit týdenní jízdu v MHD v hlavním městě a za skoro dvakrát tolik můžete se Stagecoach cestovat na mnoho míst východního Skotska.

Obrázek 35: Dvoupatrový autobus společnosti Stagecoach, By: sludgegulper CC BY-SA 2.0 via Creative Commons

4.2.2. Železniční doprava

Železniční doprava ve Skotsku poskytuje velice efektivní pohyb mezi sedmi největšími městy. Je důležitá i pro hospodářství země. Každoročně přispívá do skotské ekonomiky částkou 1,3 miliardy GBP a zaměstnává 13 000 lidí. Každý pracovní den podnikne cestu vlakem 295 tisíc pasažérů.

¹⁹¹ Stagecoach Group. Overview. In: *stagecoachgroup.com* [online]. Perth: Stagecoach Group plc. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.stagecoachgroup.com/about/our-companies/overview.aspx>

Více jak 17 % všech železnic Spojeného království se nachází právě ve Skotsku. Celkem je v zemi 359 stanic.¹⁹² Hlavní firmou, která poskytuje železniční služby je ScotRail, což je zkrácený výraz pro Scotland Railway (v překladu Skotská železnice). Každý rok pasažérům zprostředkuje přes 94 milionů cest.¹⁹³

Cestování vlakem je pohodlnou a dost rychlou záležitostí. To se však odráží na ceně. Ceny za lístky se rozhodně nedají srovnávat s těmi, na které jsme zvyklí v České republice. Z Edinburghu do Glasgow zaplatíme 15,50 liber za 48 minut jízdy. Když ale zvolíme delší trasu např. z města Fort William do Edinburghu, zaplatíme 56,10 liber, což už je opravdu hodně. Vzpomínám si, že během mé cesty to bylo víc peněz, než jsem dala za zpáteční letenku od společnosti RyanAir. Je ale pravda, že některé trasy jsou opravu zážitkem samy o sobě, jelikož vedou přes dechberoucí krajinou. Člověka potom ani nemrzí, že si trochu připlatil.

Mimo vlaky můžeme ve Skotsku využít ještě další formy železniční dopravy. V Glasgow funguje jedna podzemní dráha. Má pouhých 15 stanic. Trasa metra byla postavena do tvaru kruhu. Objet celý okruh zabere přibližně jen 24 minut. Pro pohyb po centru města je to dobrá a levná varianta.¹⁹⁴

Obrázek 36: Vlak společnosti Scotrail stojící na nádraží v Edinburghu, By: David Smith - Epping CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

¹⁹² HYNES, Alex. Scotland's Railway covers a large geographical area from the Borders to Thurso at the far tip of the North East of Scotland. In: *networkrail.co.uk* [online]. Perth: © Network Rail [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.networkrail.co.uk/running-the-railway/our-regions/scotland/>

¹⁹³ ScotRail. About Abellio. In: *appy.abellio.com* [online]. Edinburgh: © Abellio. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://apply.abellio.com/about/scotrail/>

¹⁹⁴ Strathclyde Partnership for Transport. Subway. In: *spt.co.uk* [online]. Glasgow: © Strathclyde Partnership for Transport [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <http://www.spt.co.uk/subway/>

V hlavním městě můžeme využít tramvajovou soupravu. Je to poměrně nová záležitost. Její konstrukce začala v roce 2008 a její provoz byl zahájen až v roce 2014. Tento tramvajový spoj má 16 stanic a spojuje letiště s centrem města. Do budoucna je plánováno velké rozšíření.¹⁹⁵

4.2.3. Letecká doprava

Pro české turisty je rozhodně nejvýhodnější, když pro cestu do Skotska zvolí leteckou dopravu. Je ze všech možností nejrychlejší a v dnešní době dokonce i nejlevnější. Zvláště oblíbené jsou nízkonákladové společnosti jako je Ryanair nebo Easyjet. Z Prahy do Edinburghu můžeme, když se poštěstí, letět klidně za necelých 400 korun. Taková cena se těžko odmítá.

V zemi je celkem pět mezinárodních letišť, a to v Edinburghu, Glasgow, Prestwicku, Aberdeen a Inverness.¹⁹⁶ Je tu ještě mnoho dalších menších letišť. Ty už ale slouží pouze k vnitrostátní přepravě třeba pro případ, že se chceme podívat na přilehlé ostrovy nebo si ušetřit nějaký ten čas na cestách.

Největší a čistě skotskou aerolinkou je Loganair. Funguje od roku 1962 a létá jak po rodné zemi, tak i po zbytku Británie, do Norska a několika letišť nedaleké západní Evropy. Dohromady je to 40 destinací, mezi nimiž jsou i hůře dostupné ostrovy.¹⁹⁷ Jejich letadla zdobí tradiční tartanový vzor.

Obrázek 37: Letadlo aerolinky Loganair, By: Colin Cooke Photo CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons

¹⁹⁵ Edinburgh Live. Edinburgh Trams. In: *edinburghlive.co.uk*. [online]. Edinburgh: Edinburgh Live, 31. 05. 2021 [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.edinburghlive.co.uk/all-about/edinburgh-trams>

¹⁹⁶ Scotland is now. Scotland's airports. In: *Scotland.org* [online]. [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.org/about-scotland/facts/scotlands-airports>

¹⁹⁷ Loganair. Our story is a journey: yours. In: *loganair.co.uk* [online]. Glasgow: Loganair Limited [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.loganair.co.uk/our-story/>

4.2.4. Lodní doprava

Jelikož je Skotsko plně ostrovů, je jasné, že tu má lodní doprava důležitou roli. Pomocí trajektů se dá dostat i na ty ostrovy, kde nefunguje letiště, a tak je tento způsob dopravy jedinou možností, jak je prozkoumat z blízka.

Je tu opět několik hlavních a také nejvíce populárních zprostředkovatelů lodních přepravních služeb. Se společností NorthLink se dostanete na Orkneje a Shetlandy. CalMac (zkratka pro Caledonian MacBrayne) má zase na starost oblast Firth of Clyde a Vnitřní i Vnější Hebridy a prakticky tak pokrývá celé západní pobřeží i s ostrovy podél něj. Argyll operuje mezi městy Dunoon a Gourock, které leží západně od Glasgow. Existuje ještě mnoho dalších menších firem, které se soustředí na různé specifické trasy.¹⁹⁸ Možností je opravdu dost.

Během cesty z ČR do Skotska se dá také využít trajekt, ale pokud zvolíte tuto variantu, čeká vás značně nepohodlná a dlouhá cesta. Musíte totiž nejdřív dojet do jednoho z přístavů ve Francii, odkud přes Lamanšský průliv vyplouvají trajekty a následně kotví na pobřeží Anglie. Potom následuje další přestup. Tady už je na vás, jestli zvolíte leteckou nebo jinou dopravu, která vás doveze do Skotska. Tak i tak je to myslím dosti nevýhodné jak časově, tak zcela jistě i finančně.

Obrázek 38: Loď společnosti CalMac plující podél ostrova Isle of Eigg, By: *dun_deagh* CC BY-SA 2.0 via Creative Commons

¹⁹⁸ VisitScotland. Getting around scotland by ferry. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/travel/getting-around-scotland/ferry/>

4.2.5. Ubytovací a stravovací zařízení

Po dlouhém dni plném turistiky je potřeba někde pohodlně složit hlavu a nabrat energii na další den. Na výběr máte hned několik alternativ, které závisí na tom, jak moc velké pohodlí chcete mít a kolik peněz jste ochotni za to utratit a samozřejmě také na tom, jaké jsou zrovna možnosti v místě, kde se nacházíte.

Stejně jako u nás zde funguje spousta hotelů různých tříd. Můžete si vybrat ze široké škály těch nejmodernějších luxusních hotelů, méně honosně zařízených levnějších hotelů a penzionů nebo třeba hotelů specializovaných na wellness pobyty. Ovšem čím dále jste od města, tím je nabídka logicky užší.

Osobitým typem ubytování jsou takzvané Bed & Breakfast zkráceně B&B. Jde většinou o osobní nemovitosti přímo skotských občanů, kteří si přivydělávají buď pronajímáním celé nemovitosti, nebo třeba jen její části. Zvykem je hostům podávat ráno snídani, ale není to pravidlem. Ubytování tohoto typu můžeme najít na oblíbeném serveru Airbnb, kde lidé své byty, domy nebo jiné stavby nabízejí často za velice příznivé ceny.

Server je také skvělý, pokud vás láká neobyčejné bydlení. Můžete si tu zarezervovat pobyt na lodi, na zámku, v jurtě nebo třeba ve staré vlakové soupravě. Možností je nespočet.

Dalším typem ubytování je tzv. Self-catering. Takto jsou označena místa, kde máte možnost vařit si své jídlo sami, což je velmi praktické, protože to znamená, že se nemusíte řídit časovým harmonogramem, co se jídla týče a máte tak o něco větší svobodu.

Pokud jste odváznější, můžete zvolit tu nejlevnější variantu, a to stanování nebo dokonce spaní pod širákem. Ve Skotsku je hodně různých kempů nebo míst, kde můžete volně stanovat, a tak je tento typ ubytování rozhodně realizovatelnou možností. Je ale pravda, že nevyzpytatelné počasí vás pak může mnohem snadněji vyvézt z míry.

Součástí ubytování mohou být stravovací služby, ale není tomu tak vždy. Proto jsou pro cestovní ruch také hodně důležitá stravovací zařízení, jejichž posláním je návštěvníkům poskytnout pokrmy, nápoje a mnohdy plní i zábavní funkci formou živé hudby, soutěží atp. Jsou často také společenským místem, kde se můžete dát do řeči s někým místním. Skotsko je plné restaurací, barů, bister a hostinců. Variace pokrmů je různorodá, od čerstvých mořských plodů až po hutné a masité chody. Gurmáni mohou zavítat do některé z restaurací s udělením Michelinské hvězdy.

Pokud ovšem chcete zažít autentickou skotskou atmosféru, určitě byste měli zaměřit alespoň do jedné z mnoha proslulých hospod, které jsou kolektivně nazývány “pub“. Interiér je často plný dřevěných prvků a různých dekorací a nejžádanějším nápojem je tu pivo. Některé puby dokonce vyrábějí svou vlastní značku tohoto pití.

Obrázek 39: Typická skotská hospoda, By:Jim Linwood CC BY 2.0 via Creative Commons

4.2.6. Informační centra

Informační centra jsou důležitou součástí materiálně-technické základny. Poskytují podstatné i zajímavé informace spolu s užitečnými tipy a radami na cestu. Nejrozšířenějším provozovatelem takových center je organizace VisitScotland. Jejich síť se skládá z dvaceti šesti iCenter, které se nacházejí v turisticky nejvytíženějších místech Skotska. Návštěvníkům podávají údaje nejen o okolních atrakcích, ale například i o možnostech ubytování. Dostane se vám pomoci i s rezervacemi různých vstupenek nebo jízenek. Na pobočkách je internetové připojení zdarma, což je určitě také může přijít vhod, když si potřebujete něco vyhledat.¹⁹⁹ S sebou si můžete odnést informační letáčky a mapy. Seženete tu dokonce i suvenýry. K dispozici jsou vám ochotní pracovníci, kteří se pokusí odpovědět na všechny vaše případné dotazy.²⁰⁰

¹⁹⁹ VisitScotland. Visitor information. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 1. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/about-us/what-we-do/visitor-information>

²⁰⁰ VisitScotland. What do you get in a visitscotland icentre?. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 1. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/practical-information/vic/>

Svou působnost rozšířili programem iKnow Partner. Členem programu se může stát jakýkoli lokální podnik. Díky tomu nemusíte pro informace přímo do informačního centra, ale můžete se zeptat třeba v restauraci, která je jedním z partnerů. Navíc na stránkách VisitScotland najdete tzv. iKnow Community. Jde o online komunitu, jejíž členové mohou veřejně sdílet své zážitky a doporučení s ostatními milovníky Skotska.²⁰¹

²⁰¹ VisitScotland. Visitor information. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 1.6.2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/about-us/what-we-do/visitor-information>

4.3. Selektivní předpoklady

Už z názvu vyplývá, že se selektivní předpoklady budou nějakým způsobem týkat výběru destinace. Dělí se na objektivní a subjektivní předpoklady. Objektivní se týkají faktorů, které ovlivňují cestovní ruch v zemi a které tak mohou mít vliv na příjezdový nebo i výjezdový cestovní ruch. Jde o politickou situaci, ekonomickou úroveň, stav životního prostředí a další. Subjektivní „ovlivňují rozhodování lidí o jejich účasti na cestovním ruchu.“²⁰² Také je jich několik. Může to být znalost jazyka, příslušnost k určité sociální skupině, modernost destinace. Pro každého cestovatele mohou být jiné.

Co se týká politické situace, Skotsko se už od dávných dob snaží o nezávislost. Má vlastní vládu, která rozhoduje o Skotských záležitostech, jež se netýkají zbytku Spojeného království. Nedávný odchod Británie z Evropské Unie znovu rozpoutal žhavé debaty o suverenitě státu, jelikož většina skotských občanů hlasovala proto, aby země součástí EU zůstala.²⁰³ Pro cestovatele brexit znamená, že mohou do Skotska přijet jako turisté na dobu kratší šesti měsíců, ale nesmí zde pracovat nebo zůstat déle, pokud si nezařídí vízum. Od 1. 10. 2021 nebude již při cestě do Británie stačit občanský průkaz, ale budete s sebou muset mít pas.²⁰⁴

Vzhledem k bezpečnosti se momentálně nedoporučuje do Skotska ani nikam jinam cestovat z důvodu epidemiologické situace týkající se onemocnění Covid-19. Česká republika je stále na seznamu žlutých zemí, k čemuž se váže sousta různých pravidel (viz Předpokládaný vývoj). Mimo tuto mimořádnou situaci je Skotsko bezpečnou zemí. Kriminalita je tu poměrně nízká. Skotsko si také zakládá na své víře v rovnoprávnost lidí, takže drží otevřené pomyslné dveře i členům všemožných menšinových skupin.²⁰⁵

Skotsko se dobře stará o své životní prostředí a věří v jeho udržitelnost. Existuje zde mnoho různých organizací, které ho chrání. Skotská vláda neustále přichází s novými způsoby, jak zmírnit klimatické změny. Plány na to jak udělat ze Skotska zelenější stát jsou také součástí již zmiňovaného pětiletého plánu na zotavení země.

²⁰² KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. s. 54 [cit. 1. 06. 2021]. ISBN 978-80-244-5189-3.

²⁰³ STRUGEON, Nicola. Brexit changed the game on Scottish independence. In: *politico.eu* [online]. [cit. 2. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-brexit-changed-game-on-scottish-independence/>

²⁰⁴ KAŠPAROVÁ, Lenka. Jak se po brexitu mění cestování do Spojeného království?. In: *mese.cz* [online]. [cit. 2. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.mese.cz/clanky/jak-se-po-brexitu-meni-cestovani-do-spojeneho-kralovstvi/>

²⁰⁵ Scotland is now. Safety and inclusivity. In: *Scotland.org* [online]. [cit. 2. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.org/about-scotland/safety-and-inclusivity>

Je to moderní země s dobrou životní úrovní. Místní lidé jsou známí pro svou milou, veselou a k turistům velmi přívětivou povahu. Tato povaha vytváří příjemnou atmosféru, díky které se tu každý bude cítit vítán.

Praktická část

5. Dotazníkové šetření

První sekce mé praktické části se skládá z dotazníkového šetření. V něm jsem zjišťovala zájem občanů České republiky o Skotsko a jeho atraktivitu a dále jejich preference při cestování, co se týče ubytování, dopravy atp. Výsledky šetření následně využiji při tvorbě desetidenního modelového zájezdu, který se budu snažit udělat tak, aby vyhověl požadavkům respondentů, které z dotazníku vyplynou.

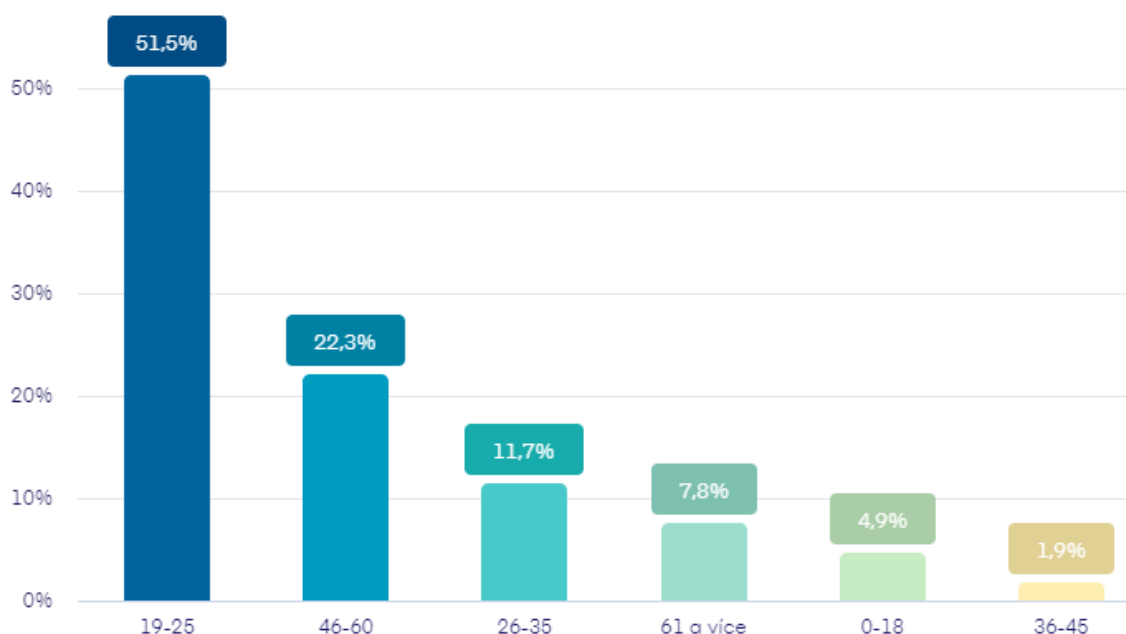
Pro tvorbu otázek a výsledných grafů jsem využila služby serveru survio.com. Výzkum nesl stejný název, jako má bakalářská práce, čili „Skotsko jako turistická destinace“ a probíhal od 28. 5. do 6. 6. Zúčastnilo se ho 100 respondentů různých věkových skupin a pohlaví. Otázek bylo celkem 16 a měly různou podobu. Některé byly polootevřené, jiné byly uzavřené a jedna byla zcela otevřená, takže respondenti mohli odpovídat volně dle svého uvážení. Vyplnění celého dotazníku zabralo nejčastěji 2-5 minut.

Účelem vytvoření dotazníku bylo získání dat, které budu moci použít ve druhé sekci mé praktické části, kterou bude tvořit mnou zorganizovaný zájezd s těmito daty korespondující. Zaměřím se na atraktivitu a aktivity, které budou vyhodnoceny jako nejvíce lákavé a vyhledám taková ubytování, aby uspokojovala dané preference. Dále se budu snažit dodržet rozpočet, který většina respondentů zvolí jako adekvátní.

5.1. Vyhodnocení odpovědí

Otázka č. 1:

Jaký je váš věk?

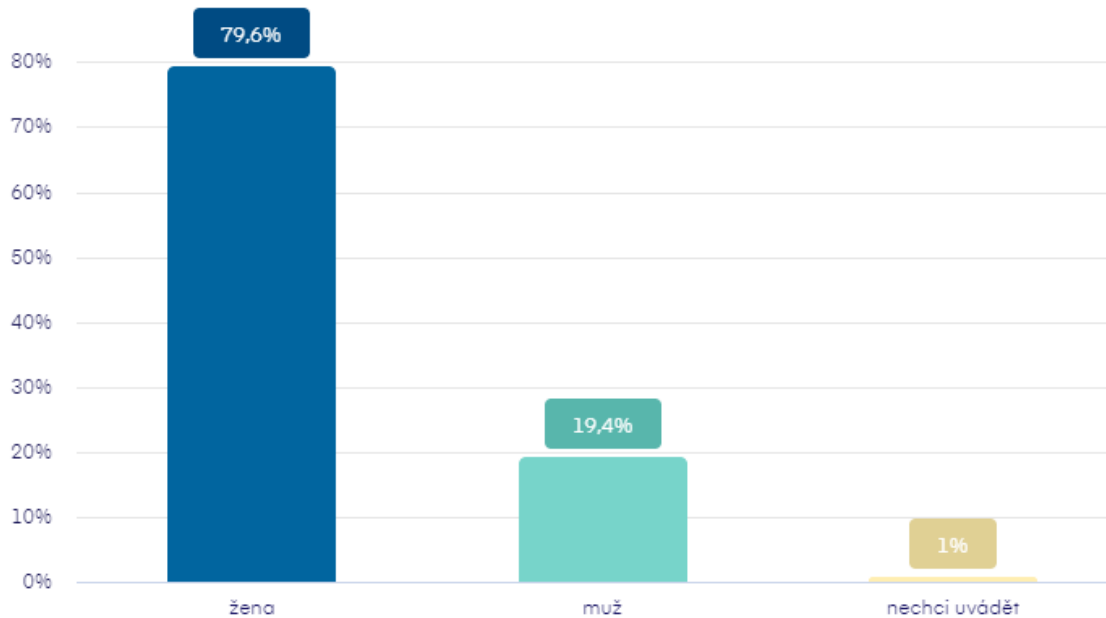

Graf 1: Jaký je Váš věk?

V první otázce jsem se zajímala o věk respondentů. Nepřekvapilo mě, že nejvíce z nich, konkrétně 51,5 %, se zařadilo do skupiny 19-25 let, protože se valná část mnou oslovených respondentů skládala ze studentů různých vysokých škol. Byla jsem ale mile překvapena, že se podařilo, aby z každé věkové skupiny dotazník vyplnil alespoň někdo a žádná kategorie tak nezůstala na nula procentech.

Otázka č. 2:

Jakého jste pohlaví?

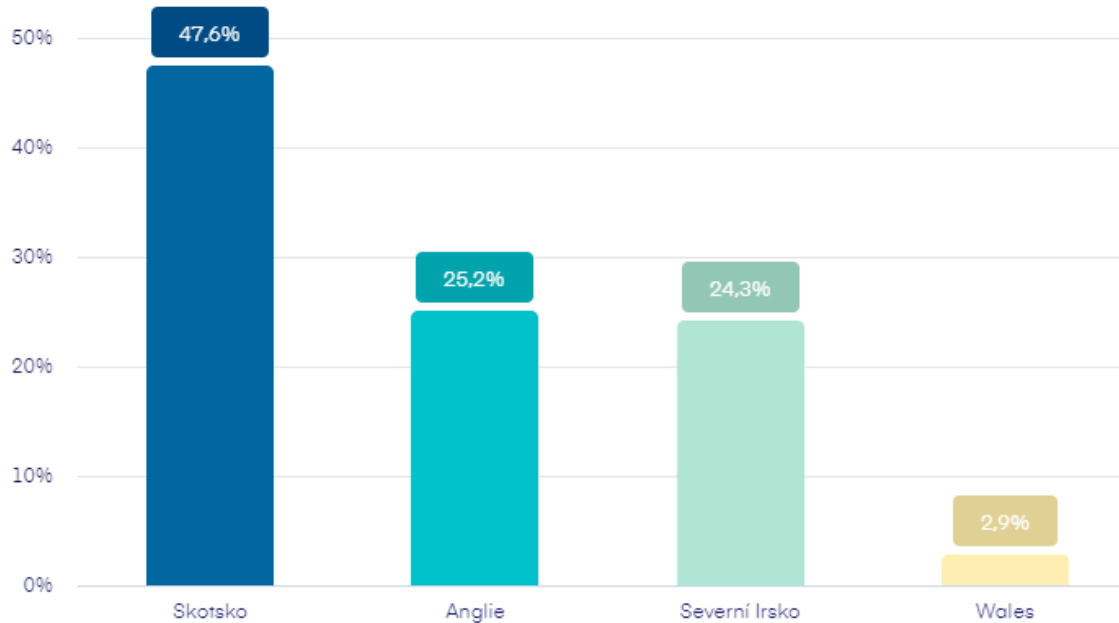

Graf 2 Jakého jste pohlaví?

Druhá otázka se týkala pohlaví respondentů. Výsledky ukázaly, že se mého dotazníkového šetření účastnily většinou ženy, a to přesně 79,6 %. Muži tvořili pouze 19,4 % všech odpovědí. Z toho 1 % zúčastněných se rozhodlo své pohlaví neuvádět.

Otázka č. 3:

Kdybyste mohl/a navštívit libovolnou zemi Velké Británie, kterou byste si vybral/a?

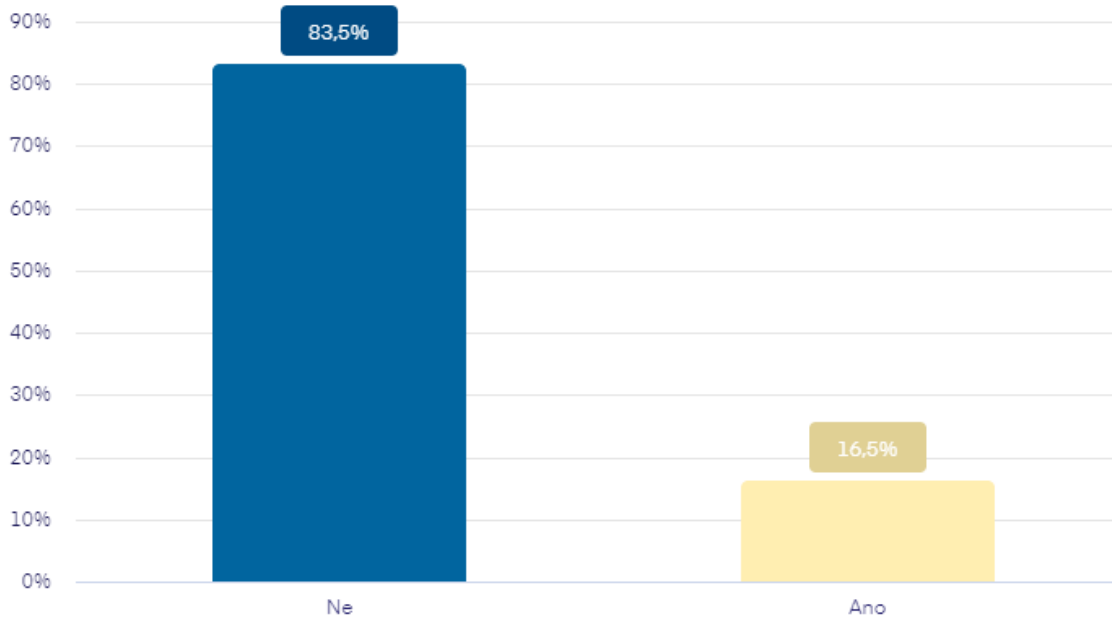

Graf 3: Kdybyste mohl/a navštívit libovolnou zemi Velké Británie, kterou byste si vybral/a?

Výsledky třetí otázky pro mě byly poměrně překvapivé. Čekala jsem, že si Anglii vybere více respondentů a skončí procentuálně na podobné nebo i vyšší úrovni než Skotsko. Nakonec pro ni hlasovalo jen 25,2 % lidí, což je pouze o 0,9 % více, než bylo hlasů pro Severní Irsko. Pravděpodobně to bude tím, že je Anglie mezi českými občany velmi oblíbenou destinací a je tak možné, že ji už větší část respondentů navštívila a proto si místo ní vybrala třeba právě Skotsko, které ještě neměla možnost prozkoumat. To vyhrálo s velkým náskokem se 47,6 %. Nejhorší dopadl Wales, který získal pouhých 2,9 % hlasů.

Otázka č. 4:

Navštívil/a jste někdy Skotsko?

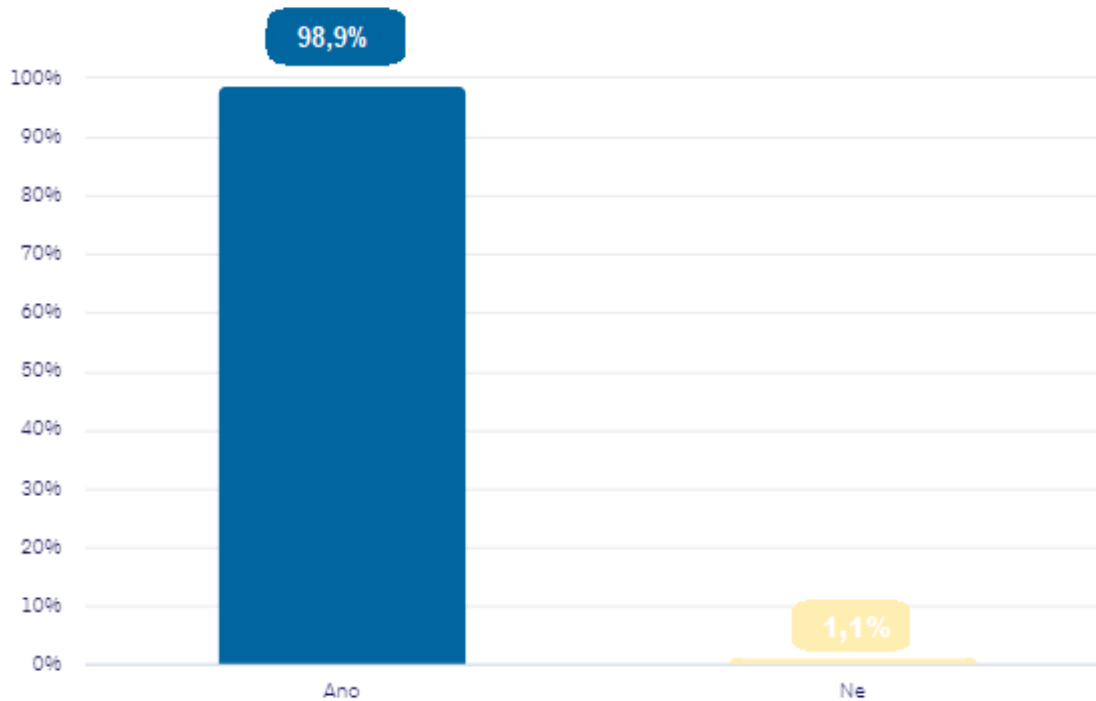

Graf 4: Navštívil/a jste někdy Skotsko?

Ve čtvrté otázce jsem zjišťovala, jak velká část respondentů již Skotsko navštívila. Jasně převládala odpověď „Ne“. Takto odpovědělo 83,5 % lidí. Možná i proto v přechodí otázce Skotsko zvítězilo. Lidé většinou rádi jezdí tam, kde ještě nebyli. Cestu do této země již podstoupilo 16,5 % dotazovaných, což je o něco více než jsem očekávala.

Otázka č. 5:

Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, navštívil/a byste Skotsko, kdybyste měl/a možnost?

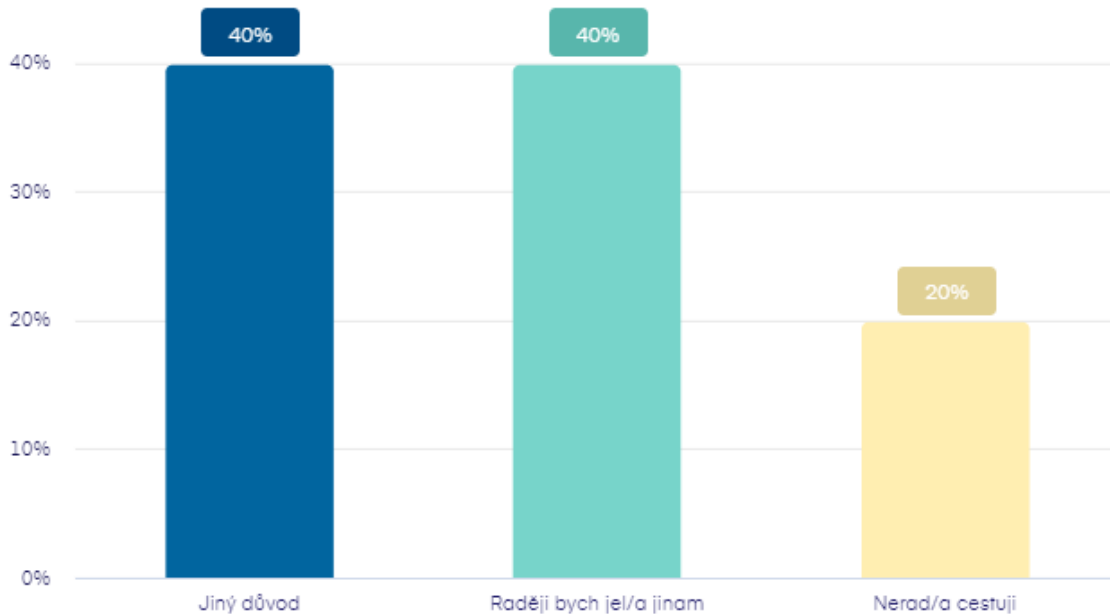

Graf 5: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, navštívil/a byste Skotsko, kdybyste měl/a možnost?

V páté otázce jsem chtěla zjistit, jestli by ti respondenti, kteří v předchozí otázce opověděli, že ještě ve Skotsku nebyli, navštívili Skotsko, kdyby mohli. Pouhých 1,1 % odpovědělo, že ne. Potěšil mě tak velký zájem o tuto zemi, protože věřím, že je opravdu jedinečná a tento zájem si právem zaslouží.

Otázka č. 6:

Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, odpovězte prosím z jakého důvodu.

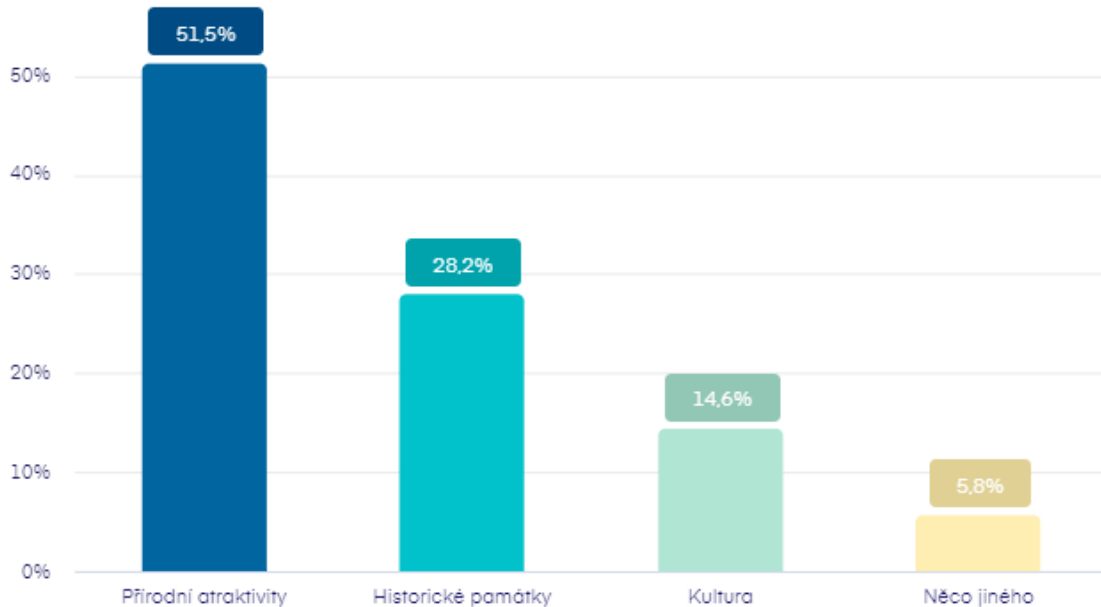

Graf 6: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, odpovězte prosím z jakého důvodu.

V šesté otázce jsem se snažila přijít na to, jaké jsou možné důvody respondentů, kteří v otázce číslo pět odpověděli, že by do Skotska jet nechtěli. Bohužel pouze jeden respondent, který v páté otázce odpověděl, že by do Skotska nejel, správně zvolil jednu z variant. Ostatní, kteří odpověděli na tuto otázku v otázce číslo 4 nebo 5 zvolili odpověď „Ano“ a tudíž na ni neměli odpovídat. Nejspíš jsem měla jasněji specifikovat, koho se tato otázka netýká. Nicméně odpovědí bylo nakonec celkem pět. Dvakrát se objevilo „Raději bych jel/a jinam“ a pouze jednou „Nerad cestuji“. Dva zbylí lidé uvedli jiný důvod. První do kolonky vepsal „Vypadám jako Ir“, což mě pobavilo, ale rozhodně si nemyslím, že by vnější vzhled kohokoli měl od cesty do Skotska odradit. Druhý z nich uvedl jako důvod „Už jsem na to starý“.

Otázka č. 7:

Co vás při cestování nejvíce přitahuje?

Graf 7: Co vás při cestování nejvíce přitahuje?

U této otázky už jsem pomalu začala zjišťovat preference dotazovaných respondentů, co se týče jejich zájmů při cestování. Zvolila jsem dle mého tři základní věci, které turisty většinou nejvíce přitahují a přidala jsem i prostor pro vlastní odpověď, pokud by některé dotazované více lákalo něco jiného. Lehce nadpoloviční většina zvolila přírodní atraktivitu. Skoro třetina pak historické památky, 14,6 % kulturu a zbylých 6,8 % odpovědělo něco jiného. Mezi jinými odpověďmi se dvakrát objevily všechny tři první možnosti, tedy přírodní atraktivita, historické památky i kultura dohromady, dále pak místní lidé, jídlo a zábava. Myslím si, že poslední tři jmenované by se mohly zařadit do shrnujícího pojmu kultura a nemusely být tedy vepsány samostatně.

Otázka č. 8:

Co se vám jako první vybaví, když se řekne Skotsko?

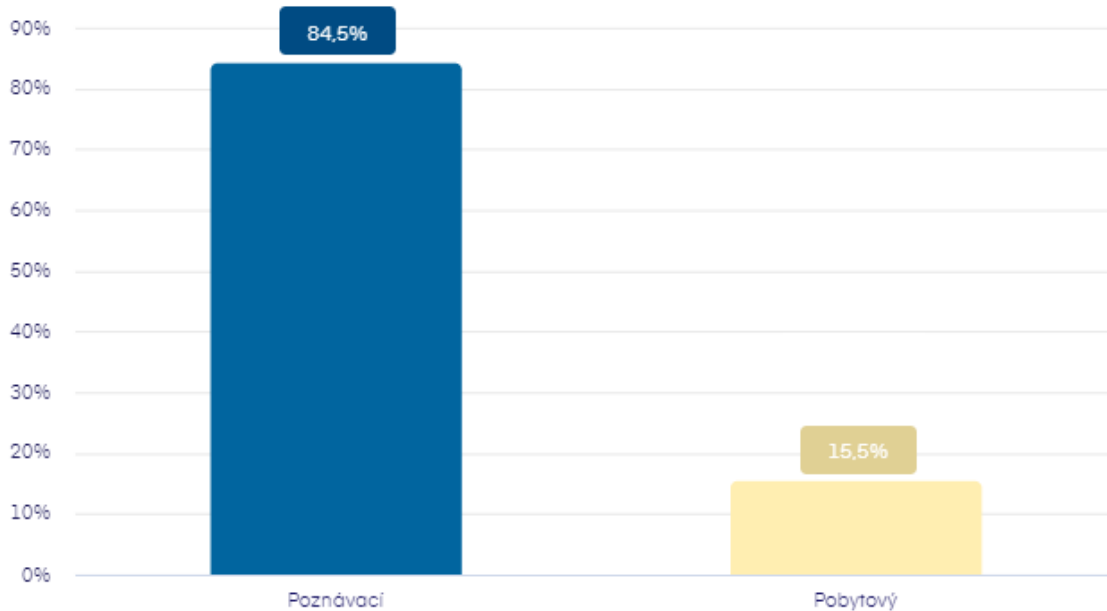
Odpověď	Podíl
Příroda	24,7 %
Kilt	22,8 %
Whisky	14,9 %
Loch Ness	11,8 %
Edinburgh	10,9 %
Keltská kultura	9 %
Dudy	6 %
Jezera	5,9 %
Příšera loch Ness	4 %
Počasí	4 %

Tabulka 1: Co se Vám jako první vybaví, když se řekne Skotsko?

V osmé otázce jsem zjišťovala, co respondenty jako první napadne při pomyšlení na Skotsko. Otázka byla zcela otevřená, takže každý mohl do volné kolonky napsat, co ho napadlo. Abych dotazovaným trochu pomohla v přemýšlení, napsala jsem do poznámky pod otázku, co například napadlo mě. Někteří vypsali více pojmů, jiní pouze jeden. U každého pojmu je procento určené podle toho, kolikrát se objevil v odpovědích. Skoro třetině se vybavila příroda, což není žádným překvapením, protože Skotsko je známé svým přírodním bohatstvím. Hned za přírodou se skórem 22,8 % umístil Kilt neboli skotský národní oděv. Následovala Whiskey, kterou je země proslulá a poté jezero Loch Ness. Jezero se proslavilo legendou o v něm žijící příšeře, na kterou si vzpomněli 4 % dotazovaných. Legendy jako takové zmínilo 3,9 % lidí. Dalších 10,9 % napadlo hlavní město Edinburgh. Nezapomnělo se ani na keltskou kulturu (9 %) a na hudební nástroj dudy (6 %). Někteří ještě zmínili počasí a dvou respondentům se dokonce vybavila slavná postava ze skotské historie William Wallace.

Otázka č. 9:

Jaký typ zájezdu preferujete?

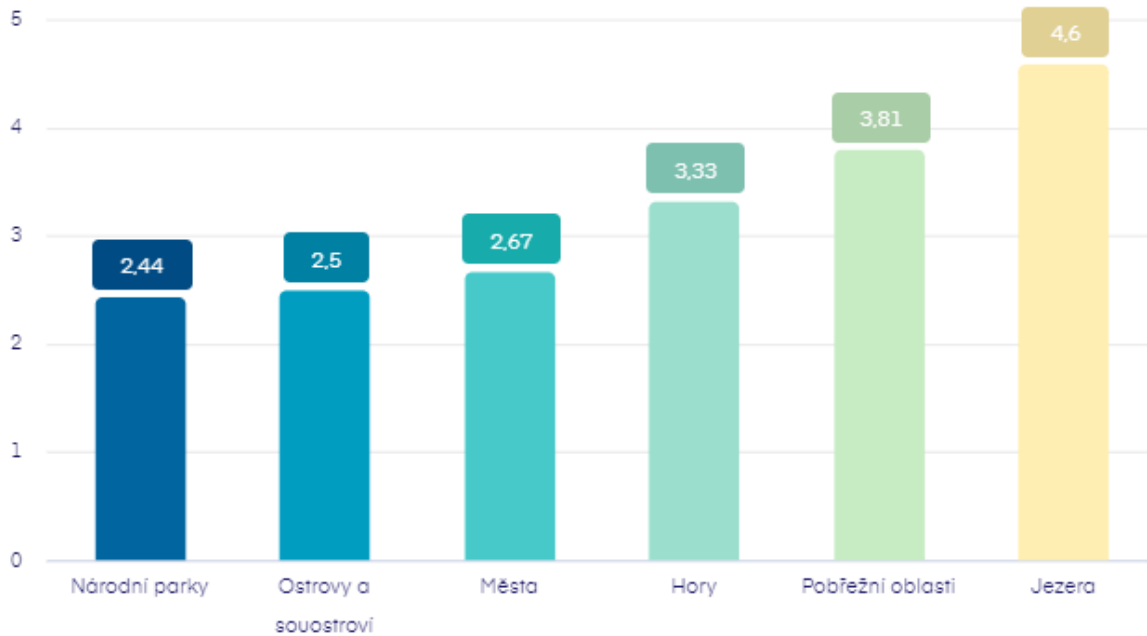

Graf 8: Jaký typ zájezdu preferujete?

Devátá otázka dala respondentům na výběr ze dvou možností týkajících se typu zájezdu. Mohli zvolit buď poznávací, nebo pobytový zájezd. Poznávací vybralo 84,5 % zúčastněných. Moc mě to nepřekvapuje, protože velká část mých respondentů je mladšího věku a mladí lidé chtějí většinou objevovat a ne zůstat na jednom místě, i když to může být jen má domněnka a určitě to není pravidlem. Také je pravda, že poznávací zájezdy jsou čím dál tím více oblíbené. Dříve se jezdilo za odpočinkem k moři a za teplem. Dnes se do popředí dostávají i destinace, které tato kritéria nespĺňují a přesto jsou mezi turisty oblíbené. Já osobně také preferuji poznávání před odpočinkovým pobytem.

Otázka č. 10:

Co vás láká nejvíce?

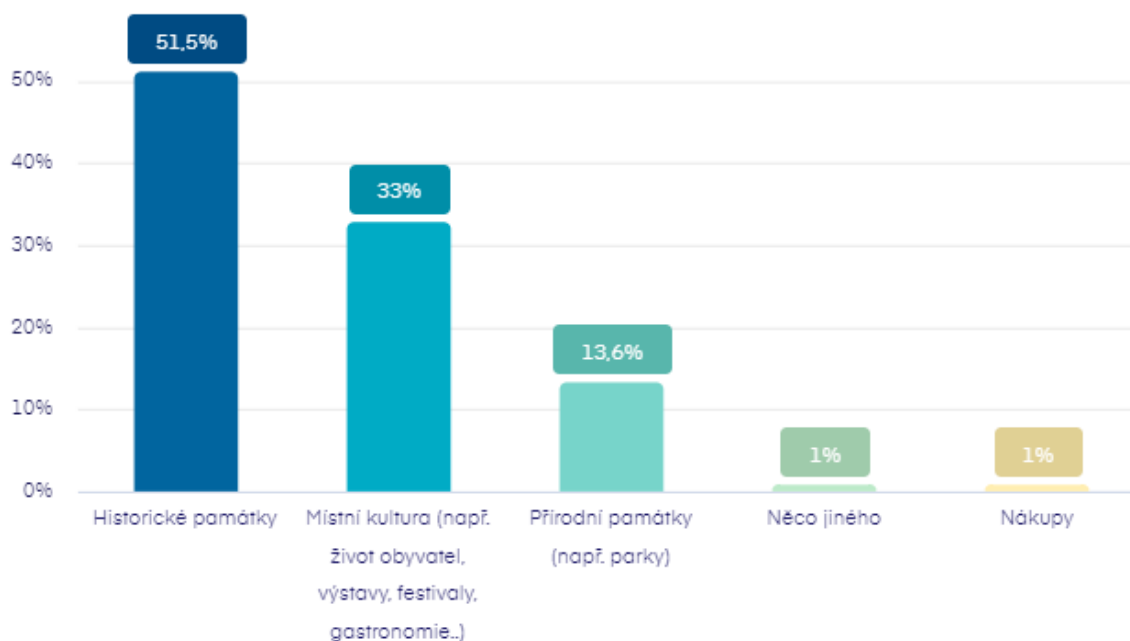

Graf 9: Co vás láká nejvíce?

V této otázce mě již zajímalo konkrétně, který typ míst je pro respondenty nejlákavější. Tato otázka byla seřazovací, takže respondenti měli za úkol seřadit vybrané pojmy podle lákavosti od nejvíce lákavého po nejméně lákavý. Čísla značí, na jakém pořadí se jednotlivé položky průměrně umístily, kdy 0 je vlastně nejvyšším bodem a 5 zase nejnižším. Nejlépe dopadly Národní parky, což dává smysl, jelikož dle mé otázky číslo 7 celých 51,5 % respondentů zajímají přírodní atraktivity a Národní parky seskupují mnoho takových atraktivit. Města se objevila až na třetím místě těsně za Ostrovky a souostroví. Překvapilo mě, že nejhůře dopadla jezera, které jsem považovala za jedny z nejlákavějších atraktivit Skotska.

Otázka č. 11:

Co vás nejvíce zajímá ve městech?

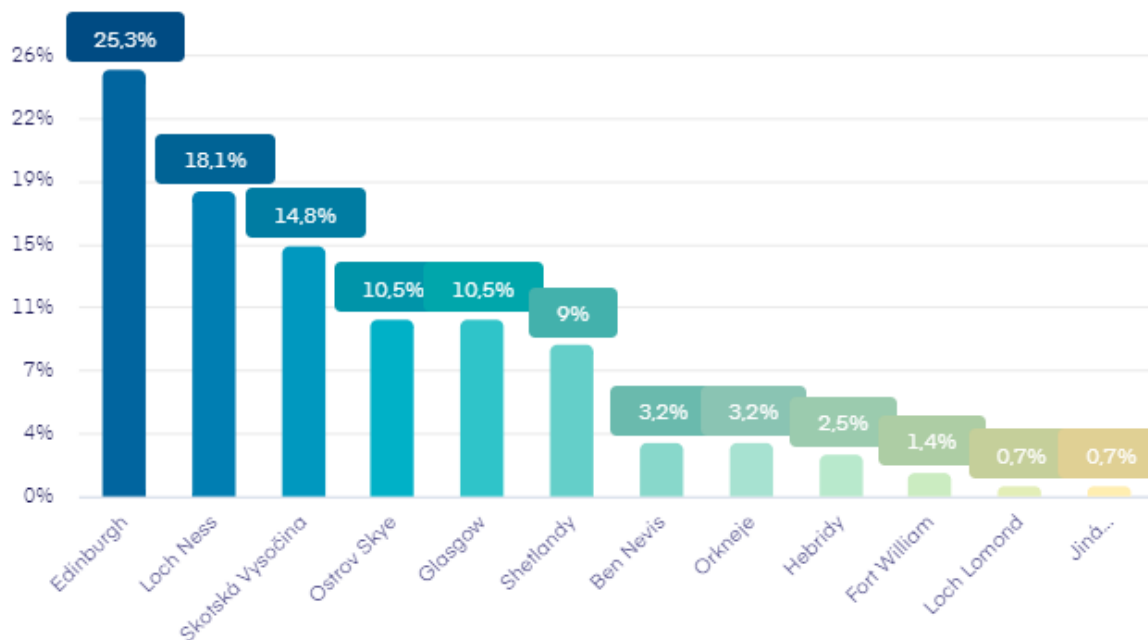

Graf 10: Co vás nejvíce zajímá ve městech?

V jedenácté otázce jsem se respondentů ptala, co je nejvíce zajímavá, když se ocitnou ve městech, jelikož do modelového zájezdu určitě nějakou návštěvu měst zakomponuji, takže jsem se tímto chtěla dozvědět, jaké aktivity bych měla zvolit, aby korespondovaly se zájmy mých pomyslných účastníků zájezdu. Mírně nadpoloviční většina zvolila Historické památky, což jsem v podstatě čekala, protože památky se zajímavou minulostí bývají nejčastějším motivem cesty do měst. Místní kultura skončila jako druhá. Do závorky jsem zmínila pár věcí, které do kultury patří, protože ne každý si pod tímto slovem představí např. gastronomii. Do zájezdu proto určitě zakomponuji návštěvu nějakého muzea či galerie. Přírodní památky zvolilo pouze 13,6 %, což dává smysl, protože ve městech zase tak často nebývají poutavé přírodní atraktivity. Ty čekáme spíše za hranicemi měst. Jeden respondent zvolil architekturu jako takovou a jeden nákupy. U nákupů jsem čekala o něco více procent, ale potěšilo mě, že moji respondenti potvrdili, že opravdu nejraději jezdí za poznáním a nechtějí se nákupy příliš zdržovat.

Otázka č. 12:

Která místa nebo oblasti ve Skotsku byste nejrady navštívil/a? (vyberte 3)

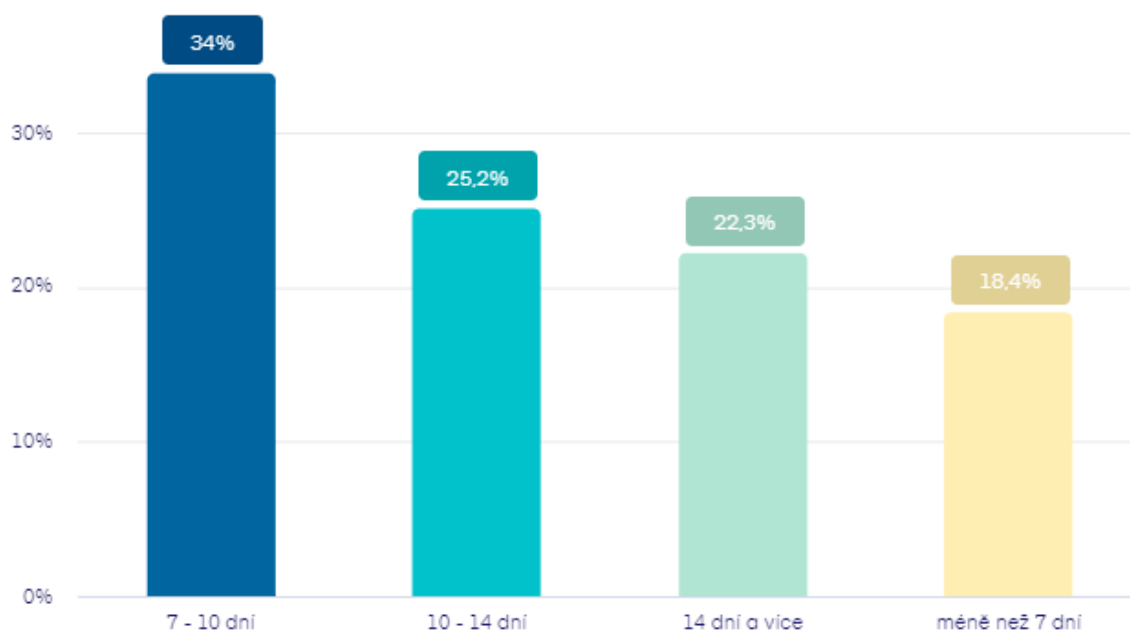

Graf 11: Která místa nebo oblasti ve Skotsku byste nejrady navštívil/a?

Tady už mě zajímalo, jaká místa nebo oblasti bych případně měla do zájezdu zkusit zakomponovat. Chtěla jsem respondentům nabídnout větší výběr, tak jsem do kolonek vypsala dvanáct různých míst a přidala jsem ještě kolonku „Jiná..“, protože mi bylo jasné, že mým výčtem se nemůžu trefit do vkusu všem a je tedy možné, že někoho budou lákat úplně jiná místa. Skoro třetina respondentů hlasovala pro hlavní město Edinburgh. Není pochyb, že je to opravdu živé a lákavé metropolitní město. Myslím si však, že to bude z části i tím, že někteří respondenti ostatní jmenovaná místa ani nemuseli znát a hlavní město je přece jenom nejvíce proslulé. Druhé místo získalo jezero Loch Ness, jehož legenda mu očividně opravdu přinesla velký zájem turistů. Třetí skončila Skotská vysočina, což přímo koresponduje se zájmem respondentů o přírodní atraktivitu. Překvapením pro mě bylo, že Ostrov Skye a Glasgow skončily procentuálně stejně (10,5 %). Čekala jsem, že vyhlášené město, jako je Glasgow, se umístí o něco výše v žebříčku.

Otázka č. 13:

Kolik dní byste ideálně ve Skotsku strávil/a?

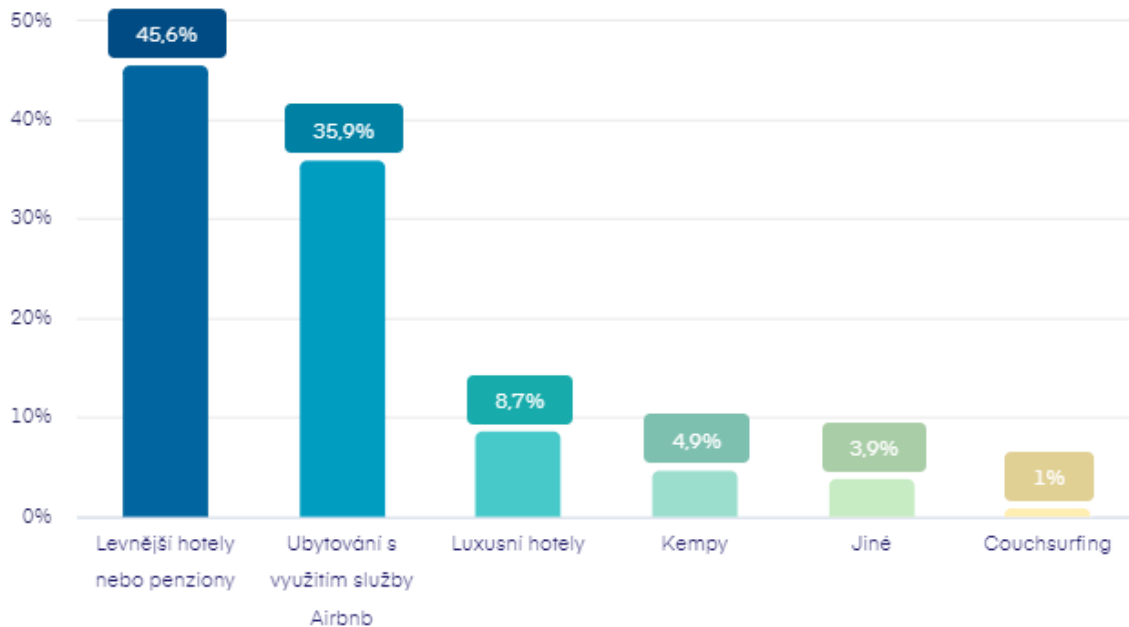

Graf 12: Kolik dní byste ideálně ve Skotsku strávil/a?

Z mé vlastní zkušenosti jsem věděla, že pokud chce člověk lépe poznat Skotsko i mimo hlavní město, musí počítat alespoň s desetidenní cestou. Zdá se, že můj názor sdílela většina respondentů. Když jsem se zeptala, kolik dní by ve Skotsku ideálně strávili, nejvíce hlasů získali možnosti 7 – 10 dní a 10 – 14 dní. Už před vytvořením dotazníku jsem plánovala, že vytvořím desetidenní modelový zájezd a po získání výsledků jsem se rozhodla můj plán v tomto směru nepozměňovat.

Otázka č. 14:

Jaký typ ubytování preferujete?

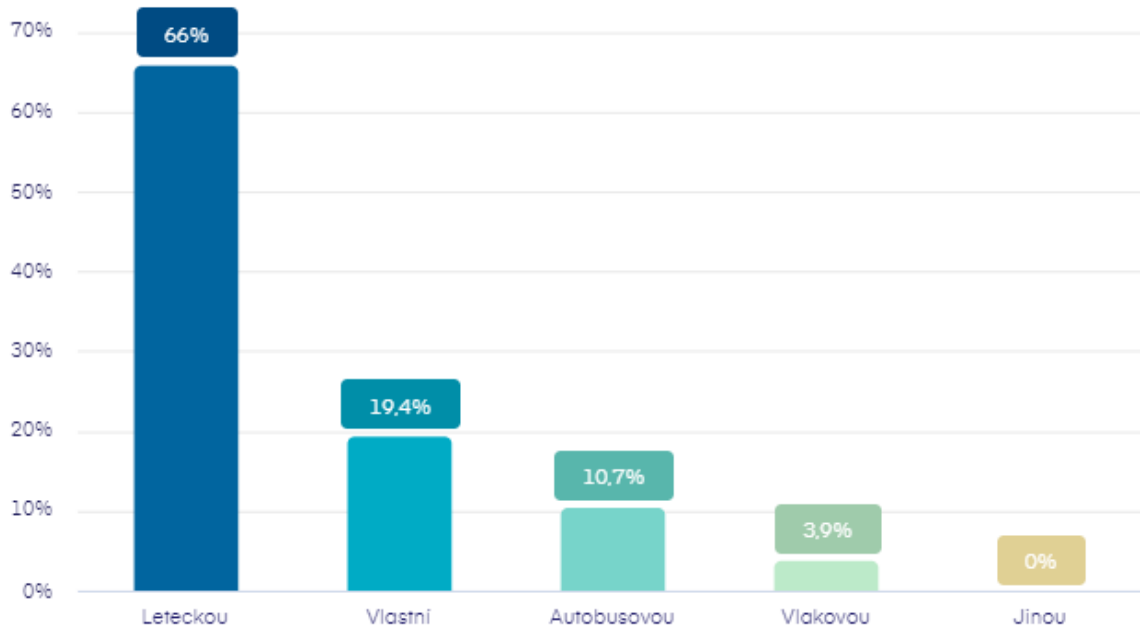

Graf 13: Jaký typ ubytování preferujete?

Cílem otázky číslo 14 bylo získat informace o tom, jaký typ ubytování respondenti preferují, abych jejich preferencím vyhověla při plánování modelového zájezdu. Skoro polovina si vybrala levnější hotely nebo penziony a více jak třetina ubytování s využitím služby Airbnb. Zbylé možnosti už získaly jen nepatrný počet hlasů. Z první odpovědi plyne, že se respondenti nebojí obětovat trochu pohodlí, pokud to bude znamenat příznivější ceny, jelikož levnější hotely málokdy oplývají luxusem. Druhá odpověď mi jen potvrdila popularitu služby Airbnb a služeb jí podobných. Často na tomto serveru můžeme najít krásná ubytování za málo peněz, což určitě každý běžný cestovatel ocení. Pokusím se tedy najít ubytování tohoto typu, abych zajistila spokojenost ve všech směrech.

Otázka č. 15:

Jakou dopravu nejčastěji volíte pro cestu do zahraničí?

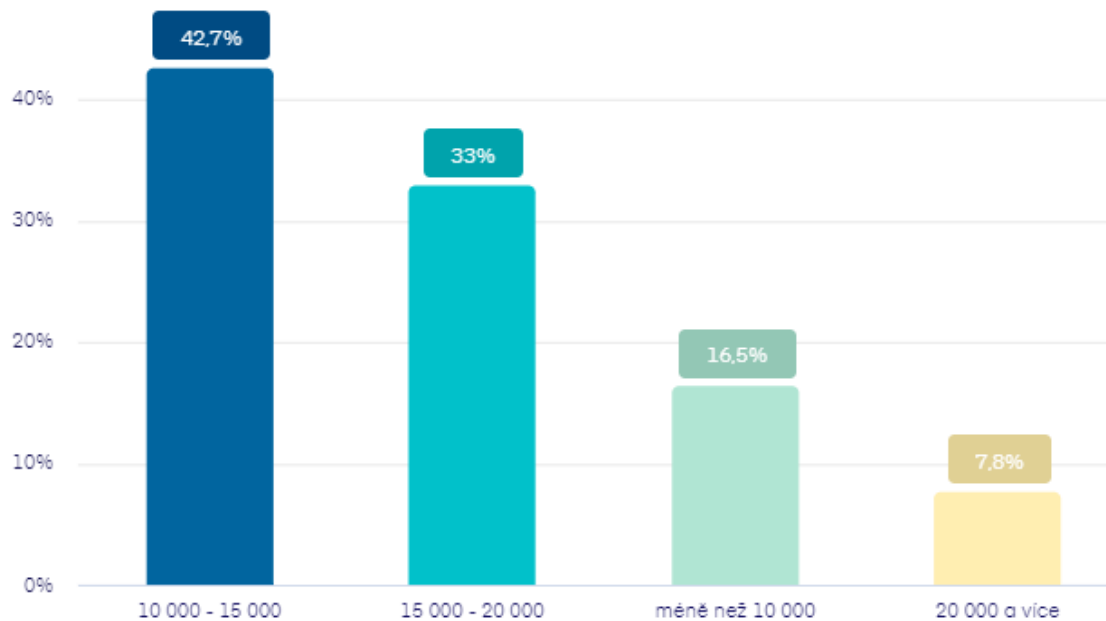

Graf 14: Jakou dopravu nejčastěji volíte pro cestu do zahraničí?

Předposlední otázka se týkala dopravy. Valná většina by pro cestu do zahraničí zvolila leteckou dopravu i přesto, že jsem nenapsala do jaké destinace. Na druhém místě se umístila doprava vlastní. Ta by však pro cestu konkrétně do Skotska nebyla vůbec praktická a stála by zbytečně moc času i peněz. Proto pro modelový zájezd zvolím leteckou dopravu. V dnešní době je to nejlevnější, nejrychlejší a troufnu si říct i nejpohodlnější způsob dopravy. Myslím, že kdybych v otázce přímo zmínila Skotsko, bylo by to mnohem jednoznačnější. Přece jen neleží zrovna blízko od České republiky a nachází se na Britských poloostrovech, což by jakoukoli jinou dopravu značně komplikovalo.

Otázka č. 16:

Kolik peněz byste byl/a ochotný/á zaplatit za desetidenní zájezd do Skotska? (cena se vztahuje na jednu osobu)

Graf 15: Kolik peněz byste byl/a ochotný/á zaplatit za desetidenní zájezd do Skotska?

V poslední otázce jsem se už přímo zeptala, kolik peněz by byli respondenti ochotní zaplatit za desetidenní zájezd do Skotska, který budu organizovat, abych věděla, do jakého rozpočtu se musím ideálně vejít. Zvítězilo rozmezí 10 000-15 000 Kč. O něco málo přes deset procent méně dotazovaných zvolilo rozmezí 15 000 – 20 000 Kč. 16,5 % by ideálně zaplatilo méně než 10 000, což ale vím, že není reálné, protože deset dní není málo a Britské ostrovy nejsou zrovna nejlevnější destinací. Pouhých 7,8 % by bylo ochotno zaplatit 20 000 a více, což už si zase myslím, že je zbytečně mnoho. Dle přání respondentů si tedy nastavím maximální limit modelového zájezdu na 15 000 a pokusím se ho co nejlépe dodržet.

6. Modelový zájezd

Druhá sekce praktické části už je samotný modelový zájezd. Jeho délka bude deset dnů. Do tohoto časového prostoru se pokusím zařadit co nejvíce atraktivit, které si moji respondenti vybrali nebo které si myslím, že by se jim dle jejich odpovědí, měly líbit. Typ zájezdu bude tedy poznávací.

Pro pohyb po Skotsku využiji služeb místní městské i dálkové dopravy. Pro cestu z České republiky do Skotska a zpět zvolím leteckou dopravu, která bude pro tento zájezd nejlepší a také nejlevnější variantou.

Ubytování budu vyhledávat převážně na oblíbeném serveru Airbnb nebo Booking.com, kde se budu snažit vyhledat levnější, ale přesto kvalitní možnosti. Cena zájezdu se bude vztahovat na jednu osobu s tím, že se pokusím dodržet maximální limit 15 000 Kč, který vyplynul z výsledků dotazníkového šetření. Výsledná cena bude zahrnovat veškerou dopravu, ubytování a vstupy. Nebude však zahrnovat útratu za stravovací služby ani cestovní pojištění. Ceny v librách budu převádět do českých korun dle momentálního kurzu (ze dne 7. 06. 2021) tzn. 1£ = 29,56 Kč. Ceny uvedené v programu se mohou v závislosti na období měnit.

Zájezd se bude konat od 14. do 23. července 2021. Nebudu počítat s karanténním opatřením či jinými omezeními spojenými s momentální krizí, jelikož nikdo zatím neví, kdy budou nebo nebudou zrušena. Budu proto zájezd organizovat tak, jako by nebyla pandemie a nebudu proto ani počítat se sníženým vstupným, které v této souvislosti mnoho míst zavedlo.

6.1. Program zájezdu

1. Den:

- 11:00: Odlet přímým spojem z letiště Václava Havla v Praze s leteckou společností Ryanair.
- 12:20: Přílet do hlavního města Edinburgh.
- 13:15: Odjezd z letiště autobusem Airlinck 100
- 13:42: Přestup na autobus firmy EastCoastbuses
- 14:00: Ubytování v moderní studentské ubytovně Destiny Student – Brae House v centru Starého města
- 14:30 – 18:00: Prohlídka Starého města – Palác Holyroodhouse, rozchod po tzv. Královské Míli, Katedrála sv. Jiljí, Prohlídka Edinburského hradu
- 18:10: Návštěva The Scotch Whiskey Experience, kde se zábavnou formou dozvíte více o whiskey, kterou následně budete moci ochutnat

- 19:00: Volný program/společný odchod do ubikace

2. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:30: Procházka k Národnímu muzeu
- 9:50 – 12:00: Prohlídka Národního muzea
- 12:00 – 13:30: Prostor na oběd
- 14:15 – 15:40: Prohlídka Nového města – prohlídka Národní Galerie, procházka po zahradách podél Princess Street, zastávka u Scott Monument
- 15:40 – 16:30: Prostor pro nákupy
- 16:30– 17:00: Nenáročný výšlap na vyhlídku Calton Hill
- 17:00 – 18:00: Prohlídka Budovy Skotského Parlamentu
- 18:00: Volný program

3. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:00: Odjezd autobusem firmy Lothian na autobusové nádraží
- 9:20 – 10:50: Cesta z Edinburghu do Stirlingu autobusem od společnosti Megabus
- 11:00 – 12:00: Prohlídka města a prostor na oběd
- 12:00 – 13:00: Prohlídka hradu Stirling
- 13:10 – 15:15: Cesta vlakem ScotRail ze Stirlingu do města Aberdeen
- 15:21: Příchod a ubytování v hotelu Ibis Aberdeen Centre – Quayside
- 15:40 – 18:00: Prohlídka města – cesta autobusem k Aberdeenské Univerzitě, odtud procházka ke katedrále sv. Marchara dále přes Seatonský park až k starodávnému mostu Brig O’Balgownie, poté cesta zpět k hotelu
- 18:00: Volný program

4. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:20 – 10:50: Prohlídka Galerie umění, prostor na nákup svačiny
- 11:06 – 11:53: Odjezd autobusem Stagecoach na zastávku poblíž hradu Dunnottar
- 12:00 – 13:50: Prohlídka hradu Dunnottar
- 14:03 – 14:48: Cesta zpět do Aberdeen
- 15:25 – 17:48: Cesta vlakem ScotRail z Aberdeen do města Inverness
- 18:00: Ubytování v Black Isle Hostel a zbytek večera volný program

5. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:00 – 12:30: Prohlídka města – procházka a prohlídka hradu Inverness, návštěva katedrály, prostor na oběd
- 12:57 – 13:27: Cesta z Inverness King Street do Drumnadrochit poblíž jezera Loch Ness
- 13:40 – 14:40: Návštěva výstavy v Lochness Centre and Exhibition
- 15:30 – 15:35: Cesta autobusem Scottish Citylink k hradu Urquhart
- 15:40 – 16:40: Prohlídka hradu Urquhart
- 17:00 – 17:50: Padesátiminutová okružní plavba po jezeru Loch Ness
- 18:10 – 20:52: Cesta autobusem Scottish Citylink od hradu Urquhart do města Portree na ostrově Skye
- 21:00: Ubytování v Portree Independent Hostel, volný program

6. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:00 – 10:00: Prostor na nákup svačiny s sebou
- 10:10 – 10:25: Cesta s autobusem Stagecoach pod horu Storr
- 10:30 – 12:30: Cesta na vrchol hory ke skalnímu útvaru Old Man od Storr a zpět
- 12:42 – 12:56: Cesta s autobusem Stagecoach zpět do Portree
- 13:00 – 14:00: Čas na prohlídku zdejšího přístavu a trocha odpočinku
- 14:15 – 14:30: Cesta z Portree do oblasti Sligachan
- 14:30 – 15:20: Procházka po okolí – Starý most a vodopády
- 15:35 – 18:29: Cesta ze Sligachanu do města Fort William
- 18:40: Ubytování v Ben Nevis Holiday Park

7. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:10 – 10:10: Prohlídka Lihovaru Ben Nevis
- 10:20 – 11:20: Návštěva zříceniny hradu Inverlochy
- 11:30 – 11:40: Cesta s autobusem firmy Shieldbuses
- 11:45 – 13:00: Návštěva geoparku Lochabear
- 13:00 – 15:00: Rozhod, pauza na oběd
- 15:00 – 15:32: Cesta z Fort William do Glencoe s autobusem Scottish Citylink
- 15:40 – 17:00: Procházka stezkou Glencoe Lochan trail
- 17:32 – 20:10: Cesta z Glencoe do Glasgow se společností Citylink

- 20:20: Ubytování v hostelu Tartan Lodge

8. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:00 – 10:00: Procházka ke Katedrále sv. Munga a její prohlídka
- 10:15 – 10:28: Cesta s Greater Glasgow buses ke Galerii moderního umění
- 10:30 – 12:00: Prohlídka Galerie moderního umění
- 12:10 – 13:20: Návštěva centra designu a architektury The Lighthouse, možnost dát si oběd v kavárně v nejvyšším patře
- 13:30 – 13:51: Cesta od Lighthouse do Botanických zahrad
- 13:55 – 15:00: Procházka v Botanických zahradách
- 15:00 – 15:21: cesta na náměstí George square
- 15:25 – 18:00: Rozchod na náměstí George square
- 18:00: Volný program/společná cesta zpět na hotel

9. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:13 – 10:03: Cesta vlakem ScotRail do města Balloch vedle břehu jezera Loch Lomond v Národním parku The Trossachs
- 10:15 – 13:00: Klidná procházka po Balloch Castle and Country Park s výhledem na jezero Loch Lomond až k hradu Boturich a zpět
- 13:08 – 13:55: Návrat do Glasgow
- 14:00 – 17:00: Libovolný program
- 17:15 – 17:35: Sraz u Muzea Riverside a odtud plavba lodí po řece Clyde se společností Seaforce
- 17:40: Volný program a následný návrat do hotelu

10. Den:

- 7:00 – 9:00: Prostor na snídani
- 9:27 – 10:07: Cesta do Falkirk
- 10:13 – 10:30: Cesta autobusem k parku Helix
- 10:35 – 12:00: Procházka v prahu a prohlídka moderního sousoší The Kelpies
- 12:00 – 13:00: Prostor na oběd
- 13:07 – 13:57: Cesta vlakem na Letiště Edinburgh
- 15:00: Odlet z letiště v Edinburghu přímým spojem zpět na letiště Václava Havla v Praze (Předpokládaný přilet v 18:10)

6.2. Kalkulace ceny

1. Ubytování:

- Dvě noci v Destiny Student – Brae House = 1712 Kč
- Jedna noc v hotelu Ibis Aberdeen Centre – Quayside = 741 Kč
- Jedna noc v Black Isle Hostel = 1233 Kč
- Jedna noc v Portree Independent Hostel = 1718 Kč
- Jedna noc v Ben Nevis Holiday Park = 503,12 Kč
- Tři noci v hostelu Tartan Lodge = 846 Kč
- **Celková cena za ubytování: 6250 Kč**

2. Doprava:

- Let z Prahy do Edinburghu – 259 Kč
- Odjezd z letiště autobusem Airlink 100 = 133,18 Kč
- Jízda autobusem firmy EastCoastbuses = 53,27 Kč
- Jízda autobusem firmy Lothian = 53,27 Kč
- Cesta z Edinburghu do Stirlingu autobusem od společnosti Megabus = 103,58 Kč
- Cesta vlakem ScotRail ze Stirlingu do města Aberdeen = 1097,98 Kč
- Dvě jízdy autobusem firmy Firstbus = 100,62 Kč
- Jízda autobusem firmy Stagecoach = 207,17 Kč
- Cesta zpět do Aberdeen s autobusem firmy Stagecoach = 207,17 Kč
- Cesta vlakem ScotRail z Aberdeen do města Inverness = 514,96 Kč
- Cesta z Inverness King Street do Drumnadrochit = 115,42 Kč
- Cesta autobusem Scottish Citylink k hradu Urquhart = 62,15 Kč
- Padesátiminutová okružní plavba po jezeru Loch Ness = 554 Kč
- Cesta autobusem firmy Scottish Citylink od hradu Urquhart do města Portree = 831,62 Kč
- Cesta autobusem firmy Stagecoach pod horu Storr = 99,12 Kč
- Cesta autobusem firmy Stagecoach zpět do Portree = 99,12 Kč
- Cesta z Portree do oblasti Sligachan = 94,68 Kč
- Cesta ze Sligachanu do města Fort William = 932 Kč
- Cesta s autobusem firmy Shieldbuses = 38,48 Kč
- Cesta z Fort William do Glencoe s autobusem firmy Scottish Citylink = 204,23 Kč
- Cesta z Glencoe do Glasgow se společností Citylink = 538,69 Kč

- Cesta autobusem firmy Greater Glasgow buses ke Galerii moderního umění = 50,20 Kč
- Cesta autobusem firmy Greater Glasgow buses z Lighthouse do Botanických zahrad = 50,32 Kč
- Cesta autobusem firmy Greater Glasgow buses na náměstí George square = 50,32 Kč
- Cesta vlakem ScotRail do města Balloch = 177,59 Kč
- Návrat vlakem ScotRail z města Balloch do Glasgow = 177,59 Kč
- Plavba lodí po řece Clyde se společností Seaforce = 295,98 Kč
- Cesta do Falkirk = 260,46 Kč
- Cesta k parku Helix = 50,32 Kč
- Cesta vlakem na Letiště Edinburgh = 325,58 Kč
- Let z Edinburghu do Prahy = 619 Kč
- **Celková cena za dopravu: 8357,07 Kč**

3. Vstupenky:

- Prohlídka Edinburského hradu (517,91 Kč)
- Návštěva The Scotch Whiskey Experience (503,12 Kč)
- Prohlídka hradu Stirling (473,52 Kč)
- Prohlídka hradu Dunnottar (236,76 Kč)
- Návštěva výstavy v Lochness Centre and Exhibition (250 Kč)
- Prohlídka Lihovaru Ben Nevis (147,99 Kč)
- **Celková cena za vstupenky: 2129,3 Kč**

Celková cena zájezdu: 17 387,5 Kč

6.3. Zhodnocení zájezdu

Před tvořením zájezdu jsem si určila maximální cenu 15 000 Kč. Bohužel se mi tento rozpočet nepodařilo přes veškerou snahu dodržet. Problém byl především v cenách za vnitrostátní dopravní služby. Některé byly až nepřiměřeně vysoké, a dokonce přesahovaly cenu obou letenek dohromady. Myslím si, že dobrým řešením by bylo, kdyby se zájezd pořádal přes cestovní kancelář, která by měla na místě vlastní nebo vypůjčený autobus, který by účastníky zájezdu převezl tam, kam by bylo potřeba. Bylo by to určitě praktičtější, co se týče větší časové svobody a pravděpodobně i celkové ceny.

Výzvou bylo také najít adekvátní spoje tak, aby na sebe dobře navazovaly. Kvůli špatné dostupnosti a omezeným možnostem dopravy jsem musela z programu vyřadit některé destinace jako třeba Národní park Cairngorms, což byla, vzhledem k tomu, že Národní parky byly respondenty vyhodnoceny jako nejvíce lákavé, opravdu škoda.

Další preference se mi však myslím podařilo naplnit. Do zájezdu jsem zařadila pestrou variaci přírodních i kulturně-historických atraktivit a několik zajímavých aktivit, jako jsou dvě jízdy lodí nebo návštěva destilérky whiskey. Každý den jsem naplánovala tak, aby si z něj účastníci zájezdu odnesli co nejvíce zážitků. Ve městech jsem se zaměřila na architekturu a různé výstavy a v přírodě zase na příjemné procházky po krásných místech, které vždy měly nějaký hezký cíl.

Ubytování jsem nakonec hledala hlavně přes server Booking.com, jelikož jsem po průzkumu nabídek zjistila, že se Airbnb hodí spíše pro ubytování malého počtu lidí, což by pro takový běžný zájezd určitě kapacitně nestačilo. Booking se mi osvědčil jako velmi přehledný. Bohužel v některých místech se nedalo najít ubytování, které by nepřesahovalo 1000 Kč na noc, což samozřejmě také nemělo příznivý vliv na výslednou cenu.

Cenově nejlépe vyšly vstupenky na různé prohlídky či výstavy. Mnoho galerií a muzeí se dalo navštívit zdarma. To si myslím, že každý návštěvník ocení. Ani to však nepomohlo natolik, aby rozpočet nepřesáhl určený limit. Jediné řešení by bylo proškrtat program o některé aktivity a možná zmenšit celý okruh, ale myslím, že by to byla škoda. Částka 2387,5 Kč navíc není zas tak mnoho, když zvážím bohatost itineráře. Z vlastní zkušenosti jsem tušila, že to nebude lehký úkol. Bohužel Skotsko není pro nás Čechy úplně levnou destinací, ale věřím, že zážitky, které si odtud máme možnost odnést, mají nedocenitelnou hodnotu.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala tématem Skotsko z pohledu turistické destinace. Nejdříve bylo stručně charakterizováno a následně byla popsána jeho historie, která je důležitá pro celkové pochopení kultury země. Následoval popis šesti památek, které jsou zapsány na Seznamu UNESCO. Poté byl charakterizován cestovní ruch především z hlediska současné situace. Součástí kapitoly byly pasáže o domácím a příjezdovém cestovním ruchu, které se, z důvodu omezení výzkumů kvůli pandemii, řídily daty z roku 2019. Kapitola zakončil předpokládaný vývoj cestovního ruchu. Další pasáž se zabývala tématem lokalizačních, realizačních a selektivních předpokladů pro cestovní ruch. Byly v ní jmenovány hlavní přírodní i kulturně-historické atraktivity Skotska, možnosti dopravy a ubytování a další užitečné informace.

Praktická část sestávala z dotazníkového šetření, které mělo celkem 16 otázek, na které odpovídalo 100 respondentů. Otázky se týkaly pohledu dotazovaných na Skotsko a jejich preference, co se cestování týče. Některé odpovědi byly překvapující. Pozitivní byl především zájem respondentů o vycestování do Skotska. Je vidět, že snaha vlády Skotska o propagaci státu se postupně projevuje a je možné pozorovat vzrůstající zájem o tuto zemi i mezi občany České republiky.

Výsledky dotazníkového šetření byly poté použity při tvorbě desetidenního zájezdu. Bohužel se nezdařilo dodržet preferovaný rozpočet o 2 387,5 Kč. Nebylo by to nemožné, avšak účastníci zájezdu by byli připraveni o mnoho aktivit, což by byla opravdu škoda. Nejdraž vyšla celková cena za dopravu. To je něco, na čem by Skotsko v budoucnu mohlo zapracovat. Cenově přístupnější doprava je jedna z věcí, která by mohla zajistit větší návštěvnost a posunout zemi zase o něco dál.

Práce potvrdila úvodní názor, že Skotsko svým návštěvníkům má co nabídnout. Je vidět, že Skotům záleží na tom, jak je jejich země vnímána a snaží se o ní zvyšovat povědomí. Příkladem toho je třeba server VisitScotland.org, kde jsou přehledně uspořádány všechny informace, které by turista mohl potřebovat. Zdejší vláda také neustále přichází s plány na inovaci místní infrastruktury a snaží se i o celkovou udržitelnost. Skotsko je rozhodně na dobré cestě stát se více populární destinací. Pomocí kolektivní snahy překoná současné těžké časy a bude se nadále vyvíjet kupředu. Cíl přiblížit atraktivitu Skotska práce splňuje a snad poslouží jako inspirace pro milovníky cestování.

Tištěné zdroje

- [1] KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. Cestovní ruch. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017 [cit. 17. 05. 2021]. ISBN 978-80-244-5189-3.
- [2] KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009. [cit. 18. 04. 2021]. Odborné a metodické publikace (Národní památkový ústav). ISBN 978-80-87104-52-1.
- [3] LARRIMORE, Don. Skotsko. Bučovice: RO-TO-M, 1999. [cit. 6. 04. 2021]. Berlitz (RO-TO-M). ISBN 80-85840-51-0.
- [4] LOEW, Martin. Orknejské ostrovy. *Země Světa*. Skotsko. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 28. 04. 2021]. s. 30–31 ISSN 1213-8193.
- [5] MCKELVIE, Robin a Jenny MCKELVIE. Skotsko: velký průvodce. V Brně: CPress, 2012. [cit. 6. 04. 2021]. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-264-0062-2.
- [6] SKALICKÝ, Jaroslav. Svět utopisty Owena. *Země Světa*. Skotsko 2. Praha: GeoBohemia, s.r.o., 2008. [cit. 28. 04. 2021]. s. 62–63 ISSN 1213-8193.
- [7] STEWART, Julie. Skotsko. Praha: Vašut nakladatelství, 2001. Merian live! [cit. 26. 04. 2021]. ISBN 80-7236-199-6.

Internetové zdroje

[8] Antonine Wall. Building the Wall. In: *Antoninewall.org* [online]. [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.antoninewall.org/about-the-wall/building-the-wall>

[9] Antonine Wall. The Wall After the Romans. In: *Antoninewall.org* [online]. [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.antoninewall.org/about-wall/wall-after-romans>

[10] ARFIN, Ferne. Weather in Scotland: Climate, Seasons and Average Monthly Temperature. In: *tripsavvy.com*. [online]. New York: TripSavvy, 14. 11. 2020 [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.tripsavvy.com/the-weather-and-climate-in-scotland-4771741>

[11] BBC. 20th Century Scotland – An Introduction (II). In: *bbc.co.uk* [online]. 19. 09. 2014 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/history/scottishhistory/modern/intro_modern2.shtml

[12] BBC. 20th Century Scotland – An Introduction (II). In: *bbc.co.uk* [online]. 19. 09. 2014 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: https://www.bbc.co.uk/history/scottishhistory/modern/intro_modern3.shtml

[13] Cairngorms National Park Authority. Facts & Figures. *Cairngorms National Park* [online]. Grantown on Spey: © Cairngorms National Park Authority 2021 [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://cairngorms.co.uk/discover-explore/facts-figures/>

[14] Edinburgh Live. Edinburgh Trams. In: *edinburghlive.co.uk*. [online]. Edinburgh: Edinburgh Live, 31. 05. 2021 [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.edinburghlive.co.uk/all-about/edinburgh-trams>

[15] European Commission. Scotland. In: *europa.eu* [online]. 19. 09. 2014 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/base-profile/scotland>

[16] Flora. In: *doskotska.webnode.cz* [online]. 2013. [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z: <https://doskotska.webnode.cz/flora/>

[17] Forever Edinburgh. Royal Edinburgh Military Tattoo. In: *Edinburgh.co* [online]. Edinburgh: © City of Edinburgh Council. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://edinburgh.org/discover/edinburgh-festivals/royal-edinburgh-military-tattoo/>

[18] HÖGER, Jana. Přiblížení ostrova Skye. In: *lp-life.cz* [online]. Praha: © Luxury Prague Life, 2. 07. 2017. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.lp-life.cz/ostrov-skye>

<https://www.visitscotland.com/about/uniquely-scottish/thistle/>

[19] HYNES, Alex. Scotland's Railway covers a large geographical area from the Borders to Thurso at the far tip of the North East of Scotland. In: *networkrail.co.uk* [online]. Perth: © Network Rail [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.networkrail.co.uk/running-the-railway/our-regions/scotland/>

[20] INSIDER. Scottish tourism industry. In: *Insider.co.uk* [online]. Glasgow: © 2021 Insider Publications Ltd [cit. 15. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.insider.co.uk/all-about/scottish-tourism-industry>

[21] JOE. Unique Scottish customs to experience. In: *Cottages-and-castles.co* [online]. Cottages & Castles. 20. 12. 2019. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.cottages-and-castles.co.uk/guides/unique-scottish-customs>

[22] JOHNSON, Ben. The Kelpie. In: *historic-uk.com* [online]. Devon: © Historic UK Ltd. [cit. 27. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.historic-uk.com/CultureUK/The-Kelpie/>

[23] JURCZYGOVÁ, Magdaléna. Jezero Loch Ness: Tajemná krása z ledu a netvor z hlubin. Co o nich vlastně víme?. In: *Rady na cestu* [online]. 23. 01. 2017. 2011-2021 © Radynacestu, s.r.o 2019 [cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.radynacestu.cz/magazin/jezero-loch-ness/>

[24] KAŠPAROVÁ, Lenka. Jak se po brexitu mění cestování do Spojeného království?. In: *mesec.cz* [online]. [cit. 2. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/jak-se-po-brexitu-meni-cestovnani-do-spojeneho-kralovstvi/>

[25] Lakelubbers LLC. Loch Morar, Scotland, United Kingdom. *Lakelubbers* [online]. © 2007-2021 [cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.lakelubbers.com/loch-morar-1757/>

[26] Loganair. Our story is a journey: yours. In: *loganair.co.uk* [online]. Glasgow: Loganair Limited [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.loganair.co.uk/our-story/>

- [27] Mgr. Jan Hrdina. Antonínův Val, nejsevernější hranice Říma. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 7. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/antoninuv-val-nejsevernejsi-hranice-rima>
- [28] Mgr. Jan Hrdina. Fakta o Skotsku. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/fakta>
- [29] Mgr. Jan Hrdina. Pátero skotských jezerních nej. *Skotský svět* [online]. ©2019 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.skotskysvet.cz/skotsky-blog/patero-skotskych-jezernich-nej>
- [30] MOULTON, Matthew. Scotland. In: *Britannica* [online]. 12. 05. 2021. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Scotland>
- [31] NatureScot. Freshwater lochs. In: *NatureScot, Scotland's Nature Agency*. [online]. Invernes: © NatureScot 2020. [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.nature.scot/landscapes-and-habitats/habitat-types/lochs-rivers-and-wetlands/freshwater-lochs>
- [32] O'CONNOR, Alison. Scottish tourism and COVID-19. In: *digitalpublications.parliament.scot* [online]. Edinburgh, 8. 05. 2021. [cit. 15. 05. 2021]. Dostupné z: <https://digitalpublications.parliament.scot/ResearchBriefings/Report/2021/3/8/2700b49a-ae5d-4973-a149-88b7b5144d70#ca3e8c33-ace7-40f8-8a83-d8c576bca8c7.dita>
- [33] Progressive partnership. Covid impact tourism industry survey. Wave 3. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, leden 2021 [cit. 15. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers/coronavirus-insights/sterg-industry-survey/final-report-27.1.21.pdf>
- [34] Scotland – an informational source. The Major Rivers of Scotland. *Scottishportal* [online]. [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <http://www.scottishportal.com/general/the-major-rivers-of-scotland/>
- [35] Scotland is now. Safety and inclusivity. In: *Scotland.org* [online]. [cit. 2. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.org/about-scotland/safety-and-inclusivity>
- [36] Scotland is now. Scotland's airports. In: *Scotland.org* [online]. [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.org/about-scotland/facts/scotlands-airports>
- [37] Scotland.com. Scottish weather and climate. In: *scotland.com* [online]. 2021. [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.scotland.com/travel/climate/>

- [38] ScotRail. About Abelio. In: appy.abelio.com [online]. Edinburgh: © Abellio. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://apply.abelio.com/about/scotrail/>
- [39] Scottish forestry. What are Scotland's native woodlands?. In: forestry.gov.scot [online]. Edinburgh: Scottish forestry [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z: <https://forestry.gov.scot/forests-environment/biodiversity/native-woodlands/scotlands-native-woodlands>
- [40] Scottish Government. Coronavirus (COVID-19): Economic Recovery Implementation Plan: Scottish Government response to the Advisory Group on Economic Recovery. In: gov.scot [online]. Edinburgh: 30. 03. 2021 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/economic-recovery-implementation-plan-scottish-government-response-to-the-advisory-group-on-economic-recovery/pages/2/>
- [41] Scottish Government. Coronavirus (COVID-19): international travel and managed isolation (quarantine). In: gov.scot [online]. Edinburgh: 30. 03. 2021 [cit. 20. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/coronavirus-covid-19-international-travel-quarantine/pages/red-amber-and-green-list-countries/>
- [42] Scottish Government. Coronavirus (COVID-19): vaccine deployment plan. In: gov.scot [online]. Edinburgh: 30. 03. 2021 [cit. 22. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/coronavirus-covid-19-vaccine-deployment-plan-update-march-2021/>
- [43] Scottish Government. Scottish sheep flock continues to recover. In: gov.scot [online]. Edinburgh: 6. 10. 2020 [cit. 23. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.gov.scot/publications/provisional-results-scottish-agricultural-census-june-2020/pages/10/>
- [44] Scottish Plants. In: historicscottishgardens.co.uk [online]. [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z: <http://www.historicscottishgardens.co.uk/scottish-plants>
- [45] Skotsko – obecné informace. *Infoglobe.cz* [online]. © 2021 [cit. 6. 04. 2021]. Dostupné z: <https://www.infoglobe.cz/skotsko-obecne-informace/>
- [46] Stagecoach Group. Overview. In: stagecoachgroup.com [online]. Perth: Stagecoach Group plc. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.stagecoachgroup.com/about/our-companies/overview.aspx>
- [47] Strathclyde Partnership for Transport. Subway. In: spt.co.uk [online]. Glasgow: © Strathclyde Partnership for Transport [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <http://www.spt.co.uk/subway/>

- [48] STRUGEON, Nicola. Brexit changed the game on Scottish independence. In: politico.eu [online]. [cit. 2. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/uk-brexit-changed-game-on-scottish-independence/>
- [49] Undiscovered Scotland. Driving & Roads. In: undiscoveredscotland.co.uk [online]. Livingston: © Undiscovered Scotland. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.undiscoveredscotland.co.uk/usscotfax/travel/driving.html>
- [50] UNESCO. Heart of Neolithic Orkney. In: UNESCO's World Heritage Centre [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 23. 04. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/514/>
- [51] UNESCO. St Kilda. In: *UNESCO's World Heritage Centre* [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 3. 05. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/387>
- [52] UNESCO. The Forth Bridge. In: *UNESCO's World Heritage Centre* [online]. Paris: © UNESCO World Heritage Centre 1992-2021 [cit. 12. 05. 2021]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/list/1485/>
- [53] VisitScotland. Bagpipes, traditional music and ceilidhs. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/uniquely-scottish/bagpipes-traditional-music-ceilidhs/>
- [54] VisitScotland. Getting around scotland by bus or coach. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 30. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/see-do/active/walking/munro-bagging/>
- [55] VisitScotland. Getting around scotland by ferry. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 31. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/travel/getting-around-scotland/ferry/>
- [56] VisitScotland. Key facts on tourism in Scotland | 2019. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh, listopad 2020 [cit. 17. 05. 2021]. Prezentace ve formátu PDF. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/binaries/content/assets/dot-org/pdf/research-papers-2/key-facts-on-tourism-in-scotland-2019.pdf>

- [57] VisitScotland. Scotland's national flower. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 24. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/uniquely-scottish/thistle/>
- [58] VisitScotland. Scotland's weather & climate. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 25. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/practical-information/weather/>
- [59] VisitScotland. Scottish munros and munro bagging. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/see-do/active/walking/munro-bagging/>
- [60] VisitScotland. The mountain with its head in the clouds. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 26. 05. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/see-do/iconic-scotland/ben-nevis/#article-page-2>
- [61] VisitScotland. Visitor information. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 1. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.org/about-us/what-we-do/visitor-information>
- [62] VisitScotland. What do you get in a visitscotland icentre?. In: *Visitscotland.org* [online]. Edinburgh: © VisitScotland, 2021. [cit. 1. 06. 2021]. Dostupné z: <https://www.visitscotland.com/about/practical-information/vic/>
- [63] ZERVE, Edinburgh. In: *cestyposvetě.cz* [online]. [cit. 18. 04. 2021]. Dostupné z: <http://www.cestyposvete.cz/edinburg.html>

Zdroje použitých obrázků

[64] Obrázek 1 – Public domain. *Flag of Scotland* [Digitální obrázek]. In: Wikimedia Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flag_of_Scotland.svg#/media/File:Flag_of_Scotland.svg

[65] Obrázek 2 – Government of Scotland. *The Royal Banner of Scotland* [Digitální obrázek]. In: Wikimedia Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Royal_Banner_of_Scotland.svg#/media/File:Royal_Banner_of_Scotland.svg

[66] Obrázek 3 – craigyc. *Edinburgh Castle* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/c624995f-c9bd-4777-8e2f-9bda55fd76b8>

[67] Obrázek 4 - Foto autor. *Zasedací sál Parlamentu* [Vlastní digitální fotografie]

[68] Obrázek 5 – djwtwo. Ring of Brodgar [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/302b43c9-a14f-4768-82e0-5345d54a22ea>

[69] Obrázek 6 - Marsupium photography. *New Lanark* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/d2d51b98-aedb-479e-bb7c-65a12f95a8a6>

[70] Obrázek 7 – IRENIC, Rhonda. *Main Street - Hirta - St Kilda* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/80b81d9a-9f8f-44e7-8cff-aef842011278>

[71] Obrázek 8 – orientalizing. *Antonine Wall* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/0867433b-41f5-493e-84fe-767e3ec840d6>

[72] Obrázek 9 – MCBEY, M. *Iconic Forth Bridge* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/22f7eaca-2142-4a21-889c-cbf5b4297cf7>

[73] Obrázek 10 – KREUNEN, Ben. *Dawn, Ben Nevis, Scotland* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/864618b8-ce4f-4b8b-bc37-a929ea940201>

- [74] Obrázek 11 – ebygomm. Kilchurn Castle [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/5d66f8b5-fa6b-4a53-957a-76e4a820f9d8>
- [75] Obrázek 12 - ashley98lee. *Highland Cow* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/0d4bfb0c-e8f9-4ebf-a85b-3dba447e2d3b>
- [76] Obrázek 13 – naggobot. *Puffin* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/b202f25c-b17c-4d7f-8c8e-5f6cb6072f2b>
- [77] Obrázek 14 - ABel-Photo. *Highland Heather* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/2426ae05-9ceb-4eba-9416-32acd258036d>
- [78] Obrázek 15 – COMBE, Jonathan. *Summer showers, Glencoe* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/7c399866-18fa-4e82-bb57-6f1b591dcd3b>
- [79] Obrázek 16 – lsten. *The Cuillin seen from Sligachan* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/99725ba6-5916-46eb-a552-49ec0c9e6857>
- [80] Obrázek 17 – Rab. *The Old Man Oh Hoy Orkney* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/fd9c99a0-2c84-4846-986a-cd7194d0e239>
- [81] Obrázek 18 - Chairman of the Joint Chiefs of Staff. *CJCS attends the Royal Edinburgh Military Tattoo* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/386eece4-3eb2-4c3a-aae6-bfe4214de904>
- [82] Obrázek 19 – NIX, Jim. *Gallery of Modern Art – Glasgow* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/948e3df1-e711-4e57-88c8-c96e3592ec5d>
- [83] Obrázek 20 - Foto autor. *Hrad Stirling* [Vlastní digitální fotografie]

- [84] Obrázek 21 – POW, Graeme. *The Kelpies* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/a2379b33-f358-49e3-a1e6-f4b753569769>
- [85] Obrázek 22 – CRUISER, Santa. *Killantringan Lighthouse* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/cc912852-a5aa-454b-943c-245bbc5ed387>
- [86] Obrázek 23 - rockabilly_girl. *Sweetheart Abbey, New Abbey, Scotland* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/c087cc35-91ab-4586-9b44-c8acac21c8e0>
- [87] Obrázek 24 - daniel0685. *Melrose Abbey (2)* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/3109c3ae-560a-4727-8003-278de1c965af>
- [88] Obrázek 25 – kylewagaman. *Culloden Battlefield* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/eb2be517-ac49-4bb0-9c4b-1b6dc048d48a>
- [89] Obrázek 26 – peterjcoughlan. *Urquhart Castle & Loch Ness, Scottish Highlands* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/525fffae-f31e-42da-97dd-5711587c8aa5>
- [90] Obrázek 27 - foxypar4. *Dunrobin Castle; Golspie, Sutherland* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/595dc3bb-3c11-4b90-bde0-794909d38293>
- [91] Obrázek 28 - I like. *The Italian Chapel, Lamb Holm, Orkney* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/6fa922f7-92ac-4489-963c-dcc0365d0168>
- [92] Obrázek 29 – PENNINGTON, Mike. *Procession at Uyeasound Up Helly Aa* [Digitální fotografie]. In: Wikimedia Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Procession_at_Uyeasound_Up_Helly_Aa_-_geograph.org.uk_-_1706007.jpg

- [93] Obrázek 30 – KAUFMANN, Bert. *Portree* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/880ee6eb-fb44-487b-bd07-0e63ff00b080>
- [94] Obrázek 31 - image_less_ordinary. *Callanais 13* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/2299cc7b-d154-4a2f-b3e6-71a1c37a52ac>
- [95] Obrázek 32 – MCCAFFREY, Jamie. *Glengarry Highland Games - Maxville Ontario 2012* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/c646fc5e-402c-48c0-b704-62ec8c778639>
- [96] Obrázek 33 – jpellgen. *Bagpipes* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/d9e6be83-a76d-4c08-9144-cbaa8192c7ba>
- [97] Obrázek 34 – WATSON, Tess. [Digitální fotografie]. In: Wikimedia Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Haggis_with_a_CC_license.jpg
- [98] Obrázek 35 – sludgegulper. *MX09 KTF Enviro 400, Stagecoach Events, London E6. Originally Stagecoach Manchester, 19524 MX09KTF* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/ceb329cb-e333-4304-80b6-abcd4b315f18>
- [99] Obrázek 36 – SMITH, Paul– Epping. *68016 DRS Scotrail Edinburgh Waverley 12.10.18* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/ca1024f9-2044-4428-812a-10f6ca605d29>
- [100] Obrázek 37 – COOKE, Colin. *G-LMRA ATR-42-500 Loganair LCY 12.2.20* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/002516c8-a662-49de-be5c-00a764183c39>
- [101] Obrázek 38 – dun_deagh. *Isle of Eigg, Calmac Ferry, at Oban* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/1d7fdbfa-59f8-4d4a-9903-0c6c65dfe9d2>

[102] Obrázek 39 – LINWOOD, Jim. *The Highlander Scottish Pub* [Digitální fotografie]. In: Creative Commons [online]. [cit. 10. 06. 2021]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/photos/5ef5e0cb-19f9-46d0-9901-4ece5f916821>

Příloha A: Dotazník

Skotsko jako turistická destinace

Dobrý den, jmenuji se Pavla Pavlasová a jsem studentkou 3. ročníku na UHK.

Výsledky tohoto dotazníku budou použity v mé bakalářské práci.

Předem moc děkuji za Vaše odpovědi a Váš čas.

1. Jaký je Váš věk?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) 0-18
- b) 19-25
- c) 26-35
- d) 36-45
- e) 46-60
- f) 61 a více

2. Jakého jste pohlaví?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) muž
- b) žena
- c) nechci uvádět

3. Kdybyste mohl/a navštívit libovolnou zemi Velké Británie, kterou byste si vybral/a?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Anglie
- b) Wales
- c) Skotsko
- d) Severní Irsko

4. Navštívil/a jste někdy Skotsko?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Ano
- b) Ne

5. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, navštívil/a byste Skotsko, kdybyste měl/a možnost?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Ano
- b) Ne

6. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, odpovězte prosím z jakého důvodu.

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Raději bych jel/a jinam
- b) Nerad/a cestuji
- c) Jiný důvod

7. Co vás při cestování nejvíce přitahuje?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Přírodní atraktivity
- b) Historické památky
- c) Kultura
- d) Něco jiného

8. Co se vám jako první vybaví, když se řekne Skotsko?

Doplňkový popis: např. příroda, legendy, keltská kultura, Edinburský festival, jezero Loch Ness..

(Volná odpověď)

9. Jaký typ zájezdu preferujete?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Poznávací
- b) Pobytový

10. Co vás láká nejvíce?

Doplňkový popis: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejvíce, poslední – nejméně)

- Města
- Ostrovy a souostroví
- Hory
- Národní parky
- Jezera
- Pobřežní oblasti

11. Co vás nejvíce zajímá ve městech?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Historické památky
- b) Místní kultura (např. život obyvatel, výstavy, festivaly, gastronomie..)
- c) Přírodní památky (např. parky)
- d) Nákupy
- e) Něco jiného

12. Která místa nebo oblasti ve Skotsku byste nejráději navštívil/a? (vyberte 3)

Doplňkový popis: Vyberte 3 odpovědi

- Edinburgh
- Glasgow
- Loch Ness
- Loch Lomond
- Fort William
- Skotská Vysočina
- Ostrov Skye
- Hebridy
- Shetlandy
- Orkneje
- Ben Nevis
- Jiná...

13. Kolik dní byste ideálně ve Skotsku strávil/a?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) méně než 7 dní
- b) 7 – 10 dní
- c) 10 – 14 dní
- d) 14 dní a více

14. Jaký typ ubytování preferujete?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Luxusní hotely
- b) Levnější hotely nebo penziony
- c) Kempy
- d) Ubytování s využitím služby Airbnb
- e) Couchsurfing
- f) Jiné

15. Jakou dopravu nejčastěji volíte pro cestu do zahraničí?

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) Leteckou
- b) Autobusovou
- c) Vlakovou
- d) Vlastní
- e) Jinou

16. Kolik peněz byste byl/a ochotný/á zaplatit za desetidenní zájezd do Skotska? (cena se vztahuje na jednu osobu)

Doplňkový popis: Vyberte jednu odpověď

- a) méně než 10 000
- b) 10 000 - 15 000
- c) 15 000 - 20 000
- d) 20 000 a více

Příloha B: Seznam obrázků

Obrázek 1: Skotská vlajka, Public domain via Wikimedia Commons.....	11
Obrázek 2: Skotská vlajka	11
Obrázek 3: Edinburský hrad, By: Craigyc CC BY 2.0 via Creative Commons.....	20
Obrázek 4: Zasedací sál Parlamentu, Foto autor	21
Obrázek 5: Ring of Brodgar, By: djwtwo CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons	24
Obrázek 6: New Lanark, By: marsupium photography CC BY-SA 2.0 via Creative Commons.....	25
Obrázek 7: St Kilda, By: IrenicRhonda CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons.....	26
Obrázek 8: Antonínův Val, By: orientalizing CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons	27
Obrázek 9: Forth Bridge, By: M McBey CC BY 2.0 via Creative Commons.....	28
Obrázek 10: Krásný pohled z nejvyšší skotské hory, By:Ben Kreunen CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons.....	35
Obrázek 11: Nádhemý hrad Kilchum, By: ebygomm CC BY-NC 2.0 via Creative Commons.....	37
Obrázek 13: Roztomilý Papuchálek, By: naggobot CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons.....	38
Obrázek 12: Highland Cow, By: ashley98lee CC BY 2.0 via Creative Commons.....	38
Obrázek 14: Vřes kvetoucí v divoké skotské krajině, By: ABel-Photo CC BY 2.0 via Creative Commons.....	39
Obrázek 15: Pohled na údolí Glencoe, By: Jonathan Combe CC BY 2.0 via Creative Commons	42
Obrázek 16: Pohled na pohoří Cuillin z oblasti Sligachan, By: Lauri Sten CC BY-NC 2.0 via Creative Commons.....	43
Obrázek 17: Old Man Of Hoy, By: Rab CC BY 2.0 via Creative Commons.....	44
Obrázek 18: Ohňostroj při Royal Military Tattoo, By: Chairman of the Joint Chiefs of Staff CC BY 2.0 via Creative Commons.....	45
Obrázek 19: budova Galerie moderního umění, By: Jim_Nix CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons.....	45
Obrázek 20: Hrad Stirling, Foto autor.....	46
Obrázek 21: The Kelpies, By: Graeme Pow CC BY-NC-SA 2.0, via Creative Commons.....	47
Obrázek 22: Maják Killantringan, By: Santa Cruiser CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons	48
Obrázek 23: Opatství Sweetheart, By: rockabilly_girl CC BY 2.0 via Creative Commons	49
Obrázek 24: Opatství Melrose, By: daniel0685 CC BY 2.0 via Creative Commons	50
Obrázek 25: Náhrodbí kameny v Cullodenu, By: kylewagaman CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons.....	51
Obrázek 26: Zřícenina hradu Urquhart, By: peterjcoughlan CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons	52
Obrázek 27: Hrad Dunrobin, By: foxypar4 CC BY 2.0 via Creative Commons	53
Obrázek 28: kaple na ostrově Lamb Holm, By: I like CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons.....	53
Obrázek 29: Průvod s pochodněmi na festivalu Up Helly Aa, By: Mike Pennington CC BY-SA 2.0 via Wikimedia Commons	54
Obrázek 30: Přístav Portree, By: Bert Kaufmann CC BY 2.0 via Creative Commons	55
Obrázek 31: Callanaiské stojící kameny, By: image_less_ordinary CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons.....	56
Obrázek 32: Jedna z disciplín na Skotských hrách, By: Jamie McCaffrey CC BY-NC 2.0 via Creative Commons.....	57

Obrázek 33: Dudák v tradičním oděvu, By: jpellgen (@1179_jp) CC BY-NC-ND 2.0 via Creative Commons.....	58
Obrázek 34: Haggis, By: Tess Watson CC BY 2.0 via Wikimedia commons	59
Obrázek 35: Dvoupatrový autobus společnosti Stagecoach, By: sludgegulper CC BY-SA 2.0 via Creative Commons	61
Obrázek 36: Vlak společnosti Scotrail stojící na nádraží v Edinburghu, By: David Smith - Epping CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons	62
Obrázek 37: Letadlo aerolinky Loganair, By: Colin Cooke Photo CC BY-NC-SA 2.0 via Creative Commons.....	63
Obrázek 38: Loď společnosti CalMac plující podél ostrova Isle of Eigg, By: dun_deagh CC BY-SA 2.0 via Creative Commons.....	64
Obrázek 39: Typická skotská hospoda, By: Jim Linwood CC BY 2.0 via Creative Commons	66

Příloha C: Seznam grafů

Graf 1: Jaký je Váš věk?	71
Graf 2 Jakého jste pohlaví?	72
Graf 3: Kdybyste mohl/a navštívit libovolnou zemi Velké Británie, kterou byste si vybral/a?	73
Graf 4: Navštívil/a jste někdy Skotsko?.....	74
Graf 5: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, navštívil/a byste Skotsko, kdybyste měl/a možnost?.....	75
Graf 6: Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ne, odpovězte prosím z jakého důvodu. .	76
Graf 7: Co vás při cestování nejvíce přitahuje?	77
Graf 8: Jaký typ zájezdu preferujete?.....	79
Graf 9: Co vás láká nejvíce?	80
Graf 10: Co vás nejvíce zajímá ve městech?.....	81
Graf 11: Která místa nebo oblasti ve Skotsku byste nejraději navštívil/a?	82
Graf 12: Kolik dní byste ideálně ve Skotsku strávil/a?	83
Graf 13: Jaký typ ubytování preferujete?.....	84
Graf 14: Jakou dopravu nejčastěji volíte pro cestu do zahraničí?	85
Graf 15: Kolik peněz byste byl/a ochotný/á zaplatit za desetidenní zájezd do Skotska?.....	86

Příloha D: Seznam tabulek

Tabulka 1: Co se Vám jako první vybaví, když se řekne Skotsko?	78
--	----